

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

Романів Р.В., Денчук П.Н., Починок Н.В.

**ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК:
СХЕМИ ДОКУМЕНТООБОРОТУ,
ПРИКЛАДИ, ЗАДАЧІ, ТЕСТИ**

Навчальний посібник

**Рекомендовано Вченою радою ЗУНУ
як навчальний посібник для студентів
вищих навчальних закладів**

Тернопіль -2025

УДК 657.37 (075.8)

Р 69

Затверджено Вченою радою Західноукраїнського національного університету як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів (протокол № 3 від 27 листопада 2024 р.)

Наталія МАЛЮГА

доктор економічних наук, професор,
завідувач
кафедри бухгалтерського обліку,
оподаткування і аудиту Поліського
національного університету

Юрій РАДЕЛИЦЬКИЙ

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри обліку і аудиту
Львівського національного університету
імені Івана Франка

Андрій ФЕДОРОВИЧ

головний бухгалтер українсько-
польського ТзОВ ВКП «ЩЕДРА НИВА»

Романів Р.В., Денчук П.Н., Починок Н.В. Фінансовий облік: схеми документообороту, приклади, задачі, тести: навчальний посібник; 3-тє видання доп. і перероб./ Під заг. ред. Р.В.Романіва. ЗУНУ(електронне видання), 2025. 221 с.

ISBN 978-966-654-796-8

Автори:

Романів Ростислав Володимирович – к.е.н, доцент кафедри обліку
обліку і оподаткування, ЗУНУ

Денчук Павло Никифорович - к.е.н., доцент кафедри обліку
обліку і оподаткування, ЗУНУ

Починок Наталія Володимирівна - к.е.н, доцент, доцент кафедри
обліку і оподаткування, ЗУНУ

ЗМІСТ

Передмова	4
ТЕМА 1: Облік основних засобів, інших необоротних матеріальних активів та груп вибуття	5
ТЕМА 2 : Облік нематеріальних активів	27
ТЕМА 3: Облік фінансових інвестицій	34
ТЕМА 4: Облік виробничих запасів	46
ТЕМА 5: Облік дебіторської заборгованості	63
ТЕМА 6: Облік грошових коштів та їх еквівалентів	79
ТЕМА 7: Облік персоналу, праці та її оплати	98
ТЕМА 8: Облік зобов'язань	117
ТЕМА 9: Облік власного капіталу і цільового фінансування	139
ТЕМА 10: Облік витрат діяльності	154
ТЕМА 11: Облік готової продукції, доходів від її реалізації, доходів від іншої діяльності та визначення фінансових результатів	180
ТЕМА 12: Технологія складання фінансової звітності	197
Список використаних джерел	220

Передмова

Дисципліна «Фінансовий облік» є нормативною дисципліною у навчальних планах з підготовки фахівців з обліку і аудиту. У процесі їх вивчення у студентів повинні бути сформовані поняття про бухгалтерський облік як цілісну систему, що забезпечує інформацією про діяльність підприємства зовнішніх і внутрішніх користувачів.

Дана дисципліна дає можливість засвоєння знань з теорії і практики ведення бухгалтерського обліку на підприємствах різних форм власності, а також особливостей обліку в розрізі окремих ділянок облікового процесу. Адже студенти, які в майбутньому працюватимуть фахівцями з обліку та аудиту, менеджерами на підприємствах, в фінансових органах, податковій адміністрації, банківській системі повинні володіти обліком, як основним джерелом інформації для прийняття управлінських рішень.

Основна мета вивчення дисципліни - це формування системи теоретичних знань та набуття практичних навичок з опрацювання інформації бухгалтерського обліку про наявність та зміни активів, капіталу та зобов'язань підприємства.

В навчальному посібнику приклади, задачі і тести підібрані таким чином, щоб студенти в комплексі могли вирішувати наступні завдання:

- знати завдання, вимоги та функції обліку;
- на підставі діючих законодавчих актів засвоїти прийоми опрацювання первинних документів та облікових регістрів, порядок складання звітності;
- знати принципи обліку основних господарських процесів;
- засвоїти порядок організації обліку та форми обліку;
- вивчити методологію та методику обліку необоротних активів, матеріальних запасів, заробітної плати, витрат виробництва, готової продукції та її реалізації, грошових коштів на рахунках в банку, в касі, облік розрахункових та кредитних операцій, облік цінних паперів;
- оволодіти знаннями про порядок обліку доходів, капіталу, резервів, прибутку;
- ознайомитись з інструктивними та законодавчими матеріалами по складанню бухгалтерського балансу та фінансової звітності.

В навчальному посібнику наведено багато прикладів із детальним роз'ясненням здійснюваних розрахунків, та відображенням об'єктів обліку в системі рахунків і звітності в цілому.

До кожної теми наведено загальну схему документообороту, щоб студенти мали комплексне уявлення про рух документації, яка стосується того чи іншого об'єкта чи процесу.

ТЕМА 1: Облік основних засобів, інших необоротних матеріальних активів та груп вибуття

***Мета:** використати отримані знання щодо методів оцінки необоротних матеріальних активів, списання їх вартості за різними методами амортизації; засвоїти методику кодування господарських операцій, пов'язаних з рухом необоротних матеріальних активів, за допомогою рахунків бухгалтерського обліку.*

Питання для обговорення:

1. Оцінка основних засобів.
2. Облік надходження основних засобів.
3. Облік реалізації та ліквідації основних засобів.
4. Поняття про амортизацію та знос основних засобів.
5. Методи нарахування амортизації основних засобів:
а) прямолінійний; б) зменшення залишкової вартості; в) прискореного зменшення залишкової вартості; г) кумулятивний; д) виробничий.
6. Облік витрат на проведення ремонтів та інших поліпшень основних засобів.
7. Облік оренди основних засобів.
8. Облік переоцінки основних засобів та інших необоротних матеріальних активів.
9. Особливості проведення інвентаризації основних засобів та інших матеріальних необоротних активів.
10. Облік малоцінних необоротних матеріальних активів.

Приклади розв'язання задач.

Приклад 1.1

Підприємство – платник ПДВ придбало у виробника шліфувальний верстат вартістю 36 000 грн., у тому числі ПДВ – 6000 грн.

Сторонній автоперевізник надав послуги з транспортування придбаного шліфувального верстата на підприємство вартістю 1200 грн., у тому числі ПДВ – 200 грн. Від монтажно-ї організації отриманий рахунок за роботи з установки, монтажу і налагодження верстата на суму 7200 грн., у тому числі ПДВ – 1200 грн. Вартість верстата, послуг і робіт оплачено постачальникам з поточного рахунку підприємства. Окрім того, підприємство понесло власні витрати з установки і монтажу: заробітна плата робітників – 1500 грн., вартість використаних при установці матеріалів –

4000 грн. Верстат планується використовувати в господарській діяльності підприємства для здійснення оподатковуваних ПДВ операцій.

Верстат введений в експлуатацію.

Завдання

Обчислити первісну вартість верстата. Відобразити наведені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку, вказати підтверджуючі первинні документи.

Розв'язок.

1. Спочатку обчислюємо первісну вартість верстата.

Оскільки підприємство є платником ПДВ, то суми ПДВ, які входять в елементи первісної вартості верстату, у первісну вартість верстата не включають. Отже, первісна вартість верстата $36000 - 6000 + 1200 - 200 + 7200 - 1200 + 1500 + 1500 \times 22\% + 4000 = 42830$ грн.

2. Відобразимо наведені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку:

Таблиця 1.1

**Кореспонденція рахунків з обліку надходження основного засобу,
придбаного за грошові кошти у постачальників**

№ з/п	Зміст господарської операції	Підстава (документ)	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
			Дебет	Кредит	
	1	2	3	4	5
1.	Отриманий рахунок постачальника за верстат шліфувальний	Рахунок	152	631	30000
2.	Відображений податковий кредит з ПДВ	Податкова накладна	641	631	6000
3.	Відображені транспортні витрати, пов'язані з доставкою верстата	Рахунок	152	685	1000
4.	Відображений податковий кредит з ПДВ	Податкова накладна	641	631	200
5.	Відображені витрати, пов'язані з з установкою, монтажем і налагодженням верстата	Рахунок	152	685	6000
6.	Відображений податковий кредит з ПДВ	Податкова накладна	641	631	1200
7.	Оплачений рахунок постачальника за верстат	Виписка банку	631	311	36000
8.	Оплачені рахунки автоперевізника та монтажною організацією	Виписка банку	685	311	8400
9.	Нарахована заробітна плата робітникам за монтаж верстата	Наряд	152	661	1500
10.	Проведне нарахування ЄСВ на суму заробітної плати	Бухгалтерська довідка	152	651	330

1	2	3	4	5	6
11.	Списані матеріали на установку й монтаж верстата	Накладна	152	209	4000
12.	Оприбутковано верстат за первісною вартістю	Акт ОЗ-1	104	152	42830

Приклад 1.2

Підприємство у червні 2024 року продало гідравлічний прес за ціною 180 000 грн., у тому числі ПДВ – 30 000 грн.

За даними бухгалтерського обліку станом на 01.06.2024 р. первісна вартість цього об'єкта становить 240 000 грн., сума зносу – 100 000 грн.

Завдання

Визначити фінансовий результат від реалізації основного засобу. Відобразити наведені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку, вказати підтверджуючі первинні документи.

Розв'язок.

Спочатку обчислимо залишкову вартість гідравлічного преса.

Вона становить: $240000 - 100000 = 140000$ грн.

Фінансовий результат від реалізації гідравлічного преса: $(180000 - 30000) - 140000 = 100000$ грн. (прибуток).

2. Відобразимо наведені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку:

Таблиця 1.2

Кореспонденція рахунків з обліку продажу основного засобу

№ з/п	Зміст господарської операції	Підстава (документ)	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
			Дебет	Кредит	
	1	2	3	4	5
1.	Переведений необоротний актив до складу оборотних	Бухгалтерська довідка	286	104	140000
2.	Списана сума нарахованого зносу	Бухгалтерська довідка	131	104	100000
3.	Списана собівартість реалізованого гідравлічного преса	Бухгалтерська довідка	943	286	240000
4.	Відображений дохід від реалізації	Рахунок, бух. довідка	377	712	180000
5.	На суму податкового зобов'язання з ПДВ	Податкова накладна	712	641	30000
6.	Отримані кошти від покупця за реалізований гідравлічний прес	Виписка банку	311	377	180000

Приклад 1.3.

Внаслідок морального та фізичного зносу підприємство ліквідує комп'ютер первісною вартістю 50000 грн., знос – 43000 грн. Створена на підприємстві експертна комісія сформулила висновок щодо неможливості використання в майбутньому комп'ютеру за первісним призначенням.

Зарплата працівнику за розбирання комп'ютера становить 2000 грн.

Від ліквідації отримані запчастини, які можуть бути використані на підприємстві, оцінені за цінами можливого використання на 3000 грн.

Завдання

Визначити фінансовий результат від списання основного засобу. Відобразити наведені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку, вказати підтверджуючі первинні документи.

Розв'язок.

Відповідно до НП(С)БО 7 «Основні засоби» фінансовий результат від вибуття об'єктів основних засобів визначається вирахуванням з доходу від вибуття основних засобів їх залишкової вартості, непрямих податків і витрат, пов'язаних з вибуттям основних засобів.

1. Визначимо фінансовий результат від ліквідації основного засобу:
 $3000 - (7000 + 2000 + 440) = - 6440$ грн. (збиток).

2. Відобразимо наведені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку:

Таблиця 1.3

Кореспонденція рахунків з обліку ліквідації необоротних активів

№ з/п	Зміст господарської операції	Підстава (документ)	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
			Дебет	Кредит	
А	1	2	3	4	5
1.	Відображена залишкова вартість ліквідованого комп'ютера	Акт ОЗ-3	976	109	7000
2.	Списана сума нарахованого зносу	Бух. довідка	131	109	43000
3.	Нарахована заробітна плата робітнику за розбирання комп'ютера	Наряд	976	661	2000
4.	Нарахований ЄСВ на заробітну плату	Бух. довідка	976	651	440
5.	Оприбутковані запчастини від розбирання комп'ютера	Накладна	209	746	3000

Приклад 1.4.

Первісна вартість верстата – 110000 грн. Ліквідаційна вартість – 10000 грн. Термін експлуатації – 5 років. Дата введення в експлуатацію 3 липня 2019 року. Планова кількість виробництва продукції у 2024 році – 8000 один. У січні 2024 року вироблено 400 один.

Завдання

Нарахувати амортизацію, використовуючи методи, наведені в НП(С)БО 7 «Основні засоби».

Розв’язок.

Річна сума амортизації за прямолінійним методом визначається шляхом множення річної норми амортизації на вартість об’єкта, що амортизується:

$$A_p = B_a \times H_a,$$

де A_p – річна сума амортизації;

B_a – вартість, що амортизується;

H_a – норма амортизації.

Розрахунок річної норми амортизації здійснюється за формулою:

$$H_a = 100\% : n, \quad (1.1)$$

де, n – термін корисного використання об’єкта амортизації.

Звідси, вартість, що амортизується – 100000 грн. (110000–10000). Річна норма амортизації – $100/5 = 20\%$.

Таблиця 1.4

Розрахунок амортизації прямолінійним методом

Період	Річна сума амортизації, грн.	Сума амортизації на місяць, грн.	Залишкова вартість об’єкта, грн.
А	1	2	3
2019 рік	$(100000 \times 0,2)/12 \times 5 =$	$833/5 = 167$	$110000 - 8333 =$
2020 рік	$100000 \times 0,2 = 20000$	$20000 : 12 = 1667$	$101667 - 20000 =$
2021 рік	$100000 \times 0,2 = 20000$	$20000 : 12 = 1667$	$81667 - 20000 =$
2022 рік	$100000 \times 0,2 = 20000$	$20000 : 12 = 1667$	$61667 - 20000 =$
2023 рік	$100000 \times 0,2 = 20000$	$20000 : 12 = 1667$	$41667 - 20000 =$
2024 рік (7 місяців)	$21667 - 10000 = 11667$	11667 (останній місяць: $11667 - 1667 \times 6 = 1665$)	10000

Кумулятивний метод.

Кумулятивний коефіцієнт розраховують діленням кількості років, що залишилися до кінця очікуваного строку використання об'єкта, на суму числа років його корисного використання:

$$K_k = n_{\text{зал}} / \Sigma n_{\text{в}}, \quad (1.2)$$

де K_k – кумулятивний коефіцієнт;

$n_{\text{зал}}$ – кількість років, які залишилися до кінця терміну корисного використання об'єкта амортизації;

$\Sigma n_{\text{в}}$ - сума кількості років корисного використання об'єкта.

Суму кількості років корисного використання об'єкта можна розрахувати за формулою:

$$\Sigma n_{\text{в}} = \frac{(n + 1) \times n}{2} \quad (1.3)$$

Таблиця 1.5

Розрахунок амортизації кумулятивним методом

Період	Річна сума амортизації, грн.	Сума амортизації на місяць, грн.	Залишкова вартість об'єкта, грн.
1	2	3	4
2019 рік (5 місяців)	$(100000 \times 5/15) \times 5/12 = 13889$	$13889/5 = 2778$	$110000 - 13889 = 96111$
2020 рік: 7 місяців 5 місяців	$(100000 \times 5/15) \times 7/12 = 19444$ $(100000 \times 4/15) \times 5/12 = 11111$	$19444/7 = 2778$ $11111/5 = 2222$	$96111 - 19444 - 11111 = 65556$
2021 рік: 7 місяців 5 місяців	$(100000 \times 4/15) \times 7/12 = 15556$ $(100000 \times 3/15) \times 5/12 = 8333$	$15556/7 = 2222$ $8333/5 = 1667$	$65556 - 15556 - 8333 = 41667$
2022 рік: 7 місяців 5 місяців	$(100000 \times 3/15) \times 7/12 = 11667$ $(100000 \times 2/15) \times 5/12 = 5556$	$11667/7 = 16667$ $5556/5 = 1111$	$41667 - 11667 - 5556 = 24444$
2023 рік: 7 місяців 5 місяців	$(100000 \times 2/15) \times 7/12 = 7778$ $(100000 \times 1/15) \times 5/12 = 2778$	$7778/7 = 1111$ $2778/5 = 56$	$24444 - 7778 - 2778 = 13888$
2024 рік: 7 місяців	$13888 - 10000 = 3888$	$3888/7 = 555$	10000

Метод зменшення залишкової вартості.

Річна норма амортизації:

$$H_a = \left(1 - \sqrt[n]{\frac{ЛВ}{ПВ}} \right) \times 100\%, \quad (1.4)$$

де $ЛВ$ – ліквідаційна вартість; $ПВ$ – первісна вартість.

У нашому прикладі річна норма амортизації – 38%.

Таблиця 1.6

Розрахунок амортизації методом зменшення залишкової вартості

Період	Річна сума амортизації, грн.	Сума амортизації на місяць, грн.	Залишкова вартість об'єкта, грн.
1	2	3	4
2019 рік (5 місяців)	$(110000 \times 0,38) \times 5 / 12 = 17417$	$17417 / 5 = 3483$	$110000 - 17417 = 92583$
2020 рік	$92583 \times 0,38 = 35181$	$35181 / 12 = 2932$	$92583 - 35181 = 57402$
2021 рік	$57402 \times 0,38 = 21812$	$21812 / 12 = 1820$	$57402 - 21812 = 35590$
2022 рік	$35590 \times 0,38 = 13524$	$13524 / 12 = 1130$	$35590 - 13524 = 22066$
2023 рік	$22066 \times 0,38 = 8385$	$8385 / 12 = 700$	$22066 - 8385 = 13681$
2024 рік	$13681 - 10000 = 3681$	$3681 / 7 = 530$	10000

Метод прискореного зменшення залишкової вартості.

Даний метод передбачає подвоєння ставки амортизації, яка склалась при прямолінійному методі.

Річна норма амортизації = $20\% \times 2 = 40\%$.

Таблиця 1.7

Розрахунок амортизації методом прискореного зменшення залишкової вартості

Період	Річна сума амортизації, грн.	Сума амортизації на місяць, грн.	Залишкова вартість об'єкта, грн.
1	2	3	4
2019 рік	$(110000 \times 0,4) \times 5 / 12 = 18330$	$18330 / 5 = 3667$	$110000 - 18330 = 91670$
2020 рік	$91670 \times 0,4 = 36670$	$36670 / 12 = 3060$	$91670 - 36670 = 55000$
2021 рік	$55000 \times 0,4 = 22000$	$22000 / 12 = 1830$	$55000 - 22000 = 33000$
2022 рік	$33000 \times 0,4 = 13200$	$13200 / 12 = 1100$	$33000 - 13200 = 19800$
2023 рік	$19800 \times 0,4 = 7920$	$7920 / 12 = 660$	$19800 - 7920 = 11880$
2024 рік	$11880 - 10000 = 1880$	$1880 / 7 = 270$	10000

Виробничий метод нарахування амортизації

Згідно цього методу спочатку необхідно розрахувати виробничу ставку як різницю між первісною і ліквідаційною вартістю, поділеною на планову кількість продукції, що планується випустити.

В нашому прикладі це $(110000 - 10000) / 8000 = 12,5$ грн/ 1шт. Саме на стільки буде зношуватись верстат при випуску однієї штуки продукції.

При випуску 400 штук сума зносу становитиме 5000 грн. (400 x 12,5).

Приклад 1.5.

Підприємство вирішило замінити систему опалення у виробничому цеху, яка є частиною будівлі. Вартість системи опалення, яку планується замінити на момент введення в експлуатацію становила 370 000 грн. сума зносу на момент ліквідації -290000. Вартість запасних частин, які будуть отримані внаслідок ліквідації – 16700 грн. Вартість придбання нової системи 480000 грн (в т.ч. ПДВ). Вартість послуг із встановлення 60000 грн (в т.ч. ПДВ).

Завдання

Відобразити господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку, зробити необхідні розрахунки.

Розв'язок.

Таблиця 1.8

Кореспонденція рахунків з обліку ліквідації необоротних активів

№ з/п	Зміст господарської операції	Підстава (документ)	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
			Дебет	Кредит	
А	1	2	3	4	5
1.	Виведено з експлуатації систему опалення	Акт ОЗ-3	131	103	290000
2.	Списано залишкову вартість	Акт ОЗ-3	976	103	80000
3.	Оприбутковано запасні частини	Накладна	207	746	16700
4.	Придбана і передана на монтаж система опалення	Накладна	152	631	400000
5.	Відображено податковий кредит	Податкова накладна	641	631	8000
6.	Відображено вартість послуг із встановлення паливної системи	Акт на послуги	152	631	50000
7	Відображено податковий кредит	Податкова накладна	641	631	10000
8	Введено в експлуатацію система опалення	Акт ОЗ-1	103	152	450000

Задачі для самостійного розв'язання.

Задача 1.1.

Залишок основних засобів відображено в табл 1.9.

На основі наведених даних:

1. Проставити кореспондуючі рахунки.
2. Зробити необхідні розрахунки.
3. Заповнити первинні документи з обліку руху основних засобів:
 - *Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів* – операції 1-3;
 - *Акт приймання-здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів* – операції 54-57;
 - *Акт на списання основних засобів* – операції 38-47;
 - *Інвентарна картка обліку основних засобів* – операція 3;
4. Заповнити *Відомість нарахування амортизації основних засобів* за січень 2024 р.
5. За даними журналу господарських операцій ПАТ «Промінь» за січень 2024 р. (таблиця 1.10) заповнити *Журнал № 4*.

Довідкові дані.

ПАТ «Промінь» є платником податку на додану вартість на загальних підставах. В обліковій політиці зазначено, що ПАТ «Промінь»:

- обліковує витрати на рахунках 9-го класу;
- вартісна межа малоцінних необоротних матеріальних активів - 6000 грн.

Таблиця 1.9

Перелік основних засобів на ПАТ «Промінь» станом на 1 січня 2024 р.

Назва необоротного активу	Первісна вартість, грн.	Термін експлуатації	Кількість років фактичної експлуатації	Ліквідна ційна вартість, грн.	Метод нарахування амортизації
1	2	3	4	5	6
Адміністративний корпус	1 230 089	30	10	115 100	прямолінійний
Будівля цеху № 1	1 900 564	40	8	120 500	прямолінійний
Будівля цеху № 2	1 690 124	40	2	116 320	прямолінійний
Склад готової продукції	1 544 100	35	4	118 600	прямолінійний
Термопіч	833 000	12	6	31 200	кумулятивний

Продовження таблиці 1.9

1	2	3	4	5	6
Комп'ютер (у відділі збуту)	22 700	3	надійшов безкоштовно в минулому місяці	1106	прискореного зменшення залишкової вартості
Комплект монтажних інструментів	5500	3	передано в експлуатацію в поперед- ньому році	0	50% вартості у першому місяці використання
Легковий автомобіль Skoda Fabia Combi	82 000	8	1	8 900	зменшення залишкової вартості
Шліфувальний верстат	119 882	7	2	870	кумулятивний
Кутер (подрібнювач сировини)	400 184	5	4	2 840	прискореного зменшення залишкової вартості
Верстат фрезерувальний	112 406	5	2	350	прискореного зменшення залишкової вартості
Орендований автомобіль ЗІЛ	75 990	-	-	-	-

2. Ліквідація термопечі.

У звітному місяці була проведена ліквідація за власним рішенням адміністрації підприємства термопечі.

Комісія, призначена наказом директора підприємства від 23.01.2024 р. № 78-л, в складі директора, механіка Онищука І.А. та головного бухгалтера склала акт №10 на списання термопечі. Інвентарний номер термопечі – ТП00401, заводський номер – 1451, код аналітичного обліку – 103, дата введення в експлуатацію – 27.12.2019 р. Ремонт термопечі за час експлуатації не проводився. За розбирання термопечі за нарядом №2 нарахована заробітна плата робітникам в сумі 1218 грн. За накладною №55 оприбуткований металобрухт суму 1312 грн.

3. Реалізація кутера.

27.01 реалізований на основі договору купівлі-продажу від 11.01.2024 р. № 84 кутер (подрібнювача сировини) (1 шт.) ТзОВ «Орвіс» за готівку через Черняка І.А.

ТзОВ «Орвіс» – м. Тернопіль, вул. Подільська 31, код ЄДРПО – 3217052822900, податковий код – 100435990112, номер свідоцтва про реєстрацію платника податків – 2457851113576. Тел. (0352)431162.

4. Обмін неподібними активами.

Пневматичний прес і верстат фрезерувальний (операція 54), які обмінюються за договором бартеру між ТОВ «КОЛОС» і ПАТ «Промінь», є неподібними об'єктами основних засобів, оскільки мають різне функціональне призначення.

Первісна вартість пневматичного преса становить 80000 грн., сума зносу - 45000 грн., залишкова вартість об'єкта - 35000 грн., ліквідаційна вартість - 0 грн. Договірна та справедлива вартість пневматичного преса становить 45000 грн., крім того, ПДВ - 9000 грн., усього - 54000 грн.

Договірна та справедлива вартість верстата становить 45000 грн., крім того, ПДВ - 9000 грн., усього - 54000 грн.

5. Ремонт складу готової продукції.

Ремонт виконаний за замовленням №8. Завскладом готової продукції – Попів Г.І. Ремонт – плановий, проводився з 10.01 по 30.01.2024 р. Кошторисна вартість ремонту – 200000 грн. Ремонтні роботи виконувала будівельна бригада підприємства, бригадир – Базюта В.В.

Таблиця 1.10

ЖУРНАЛ ГОСПОДАРСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ ПАТ «Промінь» за січень 2024 року

№ з/п	Дата	Зміст господарської операції	Первинний документ	Сума, грн.	Дт	Кт
1	2	3	4	5	6	7
1.	3.01	Придбана за 60500 грн. для ремонтної ділянки за накладною №8 у ТзОВ «Будмакс» штукатурна станція (в т.ч. ПДВ).		?		
2.	3.01	Відображена сума ПДВ		?		
3.	3.01	Відображена вартість транспортних послуг постачальника на доставку штукатурної станції (в т. ч. ПДВ)		360		
4.	3.01	Відображена сума ПДВ у вартості транспортних послуг постачальника		?		

Продовження табл.1.10.

1	2	3	4	5	6	7
3.	4.01	Об'єкт основних засобів зарахований на баланс підприємства за актом приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів № 4)		?		
4.	5.01	Підприємство придбало виробниче обладнання, що потребує монтажу (суму відновити на основі даних оп. 5)		?		
5.	5.01	Відображена сума ПДВ у вартості отриманого обладнання		50000		
6.	5.01	Витрати на доставку обладнання		4500		
7.	5.01	Відображена сума ПДВ		?		
8.	9.01	Погашена заборгованість ТЗОВ «Будмакс» (операції 1-4)		?		
9.	12.01	Проведено ТОВ «Моноліт» (не є платном ПДВ) монтаж, перевірку придатності та підготовку до експлуатації придбаного обладнання		2257		
10.	12.01	Вартість придбаного обладнання зарахована на баланс підприємства		?		
Виготовлені власними силами дерев'яні піддони. Підприємство понесло на виготовлення піддонів такі витрати:						
11.	13.01	– нарахована зарплата робітникам		11907		
12.	13.01	– проведене нарахування ЄСВ		?		
13.	13.01	– нарахована амортизація обладнання, задіяного у виготовленні піддонів		1700		
14.	13.01	– спожита електроенергія, одержана від постачальника		1186		
15.	13.01	Списані витрати на виробництво інвентарної тари		?		
16.	14.01	Нарахована амортизація:				
		– адміністративного корпусу		?		
		– будівлі цеху № 1		?		
		– будівля цеху № 2		?		
		– складу готової продукції		?		
		– термопечі		?		
		– комп'ютера		?		
		– комплект монтажних інструментів		?		

Продовження табл.1.10.

1	2	3	4	5	6	7
		– автомобіля Skoda Fabia Combi		?		
		– шліфувального верстату		?		
		– кутера (подрібнювача сировини)		?		
		– верстату фрезерувального		?		
17.	14.01	Визнаний дохід від безоплатно отриманого комп'ютера, виходячи з його справедливої вартості – 22 700 грн.		?		
18.	14.01	Переданий безкоштовно школі фрезерувальний верстат:				
19.	14.01	– відображена сума нарахованого зносу		?		
20.	14.01	– відображена залишкова вартість верстату		?		
21.	14.01	Нараховане на залишкову вартість ПДВ		?		
22.	14.01	Списана на фінансовий результат залишкова вартість фрезерувального верстату		?		
Отриманий від засновника як внесок до статутного капіталу верстат деревообробний:						
23.	15.01	– ринкова вартість		27510		
24.	15.01	– витрати на доставку		1360		
25.	15.01	– відображена сума ПДВ		?		
26.	15.01	Оплачено ПП «ІМЕКС» за проведені профілактичні заходи		700		
27.	15.01	Відображена сума ПДВ				
28.	15.01	Списані понесені витрати на збільшення первісної вартості верстату деревообробного		?		
29.	17.01	Перерахований аванс ТЗОВ «Люкс» за офісні меблі (в т.ч. ПДВ)		5500		
30.	17.01	Нарахований податковий кредит з ПДВ		?		
31.	22.01	Надійшли меблі від ТЗОВ «Люкс», що потребують збирання		11300		
32.	22.01	Відображена сума ПДВ (з врахуванням даних операції 30)		?		
Списані витрати на транспортування та збирання меблів:						
33.	22.01	– проведена доставка власним авто;		300		

Продовження табл.1.10.

1	2	3	4	5	6	7
34.	22.01	– нарахована заробітна плата робітникам, які виконували монтаж;		1248		
35.	22.01	– проведене нарахування ЄСВ (22%)		?		
36.	23.01	Оприбутковані меблі після монтажу		?		
37.	23.01	Зарахований аванс на покриття заборгованості		?		
38.	24.01	Списана за власним рішенням з балансу термопіч 2020 р. випуску:				
39.	24.01	– сума нарахованого зносу		?		
40.	24.01	– залишкова вартість термопечі		?		
41.	24.01	Нараховане податкове зобов'язання з ПДВ на залишкову вартість термопечі		?		
42.	24.01	Оприбуткований металобрухт		1312		
43.	24.01	Нарахована заробітна плата робітникам за розбирання обладнання		1218		
44.	24.01	Відображені витрати і оплачені послуги ПМП «РОСТ» з демонтажу і вивозу обладнання – 1068 (в т.ч. ПДВ)				
45.	24.01	Відображений податковий кредит з ПДВ у вартості послуг ПМП «РОСТ»		?		
46.	24.01	Списана залишкова вартість та інші витрати пов'язані з ліквідацією термопечі		?		
47.	24.01	Списаний дохід від ліквідації основних засобів на фінансові результати		?		
	Відповідно до договору купівлі-продажу переведено в оборотні активи кутер:					
48.	25.01	- залишкова вартість		?		
49.	25.01	- сума зносу		?		
	Реалізований на основі договору купівлі-продажу ТзОВ «Орвіс» кутер					
50.	25.01	– продажна вартість кутера (в т.ч.ПДВ)		220000		
51.	25.01	– залишкова вартість		?		
52.	25.01	Нарахована сума ПДВ		?		
53.	25.01	Списані на фінансові результати доходи і витрати, пов'язані з реалізацією кутера		?		
	ПАТ «Промінь» отримало від ТОВ «КОЛОС» за договором міні (бартеру) пневматичний прес в обмін на верстат фрезерувальний.					
	Переведений об'єкт основних засобів (верстат фрезерувальний) до складу необоротних активів, утримуваних для продажу:					

Продовження табл.1.10.

1	2	3	4	5	6	7
54.	26.01	- залишкова вартість верстата		?		
55.	26.01	- списаний нарахований знос		?		
56.	26.01	Отриманий пневматичний прес		?		
57.	26.01	Відображений податковий кредит з ПДВ		?		
58.	26.01	Введений в експлуатацію об'єкт основних засобів (пневматичний прес)	4	?		
59.	26.01	Відвантажений верстат та відображений дохід від реалізації		?		
60.	26.01	Списана балансова вартість верстата		?		
61.	26.01	Віднесений на фінансовий результат суми в порядку закриття рахунків обліку доходів та витрат		?		
62.	26.01	Зараховано залишки за рахунками		?		
	Проведений власними силами капітальний ремонт складу готової продукції. Списані витрати на ремонт:					
63.	30.01	– будівельні матеріали		14022 3		
64.	30.01	– вартість інвентарю		60542		
65.	30.01	– нарахована заробітна плата будівельній бригаді підприємства		28600		
66.	30.01	– проведені нарахування на заробітну плату ЄСВ		?		
67.	30.01	Отримано від ТзОВ «Орвіс» за кутер		22000 0		
68.	31.01	Нарахована орендна плата за вантажний автомобіль		1520		
69.	31.01	Відображена сума ПДВ, включена в рахунок орендодавця		?		
70.	31.01	Перерахована орендна плата орендодавцю за вантажний автомобіль		?		
71.	31.01	Проведена уцінка комп'ютера (15%): - залишкової вартості		?		
72.	31.01	- суми зносу		?		
73.	31.01	Виявлена нестача комп'ютера. Винну особу зафіксовано і підтверджено рішенням суду. Шляхом проведення незалежної оцінки сума збитку від нестачі встановлена в розмірі – 22000 грн.		?		

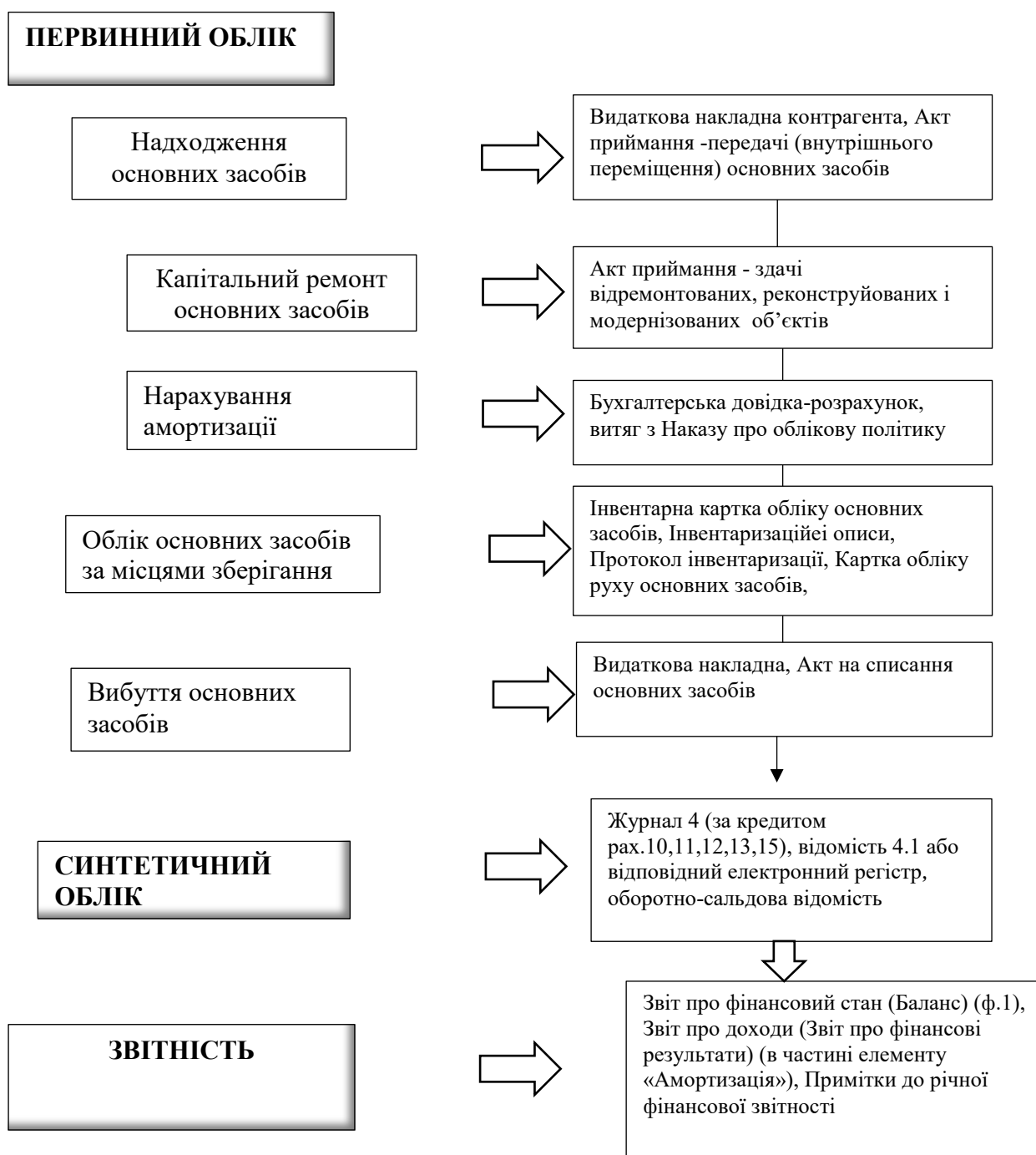

Рис. 1.1. Схема документообороту операцій, пов'язаних з рухом основних засобів (Наказом Держстату №266 від 22.10.2021 року скасовано типові документи з обліку основних засобів).

ТЕСТИ

1. До необоротних активів належать:

- а) грошові кошти та їх еквіваленти;
- б) активи, термін корисного використання яких більше 12 місяців або операційного циклу;
- в) активи, термін корисного використання яких менше 12 місяців або операційного циклу;
- г) матеріальні активи, які не беруть участі в кругообороті коштів підприємства;

2. Які з перелічених об'єктів не входять до складу інших необоротних матеріальних активів?

- а) титульні споруди; в) нетитульні споруди;
- б) бібліотечні фонди; г) інвентарна тара.

3. Групою основних засобів є:

- а) однотипні основні засоби, які схожі за своїми технічними характеристиками;
- б) основні засоби з однаковим терміном експлуатації;
- в) основні засоби, на які амортизацію нараховують однаковим методом.

4. Придбання підприємством основних засобів за грошові кошти відображають такими записами:

- а) Д-т 15 «Капітальні інвестиції» К-т 10 «Основні засоби».
- б) Д-т 10 «Основні засоби» К-т 31 «Рахунки в банках».
- в) Д-т 10 «Основні засоби» К-т 30 «Готівка».
- г) Д-т 15 «Капітальні інвестиції» К-т 63 «Розрахунки з
 поставальниками
 та підрядниками».

5. Зарахування на баланс підприємства куплених основних засобів відображають записом:

- а) Д-т 15 «Капітальні К-т 10 «Основні засоби».
 інвестиції»
- б) Д-т 10 «Основні засоби» К-т 15 «Капітальні інвестиції».
- в) Д-т 10 «Основні засоби» К-т 40 «Зареєстрований капітал».

г) Д-т 15 «Капітальні К-т 63 «Розрахунки з постачальниками інвестицій» та підрядниками».

6. На зарахування на баланс безкоштовно одержаних основних засобів складають запис:

а) Д-т 424 «Безкоштовно К-т 745 «Дохід від безкоштовно отриманих отримані необоротні активів» активи»

б) Д-т 10 «Основні засоби» К-т 15 «Капітальні інвестиції».

в) Д-т 10 «Основні засоби» К-т 40 «Зареєстрований капітал».

г) Д-т 10 «Основні засоби» К-т 424 «Безкоштовно отримані необоротні активи»

7. Підприємство придбало виробниче обладнання за 300000 грн. (у тому числі ПДВ). Окрім того витратило 4000 грн. на його доставку і 2000 грн. - на монтаж, перевірку придатності та підготовку до експлуатації. Чому дорівнює первісна вартість цього обладнання ?

а) 256 000 грн. б) 250 000 грн. в) 300 000 грн. г) 306 000 грн.

8. Оприбуткування об'єктів основних засобів, внесених засновниками (учасниками) до статутного капіталу підприємства, здійснюють за:

а) справедливою вартістю;

б) первісною вартістю;

в) вартістю, яка амортизується;

г) вартістю реалізації.

9. Підприємство понесло такі витрати у зв'язку з придбанням нерухомості:

- оплата послуг ріелтера - 3 000 грн.;
- оплата вартості будинку - 600 000 грн. (у тому числі ПДВ);
- відрахування до Пенсійного фонду - 5000 грн.;
- оплата нотаріальних послуг - 200 грн.

Чому дорівнює первісна вартість придбаного будинку?

а) 608 200 грн. б) 508 200 грн. в) 505 200 грн.

г) 503200грн. д) 500 000 грн.

10. Підприємство, яке не є платником податку на додану вартість, акцептувало рахунок постачальника за обладнання на суму 36000 грн. (в т. ч. ПДВ). Яка первісна вартість обладнання:

а) 36000 грн.; б) 30000 грн.; в) 43200 грн.; г) 28800 грн.

11. Необоротні активи у балансі підприємства відображають за:

- а) первісною вартістю;
- б) справедливою вартістю;
- в) фактичною собівартістю;
- г) поточною собівартістю.

12. Вартість необоротних активів, яка амортизується – це:

- а) первісна вартість;
- б) справедлива або первісна вартість;
- в) первісна вартість за вирахуванням накопиченого зносу;
- г) первісна вартість за мінусом ліквідаційної вартості.

13. Сума, яку підприємство очікує отримати за актив після закінчення терміну його корисного використання за вирахуванням витрат, пов'язаних з його ліквідацією, називають:

- а) чистою вартістю реалізації;
- б) ліквідаційною вартістю;
- в) залишковою вартістю;
- г) чистим доходом від ліквідації.

14. Різниця первісної та ліквідаційної вартості основних засобів – це:

- а) знос основних засобів;
- б) залишкова вартість;
- в) вартість основних засобів, що амортизується;
- г) справедлива вартість.

15. Регістром аналітичного обліку основних засобів є:

- а) інвентарний номер; в) журнал-ордер 4;
- б) інвентарна картка; г) інвентарний опис.

16. Амортизацію основних засобів у бухгалтерському обліку не нараховують на:

- а) основні засоби невиробничої сфери;
- б) амортизацію нараховують на всі види основних засобів;
- в) земляні ділянки;

г) робочу і продуктивну худобу.

17. Нарахування амортизації основних засобів у бухгалтерському обліку проводять:

а) щомісяця; б) щоквартально; в) щорічно.

18. Амортизацію нараховують при введенні об'єкта основних засобів в експлуатацію:

- а) з першого числа місяця, наступного за місяцем прийняття об'єкта на облік;
- б) з дня введення об'єкта в експлуатацію;
- в) через місяць після введення об'єкта в експлуатацію;
- г) з моменту оплати цього об'єкта.

19. Амортизацію інших необоротних активів нараховують:

- а) за прямолінійним методом;
- б) виробничим методом;
- в) кумулятивним методом;
- г) всі відповіді правильні;
- д) правильні відповіді а) і б).

20. Первісна вартість верстата – 80000 грн., ліквідаційна вартість – 10000 грн. Верстат очікується експлуатувати 8 років. Яку суму амортизаційних відрахувань за прямолінійним методом повинно нараховувати підприємство щомісяця:

а) 8750 грн.; б) 729, 2 грн.; в) 833,3 грн.; г) 937,5 грн.

21. 31 грудня 2021 року ПАТ придбало за 640 000 грн. обладнання, амортизацію якого нараховувало за прямолінійним методом, виходячи з 8 років строку корисного використання та нульової ліквідаційної вартості. 1 січня 2024 року керівництво ПАТ переглянуло строк корисного використання. Тепер він становить 6 років. Яку суму зносу буде відображено у Балансі ПАТ на 31 грудня 2024 року, якщо ліквідаційна вартість обладнання залишалася нульовою, і метод нарахування амортизації не змінився ?

а) 360 000 грн. б) 280 000 грн. в) 120 000 грн. г) 160 000 грн.

22. Підприємство придбало основні засоби за 50 000 грн. у квітні 2024 року, а ввело їх в експлуатацію в червні цього ж року. Строк корисного використання основних засобів - 5 років, а ліквідаційна вартість дорівнює 1000 грн. Чому дорівнює річна сума амортизації основних засобів, розрахована за кумулятивним методом ?

а) 12 800 грн. б) 13 333 грн. в) 13 600 грн. г) 14 400 грн.

23. Знос основних засобів – це:

- а) сума накопиченої амортизації;
- б) дорівнює величині амортизаційних відрахувань;
- в) первісна вартість мінус ліквідаційна;
- г) первісна вартість мінус сума амортизаційних відрахувань.

24. Підприємство придбало устаткування у грудні за 100 000 грн. Строк корисного використання устаткування становить 5 років і воно не має ліквідаційної вартості. Перші два роки амортизація устаткування нараховувалася методом прискореного (подвоюваного) зменшення залишкової вартості, а потім підприємство почало нараховувати амортизацію за прямолінійним методом. Чому дорівнює сума зносу устаткування на кінець третього року експлуатації ?

а) 60 000 грн. б) 76 000 грн. в) 78 000 грн. г) 84 000 грн.

25. Нарахування амортизації основних засобів у бухгалтерському обліку припиняють:

- а) у зв'язку із вибуттям об'єкту;
- б) по закінченні операційного циклу;
- в) у разі зміни матеріально-відповідальної особи;
- г) в разі переоцінки основного засобу.

26. Первісна вартість автомобіля – 1 000 000 грн. Очікуваний термін служби – 5 років. Ліквідаційна вартість автомобіля – 10000 грн. Для нарахування амортизації обрано виробничий метод. За перший рік випуск продукції становить 1000 од. Чому дорівнює сума амортизації за перший рік, якщо очікуваний обсяг виготовленої продукції на весь період експлуатації автомобіля – 5000 од.:

а) 180000 грн.; б) 198000 грн.; в) 181800 грн.; г) 162000 грн.

27. Нарахування амортизації у першому місяці використання об'єкта в розмірі 50% його вартості, що амортизується, та решта 50% - у місяці їх вилучення з активів (списання з балансу) може застосовуватися для:

- а) малоцінних швидкозношуваних предметів;
- б) малоцінних необоротних матеріальних активів;
- в) бібліотечних фондів;
- г) нематеріальних активів;
- д) правильні відповіді б і в.

28. Як у бухгалтерському обліку відображають списання нарахованого зносу інших необоротних матеріальних активів?

- а) Д-т 153 К-т 11; в) Д-т 132 К-т 11;
- б) Д-т 11 К-т 132; г) Д-т 11 К-т 153.

29. Витрати, що здійснюються для підтримання об'єкта в робочому стані та одержання первинно визначеної суми майбутніх економічних вигод від його використання відображають:

- а) на рахунку 23;
- б) на рахунку 91;
- в) на рахунках 92, 93, 94;
- г) на рахунку 15;
- д) правильні відповіді а, б, в.

30. Витрати на поліпшення основних засобів, у результаті здійснення яких економічні вигоди, первинно очікуванні від використання об'єкта, зростають відображають:

- а) на рахунку 23;
- б) на рахунку 91;
- в) на рахунках 92, 93, 94;
- г) на рахунку 15;
- д) правильні відповіді а, б, в.

31. Бухгалтерський запис Д-т 976 К-т 685 відображає зміст господарської операції:

- а) відображена залишкова вартість необоротних активів;
- б) відображена сума податкового кредиту з ПДВ, нарахованого на залишкову вартість ліквідованих основних засобів;

- в) надані послуги сторонньою організацією, пов'язані з ліквідацією об'єкта основних засобів;
- г) нарахована заробітна плата робітникам, що проводили ліквідацією об'єкта основних засобів.

ТЕМА 2 : Облік нематеріальних активів

Мета: використати отримані знання про методи оцінки нематеріальних активів на різних стадіях руху та використання; вміти застосовувати методи нарахування амортизації щодо нематеріальних активів; вміти складати бухгалтерські проводки.

Питання для обговорення

1. Сутність нематеріальних активів підприємства та їх склад.
2. Оцінка нематеріальних активів. Порядок формування первісної вартості нематеріальних активів в залежності від джерел їх надходження.
3. Облік надходження нематеріальних активів: виготовлення власними силами, придбання у постачальників, безоплатного одержання, обміну, внеску до статутного капіталу.
4. Методи нарахування амортизації нематеріальних активів.
5. Облік вибуття нематеріальних активів.

Приклади розв'язування задач

Приклад 2.1. Підприємство придбало програмний продукт для ведення бухгалтерського обліку «BAS». Вартість активу – 9000 грн. (в.т.ч ПДВ) Для його налаштування і адаптації додатково було сплачено фірмі-розробнику 1200 грн. (в т.ч. ПДВ), після чого він був введений в експлуатацію. Отримано рахунок за навчання персоналу для роботи з продуктом - 600 грн (в т.ч. ПДВ). Протягом місяця отримано рахунок за оновлення і абонентське обслуговування програми - 360 грн (в т.ч. ПДВ).

Завдання

Відобразити господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку, зробити необхідні розрахунки.

Розв'язок.

1. Спочатку необхідно визначити первісну вартість об'єкта. В склад первісної вартості входить сама вартість без ПДВ плюс витрати на його встановлення і підготовку до експлуатації. В нашому випадку –це тільки витрати на налаштування. Абонентська плата і навчання персоналу не є елементом первісної вартості і входять до поточних адміністративних витрат.

2. Складаємо бухгалтерські проведення.

Таблиця 2.1

**Кореспонденція рахунків з обліку надходження нематеріальних активів,
придбаних за грошові кошти у постачальників**

№ з/п	Зміст господарської операції	Підстава (документ)	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
			Дебет	Кредит	
	1	2	3	4	5
1.	Отриманий програмний продукт	Рахунок	154	631	7500
2.	Відображений податковий кредит з ПДВ	Податкова накладна	641	631	1500
3.	Отримано рахунок за налаштування програми	Рахунок	154	631	1000
4.	Відображений податковий кредит з ПДВ	Податкова накладна	641	631	200
5.	Введено програмний продукт в експлуатацію верстата	Акт НА-1	125	154	6500
6	Отримано рахунок за навчання персоналу	Рахунок	92	631	500
7	Відображено податковий кредит з ПДВ	Податкова накладна	641	631	100
8	Отримано рахунок за оновлення і абонентське обслуговування програми	Рахунок	92	631	300
9	Відображено податковий кредит з ПДВ	Податкова накладна	641	631	60

Приклад 2.2. Підприємство здійсню торгівлю алкогольними напоями вартість ліцензії на рік- 8500 грн, крім того підприємство здійснює торгівлю нафтопродуктами для чого передбачається придбання ліцензії терміном на 5 років. Вартість ліцензії- 50000 грн.

Завдання

Відобразити господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку, зробити необхідні розрахунки.

Розв'язок:

Таблиця 2.2

Кореспонденція рахунків з обліку надходження нематеріальних активів

№ з/п	Зміст господарської операції	Підстава (документ)	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
			Дебет	Кредит	
	1	2	3	4	5
1.	Перераховано вартість ліцензії на торгівлю алкоголем	Виписка банку	685	311	8500
2.	Отримано ліцензію	Ліцензія	127	685	8500
3.	Нараховано амортизацію за місяць	Бухгалтерська довідка	93	133	708,33
4.	Перераховано річну плату за ліцензію на торгівлю нафтопродуктами	Виписка банку	685	311	10000
5.	Отримано ліцензію	Ліцензія	127	64	50000
6.	Зараховано оплату за ліцензію	Бухгалтерська довідка	64	685	10000
7.	Нараховано амортизацію за рік	Бухгалтерська довідка	93	133	10000

Задачі для самостійного розв'язання

Задача 2.1.

Підприємством за договором з науково-технічною організацією про передачу права власності на корисну модель отримано весь комплекс виключних майнових прав інтелектуальної власності на корисну модель «Сировинна суміш для виготовлення ніздрюватого бетону». Ціна угоди — 120000 грн, у т.ч. ПДВ — 20000 грн. Придбаний об'єкт інтелектуальної власності в обліку визнано нематеріальним активом, про що складено Акт уведення в господарський оборот об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів (ф. № НА-1). Під час придбання права власності на корисну модель було сплачено неплатнику ПДВ за послуги

патентного повіреного 2050 грн, а також збори за дії, пов'язані з охороною прав на корисну модель, у сумі 1400 грн.

Завдання

Визначити зміст господарських операцій та відобразити їх на рахунках бухгалтерського обліку

Задача 2.2

Працівники підприємства створили програмний продукт «Аналіз використання виробничих ресурсів та формування аналітичної звітності». При цьому було нараховано заробітну плату розробникам у сумі 14000 грн., нараховано ЄСВ по заробітній платі - ?, замовлено послуги ТОВ «Ікс» для синхронізації вказаного продукту із загальною інформаційною системою підприємства - 3600 грн (в т.ч. ПДВ).

Введено програмний продукт в експлуатацію - ? (суму визначити).

Завдання

Визначити зміст господарських операцій та відобразити їх на рахунках бухгалтерського обліку

Задача 2.3.

Прийнято рішення про демонтаж програмного продукту «1С Бухгалтерія 7.0» внаслідок висновку про його моральне старіння. Початкова вартість продукту на момент прийняття рішення – 8200 грн., сума накопиченої амортизації – 6200 грн. Оплачено послуги програміста по збереженню основної бази даних і перенесенню інформації з ліквідованого програмного продукту на іншу програму - 1200 грн (неплатник ПДВ).

Про факт вибуття складено Акт вибуття (ліквідації) об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів (ф. НА- 3)

Завдання

Визначити зміст господарських операцій та відобразити їх на рахунках бухгалтерського обліку

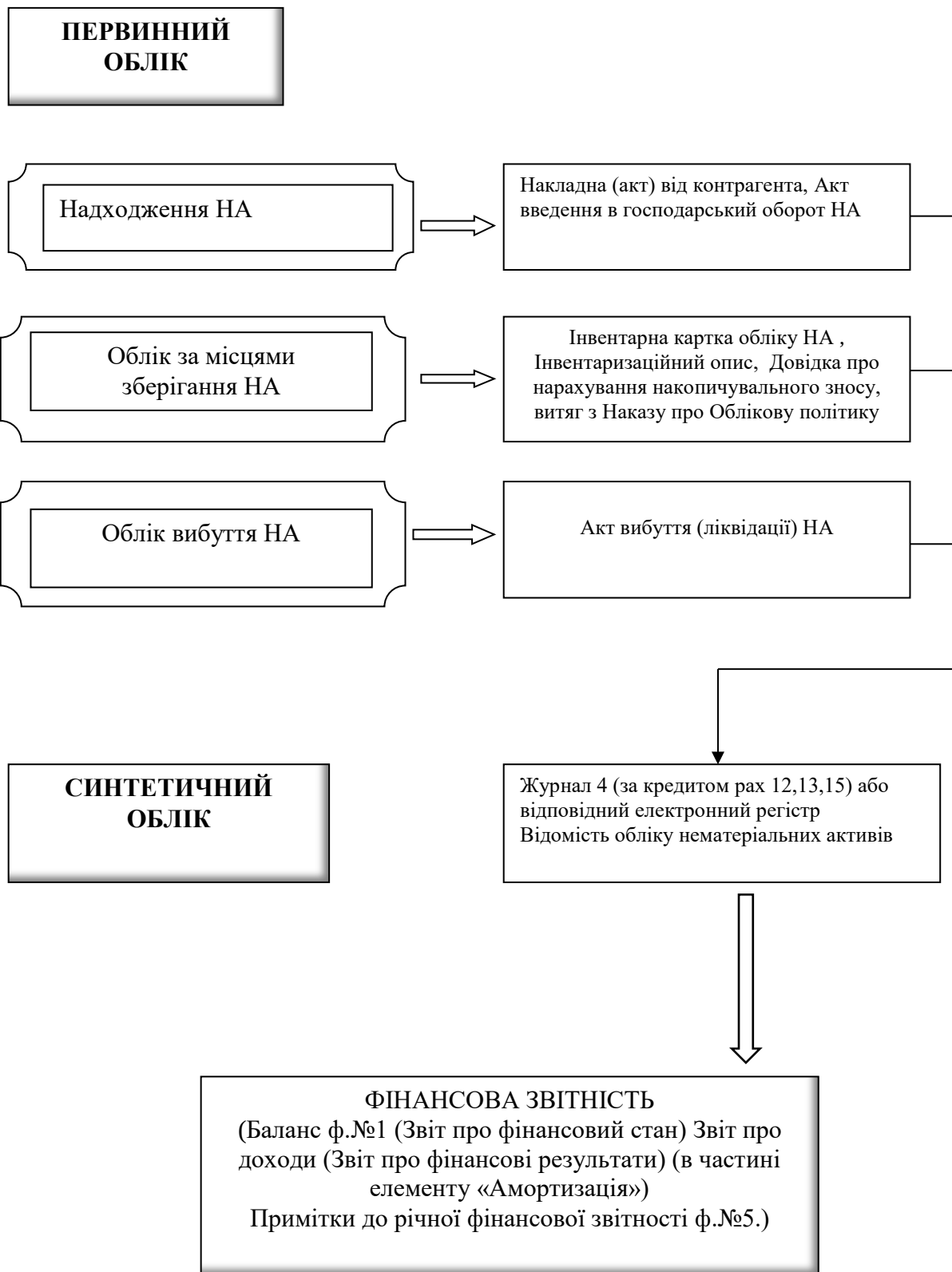

Рис. 2.1. Схема документообороту операцій, пов'язаних з рухом нематеріальних активів.

ТЕСТИ

1. При внесенні нематеріального активу у статутний капітал беруть до уваги:

- а) залишкову вартість;
- б) справедливу вартість;
- в) справедливу вартість погоджену з учасниками;
- г) первісну вартість.

2. Оцінка нематеріальних активів:

- а) залишкова вартість = первісна вартість – знос;
- б) залишкова вартість = первісна вартість - накопичений амортизація;
- в) немає залишкової вартість, а є тільки первісна.

3. Якщо умови отримання майбутніх економічних вигід від нематеріального активу визначити неможливо застосовують:

- а) виробничий метод нарахування амортизації;
- б) кумулятивний метод нарахування амортизації;
- в) прямолінійний метод нарахування амортизації;
- г) метод зменшення залишкової вартості.

4. Податковий кодекс стосовно групи «авторські права та суміжні з ним права» передбачає такі строки дії:

- а) не менше як 2 роки;
- б) не менше як 5 років;
- в) не менше як 7 років;
- г) не менше як 10 років.

5. Податковий кодекс стосовно групи «права на об'єкти промислової власності» передбачає такі строки дії:

- а) не менше як 2 роки;
- б) не менше як 5 років;
- в) не менше як 7 років;

г) не менше як 10 років.

6. Нарахування амортизації нематеріальних активів у бухгалтерському обліку проводять:

- а) щомісяця;
- б) щоквартально;
- в) щорічно.

7. Нематеріальний актив це:

- а) монетарний актив;
- б) фінансовий актив;
- в) немонетарний актив;
- г) оборотний актив.

8. Нематеріальні активи розміщують у Балансі (Звіті про фінансовий стан):

- а) в першому розділі активу;
- б) в другому розділі активу;
- в) в третьому розділі активу.

9. У валюту Балансу (Звіту про фінансовий стан) нематеріальні активи зараховуються за:

- а) за залишковою вартістю;
- б) за первісною вартістю;
- в) справедливою вартістю;
- г) за відновлюваною вартістю.

10. При безоплатному отриманню нематеріального активу його зараховують на баланс за:

- а) справедливою вартістю;
- б) за справедливою вартістю плюс витрати, пов'язані з поступленням;
- в) за первісною вартістю;
- г) за залишковою вартістю.

ТЕМА 3: Облік фінансових інвестицій

Мета: використати отримані знання щодо методів оцінки короткострокових та довгострокових фінансових інвестицій; засвоїти методику кодування господарських операцій, пов'язаних з придбанням, утриманням та реалізацією фінансових інвестицій за допомогою рахунків бухгалтерського обліку.

Питання для обговорення:

1. Оцінка фінансових інвестицій.
2. Види і облік короткострокових фінансових інвестицій.
3. Облік довгострокових фінансових інвестицій.
 - 3.1. Облік інвестицій за справедливою вартістю.
 - 3.2. Облік інвестицій за амортизованою собівартістю.
 - 3.3. Облік інвестицій за методом участі в капіталі.

Приклади розв'язання задач.

Приклад 3.1. ПАТ «Товтри» придбало акції ПрАТ «Левас» та ПрАТ «САКУРА». Відповідно до укладених договорів, акції можуть бути реалізовані сторонньому підприємству ПАТ «Товтри» тільки після одержання дозволу від акціонерів ПрАТ «Левас» та ПрАТ «САКУРА» відповідно. 01.09.2021 р. ПАТ «Товтри» отримало такий дозвіл та продало 10 акцій ПрАТ «Левас» за ціною 3000 грн. та 10 акцій ПрАТ «САКУРА» за ціною 4100 грн.

Таблиця 3.1

Фінансові інвестиції ПАТ «Товтри»

№ з/п	Довгостроков і фінансові інвестиції з правом власності	Придбання акцій станом на 01.11.2023 р.			Справедлива вартість акцій станом на 31.12.2023 р. (така ж сама на дату продажу акцій), тис. грн.	Оголошені 01.04.2024 р. та отримані 01.05.2024 р. дивіденди, тис. грн.
		Кількість, шт.	Собівартість, тис. грн.	Частка акцій в загальній кількості випущених ПрАТ акцій з правом голосу, %		
1	2	3	4	5	6	7
1	в акції ПрАТ «Левас»	150	600	4	450	30
2	в акції ПрАТ «САКУРА»	200	700	3	800	40

Завдання

Провести переоцінку акцій на кінець року, визначити фінансовий результат від реалізації акцій, відобразити господарські операції, пов'язані з рухом фінансових інвестицій на рахунках бухгалтерського обліку.

Розв'язок.

1. Оскільки ПАТ «Товтри» не має суттєвого впливу на об'єкти інвестування (відповідно 4% і 3% акцій з правом голосу, якими володіє ПАТ «Товтри»), тому воно обліковує довгострокові фінансові інвестиції з правом власності в акції ПрАТ «Левас» та ПрАТ «САКУРА» за справедливою вартістю. У разі відхилення справедливої вартості фінансових інвестицій від їх балансової вартості необхідно проводити переоцінку, результати якої визнаються як інші доходи або інші витрати.

Оскільки справедлива вартість акцій ПрАТ «Левас» на кінець року менша, ніж балансова, тому необхідно здійснити їх уцінку й віднести суму уцінки 150000 грн. (600 000 – 450 000.) на інші витрати. Справедлива вартість акцій ПрАТ «САКУРА» на кінець року більша, ніж балансова, тому необхідно провести їх дооцінку й віднести суму дооцінки 100000 грн. (800000-700000) на інші доходи. Звідси, фінансовий результат від переоцінки акцій – збиток в сумі 50000 грн. (100000 -150000).

2. Обчислимо фінансовий результат від реалізації акцій ПрАТ «Левас»:
 $30000 - 40000 = - 10000$ (збиток).

Обчислимо фінансовий результат від реалізації акцій ПрАТ «САКУРА»:
 $410000 - 35000 = 6000$ (прибуток).

2.У бухгалтерському обліку ПАТ «Товтри», господарські операції будуть відображені на рахунках бухгалтерського обліку таким чином:

Таблиця 3.2

Відображення на рахунках бухгалтерського обліку фінансових інвестицій, які оцінюють за справедливою вартістю

№ з/п	Зміст господарських операцій	Підстава (документ)	Кореспонден-ція рахунків		Сума, грн.
			Д-т	К-т	
1.	Придбані в акції ПрАТ «Левас»	Виписка з реєстру	142	31	600000
2.	Придбані акції ПрАТ «САКУРА»	Виписка з реєстру	142	31	700000
3.	Відображена 31.12.2023 р. переоцінка акцій ПрАТ «Левас»	Бухгалтерська довідка	975	142	15000
4.	Відображена 31.12.2023 р. переоцінка акцій	Бухгалтерська	142	740	100000

	ПрАТ «Сакура»	довідка			
--	---------------	---------	--	--	--

Продовження табл.3.2.

5.	Списана сума уцінки акцій на фінансові результати	Бухгалтерська довідка	79	975	150000
6.	Списана сума дооцінки акцій на фінансові результати	Бухгалтерська довідка	740	79	100000
7.	Нараховані 01.04.2024 р. оголошені дивіденди	Бухгалтерська довідка о	373	731	70000
8.	Отримані 01.05.2024 р. дивіденди	Виписка з банку	311	373	70000
9.	Віднесена сума дивідендів на фінансовий результат від інвестиційної діяльності		731	792	70000
10.	Реалізовані 01.09.2024 р. 10 акцій ПрАТ «Левас»		311	741	30000
11.	Відображена собівартість реалізованих акцій ПрАТ «Левас» (10х(600000/150))		971	142	40000
12.	Реалізовані 01.09.2024 р. 10 акцій ПрАТ «САКУРА»		311	741	41000
13.	Відображена собівартість реалізованих акцій ПрАТ «САКУРА» (10х(700000/200))		971	142	35000
14.	Списаний дохід від реалізації акцій ПрАТ «Левас» на фінансові результати		741	793	30000
15.	Списана собівартість реалізованих акцій ПрАТ «Левас» на фінансові результати		793	971	40000
16.	Списаний дохід від реалізації акцій ПрАТ «САКУРА» на фінансові результати		741	793	41000
17.	Списана собівартість реалізованих акцій ПрАТ «САКУРА» на фінансові результати		793	971	35000

Приклад 3.2. ПАТ «ВЕГА» придбало акції ПрАТ «РИФ». Інших змін в капіталі ПрАТ «РИФ», окрім наведених в таблиці, на протязі 2024 р. не було.

Таблиця 3.3

Фінансові інвестиції ПАТ «ВЕГА»

Довгострокові фінансові інвестиції з правом власності	Придбання акцій станом на 01.11.2024 р.			Оголошений чистий прибуток за 2024 р., грн.	Оголошені дивіденди за 2024 р., грн.
	Кількість, шт.	Собівартість, грн.	Частка акцій в загальній кількості випущених ПрАТ акцій з правом голосу, %		
1	2	3	4	5	6
В акції ПрАТ «РИФ»	10	70 000	45	100 000	20 000

Завдання

Обчислити частку ПАТ «ВЕГА» у доході й сумі нарахованих дивідендів ПрАТ «РИФ», балансову вартість довгострокових фінансових інвестицій на

кінець року та відобразити операції, пов'язані з фінансовими інвестиціями на рахунках бухгалтерського обліку.

Розв'язок.

1. ПАТ «ВЕГА» обліковує довгострокові фінансові інвестиції з правом власності в акції ПрАТ «РИФ» за методом участі в капіталі, оскільки має суттєвий вплив на об'єкт інвестування – володіє 45% акцій з правом голосу.

2. Обчислимо частку ПАТ «Товтри» в прибутку ПрАТ «РИФ»:

$$100000 \times 45\% = 45000 \text{ грн.}$$

Обчислимо частку ПАТ «ВЕГА» в дивідендах нарахованих ПрАТ «РИФ»:

$$20000 \times 45\% = 9000 \text{ грн.}$$

3. Балансова вартість довгострокових фінансових інвестицій з правом власності у ПАТ «ВЕГА» станом на 31.12.2024 р. буде дорівнювати 106 000 грн. (70 000 + 45 000 – 9 000).

В обліку ПАТ «ВЕГА» потрібно зробити такі записи:

Таблиця 3.4

Відображення на рахунках бухгалтерського обліку фінансових інвестицій, які оцінюють за методом участі в капіталі

№ з/п	Зміст господарських операцій	Підстава (документ)	Кореспонденція рахунки		Сума, грн.
			Д-т	К-т	
1	2	3	4	5	6
1	Придбані 01.11.2024 р. акції ПрАТ «РИФ»		141	311	70 000
2	Визнана частка ПАТ «ВЕГА» в прибутках ПрАТ «РИФ»		141	721	45 000
3	Визнана частка дивідендів ПАТ «ВЕГА» у загальній сумі дивідендів, оголошених ПрАТ «РИФ»		373	141	9 000
4	Отримані дивіденди		31	373	9 000
5	Списаний дохід від фінансових операцій на фінансовий результат діяльності підприємства		721	792	45 000

Приклад 3.3. Підприємство 04.04. на фондовій біржі придбало пакет акцій в кількості 1000000 штук за ціною 1,5 грн., витрати на послуги брокера склали 4400 грн. Дані акцій підприємство запланувало продати в 4 кварталі поточного року. Станом на 30.06 курс акцій становив 1,45 грн. Станом на 30.09. курс становив 1,65 грн. 10.10 Акції були продані за ціною 1,68 грн. Посередницькі послуги з реалізації склали 3800 грн.

Завдання

Визначити зміст господарських операцій та відобразити їх на рахунках бухгалтерського обліку

Розв'язок.

Оскільки акції були придбані з метою продажу в поточному році, такі інвестиції вважаються поточними і оцінюються в балансі за справедливою вартістю.

Таблиця 3.4

Відображення на рахунках бухгалтерського обліку фінансових інвестицій, які оцінюються за справедливою вартістю

№ з/п	Зміст господарських операцій	Підстава (документ)	Кореспонденція рахунки		Сума, грн.
			Д-т	К-т	
1	2		3	4	5
1	04.04. Придбано акції		35.2	68.5	1500000
2	Отримано послуги брокера		35.2	63.1	4400
3	Погашена заборгованість за акціями		68.5	31.1	1500000
4	Погашена заборгованість перед брокером		63.1	31.1	4400
5	30.06. Здійснено уцінку акцій (1.45-1.50) x 1000000		97.5	35.2	50000
6	30.09. Здійснено дооцінку акцій (1.45 – 1.65) x 1000000		35.2	74.6	200000
7	10.10. Передано акції покупцю за курсом 30.09 1,65 x 1000000		37.7	74.1	1650000
8	10.10.Доплюсовано збільшення курсу 0.03 x 1000000		37.7	74.6	3000
9	Списана собівартість акцій		97.1	35.2	1504400
10	Отримано посередницькі послуги		97.1	63.1	3800

Задачі для самостійного розв'язання.

Задача 3.1.

ПАТ «Промінь» 20.03 на основі договору купівлі-продажу і заяви придбало на вторинному ринку пакет акцій ПАТ «Машбуд» (код ЄДРПОУ – 31101199) в кількості 1000 шт. за ціною 5 грн. за штуку. Серія акцій АВВ, № 002173. Цей пакет не дає підприємству можливості здійснювати суттєвий вплив або контроль над емітентом акцій. Витрати на придбання (комісійні) склали 1150 грн.

У зв'язку з дефіцитом обігових коштів підприємство планує продаж придбаних цінних паперів на вторинному ринку в найближче півріччя.

Станом на 31.03 ринковий курс даних акцій, зафіксований на фондовому ринку, склав 7 грн. за шт., станом на 30.06 – 6 грн. за шт. Акції були продані в липні поточного року за ціною 7,90 за шт. Сплачена комісійна винагорода склала 920 грн.

Завдання.

На основі наведених даних:

- сформувати *Акт приймання-передачі акцій № 3*;
- визначити метод оцінки фінансових інвестицій;
- відобразити операції з придбання й реалізації акцій на рахунках бухгалтерського обліку.

Задача 3.2.

ПАТ «Промінь» 20.03 придбало на вторинному ринку пакет акцій в кількості 1000 шт. за ціною 5 грн. за штуку. Цей пакет не дає підприємству можливості здійснювати суттєвий вплив або контроль над емітентом акцій. Витрати на придбання (комісійні) склали 1150 грн.

У зв'язку з дефіцитом обігових коштів підприємство планує продаж придбаних цінних паперів на вторинному ринку в найближче півріччя з очікуваним середнім прибутком від таких операцій 15%. Справедливу вартість придбаних акцій неможливо визначити через відсутність активного ринку. У червні поточного року була поширена інформація про нестійкий фінансовий стан емітента акцій, який загрожує його банкрутству. Звідси, ПАТ «Промінь» передбачає зменшення корисності інвестицій в акції даного емітента: за експертними оцінками в таких умовах їх не можливо продати дорожче 25,25 грн. за шт. (очікуваний прибуток 5%).

У серпні поточного року стало відомо про покращення фінансового стану емітента, тому прибутковість продажу акцій прогнозується на рівні 10%. Продані акції в жовтні поточного року за фактичною ціною 24,70 грн. за шт.

Завдання.

На основі наведених даних:

- визначити метод оцінки фінансових інвестицій;
- відобразити операції з придбання й реалізації акцій на рахунках бухгалтерського обліку.

Задача 3.3

Відомо, що :

- ціна придбання облігації – 47 800 грн.;
- номінальна вартість облігації – 50 000 грн.;
- фіксована ставка відсотка за облігацією встановлена – 8% річних;
- дата погашення облігації – 5 років;
- виплата відсотка здійснюється щорічно в кінці року.

Завдання.

На основі наведених даних:

- визначити суму дисконту та ефективну ставку відсотка;
- скласти довідку-розрахунок бухгалтерії амортизації дисконту за інвестиціями в облігації;
- відобразити операції з придбання облігацій та нарахуванням амортизації дисконту на рахунках бухгалтерського обліку.

Розрахунок амортизації дисконту за інвестиціями в облігації провести у таблиці:

Таблиця 3.5

Амортизація дисконту за інвестиціями в облігації

Період інвестування	Номінальна сума відсотка, грн..	Сума відсотка за ефективною ставкою, грн.	Сума амортизації дисконту, грн.	Амортизована собівартість інвестиції, грн.
1	2	3	4	5
1 рік				
2 рік				
3 рік				

4 рік				
5 рік				
Разом:				

Задача 3.4.

Відомо, що :

- ціна придбання облігації – 52 000 грн.;
- номінальна вартість облігації – 50 000 грн.;
- фіксована ставка відсотка за облігацією встановлена 7 % річних;
- дата погашення облігації відбудеться через 5 років.
- виплата відсотка здійснюється щорічно в кінці року.

Завдання.

На основі наведених даних:

- визначити суму премії та ефективну ставку відсотка;
- скласти довідку-розрахунок бухгалтерії амортизації премії за інвестиціями в облігації;
- відобразити операції з придбання облігацій та нарахуванням амортизації премії на рахунках бухгалтерського обліку.

ТЕСТИ

1. Формування первісної вартості фінансових інвестицій залежить:

- а) від способу оцінки;
- б) способу придбання;
- в) іншого способу;
- г) комісійної винагороди.

2. Який номер має Положення (стандарт) бухгалтерського обліку «Фінансові інвестиції»:

- а) НП(С)БО 11; б) НП(С)БО 10; в) НП(С)БО 14; г) НП(С)БО 12.

3. Собівартість фінансових інвестицій з урахуванням часткового її списання внаслідок зменшення корисності, яка збільшена (зменшена) на суму накопиченої амортизації дисконту (премії), - це:

- а) ринкова вартість;
- б) амортизована собівартість;

- в) справедлива вартість;
- г) первісна вартість.

4. Поточні фінансові інвестиції в балансі входять до розділу:

- а) оборотні активи;
- б) необоротні активи;
- в) витрати майбутніх періодів;
- г) довгострокові зобов'язання.

5. Ефективна ставка відсотка при придбанні фінансових інвестицій з дисконтом визначається:

- а) шляхом ділення суми річного відсотка та дисконту на середню величину собівартості інвестиції та вартості погашення;
- б) шляхом множення номінальної вартості інвестицій на фіксовану ставку відсотка;
- в) шляхом множенням ставки річного відсотка на дисконт;
- г) шляхом множенням ставки річного відсотка на дисконт шляхом ділення різниці суми річного доходу за фіксованою ставкою та річного дисконту на середню величину собівартості інвестицій та вартості її погашення.

6. Довгострокові фінансові інвестиції підлягають переоцінці, якщо вони оцінюються за:

- а) амортизованою собівартістю;
- б) справедливою вартістю;
- в) методом участі в капіталі.

7. Довгострокові фінансові інвестиції в акції оцінюють за методом участі в капіталі:

- а) якщо частка інвестора становить більше 25 % власного капіталу об'єкта інвестування і інвестор має намір їх продати протягом 12 місяців з дати придбання;
- б) якщо частка інвестора становить 50% власного капіталу об'єкта інвестування;
- в) незалежно від частки інвестора в капіталі об'єкта інвестування;
- г) якщо частка інвестора становить менше 25 % власного капіталу об'єкта інвестування.

8. Який документ складається для кожного пакета придбаних цінних паперів:

- а) реєстр; б) звіт; в) план; г) опис.

9. Яким бухгалтерським записом відображається нарахування дивідендів по придбаних акціях, які оцінюються за методом участі в капіталі:

- а) Д-т 37.3 К-т-73.2
- б) Д-т 37.3 К-т-14.1
- в) Д-т 31.1 К-т-37.3
- г) Д-т 31.1 К-т-73.2

10. Ефективна ставка відсотка при придбанні цінних паперів до погашення з премією розраховується як:

- а) різниця річного доходу за фіксованою ставкою відсотка та річної суми премії, що ділиться на середню величину собівартості і номінальної вартості інвестиції;
- б) сума річного доходу за фіксованою ставкою та річної суми премії, що ділиться на середню величину собівартості і номінальної вартості інвестицій;
- в) добуток номінальної вартості інвестицій і ставку фіксованого відсотка;
- г) добуток річної суми премії і ставки фіксованого відсотка.

11. Амортизація дисконту визначається шляхом:

- а) різниці річного доходу за фіксованою ставкою і добутку балансової вартості інвестиції на фіксовану ставку відсотка;
- б) різниці добутку балансової вартості інвестиції на ефективну ставку відсотка і річного доходу за фіксованою ставкою відсотку;
- в) різниці річного дисконту і річного доходу за фіксованою ставкою відсотка;
- г) суми добутку балансової вартості інвестицій на ефективну ставку відсотку і річного доходу за фіксованою ставкою.

12. Річна сума амортизації премії розраховується шляхом:

- а) різниці річного доходу за фіксованою ставкою і добутку балансової вартості фінансової інвестиції на ефективну ставку відсотку;

- б) різниці добутку балансової вартості фінансової інвестиції на ефективну ставку відсотка і річного доходу за фіксованою ставкою;
- в) сумі добутку балансової вартості фінансової інвестиції на фіксовану ставку відсотку і річного доходу за фіксованою ставкою;
- г) різниці балансової вартості фінансової інвестиції і річного доходу за фіксованою ставкою відсотка.

13. Яким бухгалтерським записом відображається нарахування відсотків за придбанні облігації:

- а) Д-т 31.1 К-т 71
- б) Д-т 37.3 К-т 73.2
- в) Д-т 37.3 К-т 74
- г) Д-т 37.3 К-т 14

14. Яким бухгалтерським записом відображається збільшення вартості фінансових інвестицій на суму, яка становить частку інвестора в чистому прибутку об'єкта інвестування при її оцінці за методом участі в капіталі:

- а) Д-т 14 К-т 74
- б) Д-т 35 К-т 73
- в) Д-т 14 К-т 72
- г) Д-т 95 К-т 14

15. При обліку інвестицій за методом участі в капіталі зміни у складі власного капіталу об'єкта інвестування:

- а) впливають на баланс інвестора;
- б) не впливають на баланс інвестора;
- в) впливають лише при отриманні об'єктом інвестування прибутків;
- г) впливають лише при отриманні об'єктом інвестування збитків.

16. Грошовий депозитний вклад у банк строком на 15 місяців у балансі відображається як:

- а) гроші;
- б) довгострокові фінансові інвестиції за методом участі в капіталі;
- в) інша дебіторська заборгованість;
- г) інвестиції непов'язаним сторонам.

17. Перевищення вартості придбання фінансової інвестиції над її номінальною вартістю – це:

- а) дисконт;
- б) премія;
- в) амортизована собівартість;
- г) справедлива вартість.

18. Перевищення номінальної вартості фінансової інвестиції, над вартістю її придбання – це:

- а) справедлива вартість; б) премія;
- в) амортизована собівартість; г) дисконт.

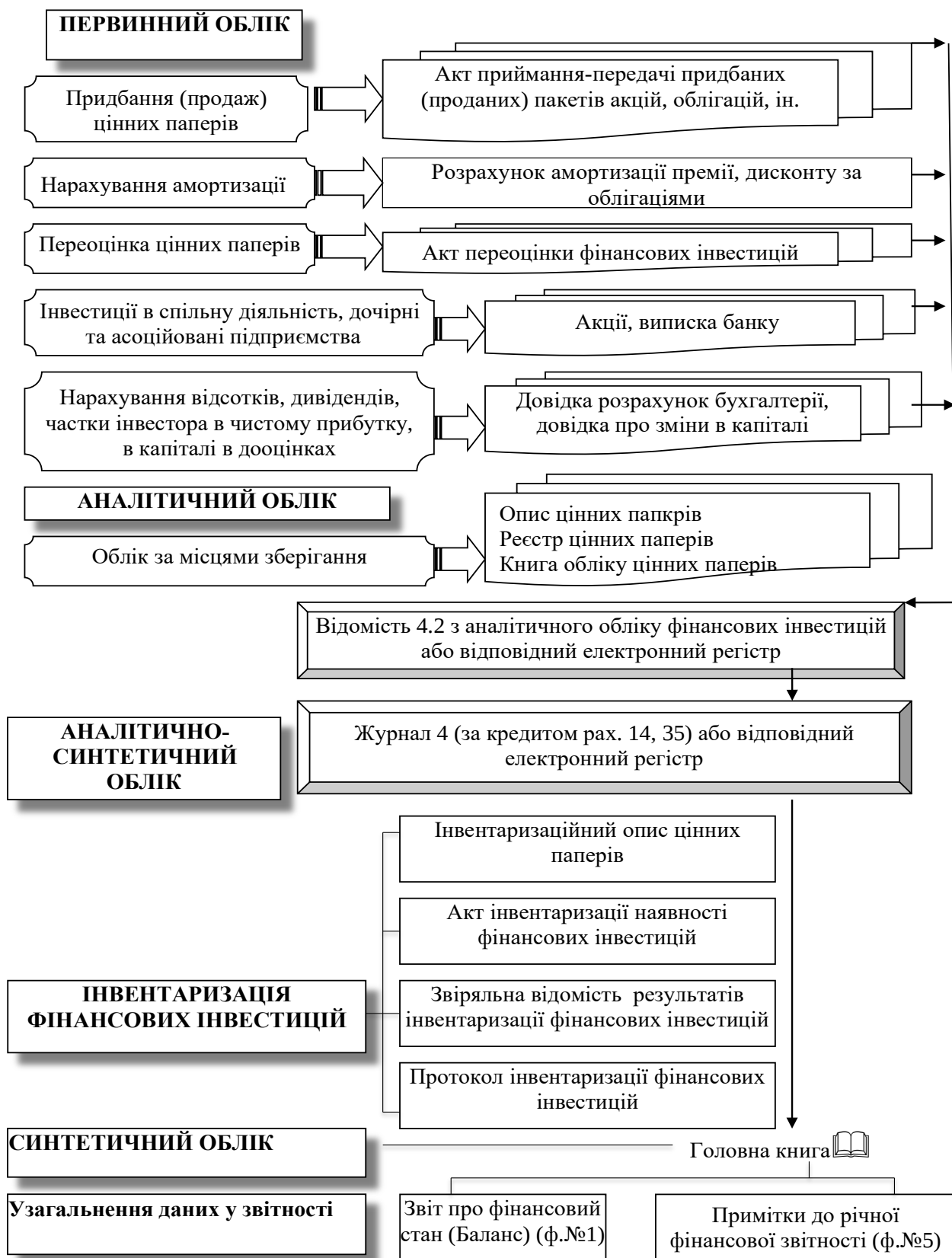

Рис. 3.1. Схема документообороту операцій, пов'язаних з рухом фінансових інвестицій

ТЕМА 4: Облік виробничих запасів

Мета: використати отримані знання щодо методів оцінки отриманих виробничих запасів, методів оцінки їх списання; порядку заповнення первинних документів щодо руху виробничих запасів.

Питання для обговорення:

1. Сутність запасів підприємства та їх класифікація.
2. Оцінка виробничих запасів в залежності від джерела надходження. Облік та розподіл транспортно-заготівельних витрат.
3. Аналітичний облік надходження і витрачання виробничих запасів. синтетичний облік руху виробничих запасів. Методи оцінки списання виробничих запасів.
4. Інвентаризація виробничих запасів і відображення її результатів в обліку.
5. Облік переоцінки запасів.
6. Особливості обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів.

Приклади розв'язування задач

Приклад 4.1

Залишок запасів на складі станом на 1 березня 2024 року складав 20 тис. одиниць за ціною 10,00 грн. Залишок транспортно-заготівельних витрат на початок місяця становив 25 000 грн. Протягом місяця на підприємство надійшло 460 тис. одиниць запасів даного виду: перша партія – 120 тис. од. за ціною 15,00 грн.; друга партія – 140 од. за ціною 12,00 грн.; третя партія – 200 тис. од. за ціною 20,00 грн. Витрати на транспортування запасів протягом місяця склали 360 000 грн. Вибуло за місяць 370 тис. од. Визначити собівартість вибулих запасів і залишку:

- 1) за методом ФІФО;
- 2) за середньозваженою собівартістю.

Розв'язок

- 1) Визначаємо собівартість вибулих запасів і залишку за методом ФІФО.
- 2) За допомогою таблиці 4.1 визначаємо вартість списаних запасів за методом ФІФО (для цілей ФІФО вважається, що першими вибувають саме ті запаси, що надійшли першими). У першу чергу списується залишок на початок місяця, потім – надходження в звітному місяці: спочатку перша партія, потім друга і т. д., поки не набереться загальна кількість запасів, що

підлягає списанню в цьому місяці (у прикладі – 370 од.). З третьої партії надходження (200 од.) запасів узято стільки, скільки необхідно для того, щоб у результаті вийшла кількість – 370 од.

3) Оскільки дане підприємство окремо обліковує витрати, пов'язані з придбанням запасів, необхідно провести розподіл транспортно-заготівельних витрат за методом середнього відсотка, використовуючи таблицю 4.2.

Таблиця 4.1

Партія	Залишок на 01.03.202_р.			Надійшло			Вибуло			Залишок на 01.04.202_р.		
	К-сть, тис. од.	Ціна	Сума, тис. грн.	К-сть, ис. од.	Ціна	Сума, тис. грн.	К-сть, тис. од.	Ціна	Сума, тис. грн.	К-сть, тис. од.	Ціна	Сума, тис. грн.
-	20	10,00	200,00	-	-	-	20	10,00	200,00	-	-	-
1	-	-	-	120	15,00	1800,00	120	15,00	1800,00	-	-	-
2	-	-	-	140	12,00	1680,00	140	12,00	1680,00	-	-	-
3	-	-	-	200	20,00	4000,00	90	20,00	1800,00	110	20,00	2200,00
Разом	20	-	200,00	460	-	7480,00	370	-	5480,00	110	20,00	2200,00

Таблиця 4.2

**Розподіл транспортно-заготівельних витрат
за методом середнього відсотка**

№ з/п	Зміст	Вартість запасів, тис. грн. (Дт/Кт рахунку 20)	Транспортно-заготівельні витрати, тис. грн. (Дт/Кт аналітичного рахунку 2011)
1	Залишок на початок місяця	200	25
2	Надійшло за місяць	7480	360
3	Разом	7680	385
4	$\%ТЗВ=(ТЗВп+ТЗВн)/(Зп+Зн)$	$(25+360)/(200+7480)=0,0501$ або 5,01%	
5	Вибуло за місяць (витрачено на виробництво) (таблиця 1)	5480	275 (5480x5,01/100)
6	Залишок на кінець місяця (ряд. 3 – ряд. 5)	2200 (7680-5480)	110 (385-275)

4) Визначаємо собівартість вибулих запасів і залишку за методом середньозваженої собівартості.

Визначаємо середню ціну запасів, що були на залишку, і тих, що надійшли протягом звітного періоду, шляхом ділення сумарної вартості того чи іншого виду запасів на їх загальну кількість:

$$C_c = (B3_{\text{П}} + B3_{\text{Н}}) / (K3_{\text{П}} + K3_{\text{Н}}) = (200,00 + 7480,00) / (20 + 460) = 16,00 \text{ грн.}$$

Таблиця 4.3

Кореспонденція рахунків з обліку запасів

№ п/п	Зміст операції	Підстава	Кореспонденція		Сума, тис. грн.
			Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5	6
1	Придбано запаси з наступною оплатою в постачальників	Накладна, прибутковий ордер, акт приймання матеріалів	20	63	7480
2	Витрачено запаси у виробництво (оцінка за методом ФІФО)	Накладна-вимога (внутрішнє переміщення матеріалів), лімітно-забірна карта	23	20	5480
3	Списано за розрахунком розподілену величину транспортно-заготівельних витрат (у разі їх	Бухгалтерська довідка, розрахунок	23	2011	275

Таблиця 4.4

Партія	Залишок на 01.03.202_р.			Надійшло			Вибуло			Залишок на 01.04.202_р.		
	К-сть, тис. од.	Ціна	Сума, тис. грн.	К-сть, тис. од.	Ціна	Сума, тис. грн.	К-сть, тис. од.	Ціна	Сума, тис. грн.	К-сть, тис. од.	Ціна	Сума, тис. грн.
-	20	10,00	200,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	120	15,00	1800,00	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	140	12,00	1680,00	-	-	-	-	-	-
3	-	-	-	200	20,00	4000,00	-	-	-	-	-	-
Разом	20	-	200,00	460	-	7480,00	370	16,00	5920,00	110	16,00	1760,00

За допомогою таблиці 4.4 визначаємо вартість списаних запасів за методом середньозваженої собівартості (шляхом множення визначеної середньої ціни запасів (16,00 грн.) на загальну кількість запасів, що підлягає списанню в цьому місяці (у прикладі – 370 од.)). Вартість запасів у залишку визначаємо шляхом множення визначеної середньої ціни запасів (16,00 грн.)

на загальну кількість запасів у залишку на кінець звітної періоду (у прикладі – 110 од.).

Оскільки дане підприємство окремо обліковує витрати, пов'язані з придбанням запасів, необхідно провести розподіл транспортно-заготівельних витрат за методом середнього відсотка, використовуючи таблицю 4.5.

Таблиця 4.5

**Розподіл транспортно-заготівельних витрат
за методом середнього відсотка**

№ з/п	Зміст	Вартість запасів, тис. грн. (Дт/Кт рахунку 20)	Транспортно-заготівельні витрати, тис. грн. (Дт/Кт аналітичного рахунку 2011)
1	Залишок на початок місяця	200	25
2	Надійшло за місяць	7480	360
3	Разом	7680	385
4	$\%ТЗВ=(ТЗВп+ТЗВн)/(Зп+Зн)$	$(25+360)/(200+7480)=0,0501$ або 5,01%	
5	Вибуло за місяць (витрачено на виробництво) (таблиця 1)	5920	297 (5920x5,01/100)
6	Залишок на кінець місяця (ряд. 3 – ряд. 5)	1760 (7680-5920)	88 (385-297)

Таблиця 4.6

Кореспонденція рахунків з обліку запасів

№ п/п	Зміст операції	Підстава	Кореспонденція		Сума, тис. грн.
			Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5	6
1	Придбано запаси з наступною оплатою в постачальників – платників ПДВ за вартістю без ПДВ (податку на додану вартість)	Накладна, прибутковий ордер, акт приймання матеріалів	20	63	7480

Продовження табл.4.6.

1	2	3	4	5	6
2	Витрачено запаси у виробництво (оцінка за методом середньозваженої собівартості)	Накладна-вимога	23	20	5920
3	Списано за розрахунком розподілену величину транспортно-заготівельних витрат (у разі їх узагальнення на окремому субрахунку обліку запасів) для використання у виробництві	Бухгалтерська довідка, розрахунок	23	2011	297

Приклад 4.2

Підприємство ТОВ «МеталПром» займається виготовленням металевих виробів. Протягом місяця відбулися такі операції з виробничими запасами:

1. 2 січня 2024 року отримано від постачальника 2 000 кг металу за ціною 50 грн/кг. Постачальник виставив рахунок на 120 000 грн (включаючи ПДВ 20%).
2. 5 січня 2024 року оплачено рахунок постачальнику з розрахункового рахунку.
3. 8 січня 2024 року зі складу передано у виробництво 1 500 кг металу для виготовлення продукції.
4. 15 січня 2024 року підприємство виявило нестачу металу на складі в розмірі 10 кг. Вартість нестачі підлягає відшкодуванню винною особою за обліковою ціною.
5. 31 січня 2024 року проведено переоцінку залишків металу на складі у зв'язку зі зниженням ринкової вартості до 48 грн/кг.

Необхідно:

1. Відобразити операції у Журналі реєстрації господарських операцій.
2. Розрахувати фактичний залишок виробничих запасів на кінець місяця.
3. Визначити суму збитків від переоцінки та нестачі.

1. Журнал реєстрації господарських операцій:

№ п/п	Дата	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	02.01.24	Отримано метал від постачальника	201	631	100 000
2	02.01.24	Відображено ПДВ за отриманими запасами	641	631	20 000
3	05.01.24	Оплачено рахунок постачальнику	631	311	120 000
4	08.01.24	Передано метал у виробництво	23	201	75 000
5	15.01.24	Виявлено нестачу металу на складі	947	201	500
6	15.01.24	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ на суму нестачі	947	641	100
7	15.01.24	Відображено суму, що підлягає відшкодуванню винною особою	375	716	600
8	31.01.24	Проведено переоцінку залишків металу на складі	946	201	2 000

При виявленні нестачі запасів, придбаних з ПДВ, підприємство зобов'язане нарахувати податкові зобов'язання з ПДВ на вартість нестачі відповідно до пп. 198.5 ПКУ. Це відбувається тому, що підприємство втратило право на податковий кредит щодо цих запасів.

Формула для нарахування ПДВ:

Сума нестачі $\times 20\% = 500 \text{ грн} \times 20\% = 100 \text{ грн}$

Розрахунок залишків виробничих запасів на кінець місяця:

1. Отримано метал: $2\,000 \text{ кг} \times 50 \text{ грн/кг} = 100\,000 \text{ грн}$
2. Передано у виробництво: $1\,500 \text{ кг} \times 50 \text{ грн/кг} = 75\,000 \text{ грн}$
3. Виявлено нестачу: $10 \text{ кг} \times 50 \text{ грн/кг} = 500 \text{ грн}$

Залишок на складі (до переоцінки):

$2\,000 \text{ кг} - 1\,500 \text{ кг} - 10 \text{ кг} = 490 \text{ кг}$

Залишок у грошовому вираженні (до переоцінки):

$490 \text{ кг} \times 50 \text{ грн/кг} = 24\,500 \text{ грн}$

4. Залишок після переоцінки:

$490 \text{ кг} \times 48 \text{ грн/кг} = 23\,520 \text{ грн}$

Сума збитків від переоцінки:

$24\,500 \text{ грн} - 23\,520 \text{ грн} = 980 \text{ грн}$

Загальна сума збитків:

1. Нестача металу (без ПДВ): 500 грн
2. ПДВ на суму нестачі: 100 грн
3. Збитки від переоцінки: 980 грн

Загальна сума збитків:
 $500 \text{ грн} + 100 \text{ грн} + 980 \text{ грн} = 1\,580 \text{ грн}$

Задачі на самостійний розв'язок

Задача 4.1.

На основі наведених даних:

- проставити кореспондуючі рахунки;
- скласти первинні документи: *рахунок-фактуру №505, товарно-транспортну накладну №396, податкову накладну №359, лімітно-забірну карту, прибутковий ордер № 513; лімітно-забірну карту № 467, накладну-вимогу № 23.*

- визначити необхідні суми, де вказаний ?;
- вказати підтверджуючі первинні документи;

ПАТ «Промінь» є платником податку на додану вартість на загальних підставах. Контрагенти підприємства – платники ПДВ.

В обліковій політиці зазначено, що ПАТ «Промінь»:

- використовує для оцінки виробничих запасів метод ФІФО;
- відпуск матеріалів зі складу у виробництво оформляється лімітно-забірними картами, а МШП – за накладними-вимогами
- обліковує витрати на рахунках 9-го класу.

Таблиця 4.8

Виписка із Відомості залишків виробничих запасів на складі №1 на ПАТ «Промінь» на 1 березня 202_ року, грн.

Номен-клатур-ний номер	Наймену-вання матеріалів	Один. вимір.	К-ть	Ціна (без ПДВ)	Вартість	ТЗВ	Фактич-на собівар-тість
12/5	Двотаврова балка	т	6	10900	65400	1860	67260
4/23	Лист сталевий	т	27	24870	671490	5600	677090
М118	Масило	кг	11	18,80	206,8	—	206,8
	Цемент	т	2,5	900	2250	36	2286
	Дошка необрізна	м.куб	115	610	70150	3668	73818

Таблиця 4.9

Виписка з лімітно-забірних карт за березень 202__р.

№ з/п	Найменування матеріалу	Од. вим.	Ліміт	Облікова ціна	Цех споживач	Напрямок витрат	Дата
1.	Двотаврова балка	т	36	10900	Цех №2	Колонні металоконструкції	
2.	Лист сталевий	т	38	24850	Цех №1	Труби сталеві	

Таблиця 4.10

Виписка із накладних вимог на відпуск МШП за березень 202__ р.

Вимога		Назва запасу	Од. вимір.	Номен. номер	Вимога	Відпущено	Напрямки затрат
Номер	Дата						
18	20.03	Інструменти	грн.	123	12300	12300	Цех №1
19	20.03	Інструменти	грн.	126	12540	12540	Адмін. корпус

Таблиця 4.11

ЖУРНАЛ РЕЄСТРАЦІЇ ГОСПОДАРСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ
ПАТ «Промінь» за березень 202__ року

№ з/п	Дата	Зміст господарської операції	Первинний документ	Сума, грн.	Д-т	К-т
1	2	3	4	5	6	7
1.	3.03	Списано мастильні матеріали (4,2 кг), використані для гарантійного ремонту		?		
2.	4.03	Закуплені через підзвітну особу Тимків М.Ф. запчастини до виробничого обладнання. Купівельна вартість склала – 4500 грн.				
		Відображена сума ПДВ		?		
3.	4.03	Списані транспортні витрати на доставку запчастин		150		
		Відображена сума ПДВ		?		
4.	6.03	Надійшли від ПП «Метал-Альянс»:				
		а) двотаврова балка 20 т за ціною 10950 грн. (без ПДВ) за т	рахунок-фактура №505, ТН №396, прибутковий ордер № 513			
		б) лист сталевий 40 т за ціною 25000 грн. (без ПДВ) за т				
		Відображена сума ПДВ		ПН №359		

Продовження табл.4.11

1	2	3	4	5	6	7
5.	6.03	Списані витрати на доставку матеріалів: а) двотаврової балки; б) листа сталюого		1320 1609		
		Відображена сума ПДВ		?		
Підставою для оприбуткування листа сталюого та двотаврової балки від ПП «Метал-Альянс» є договір №7 від 25.01.20__р. та документи постачальника: рахунок-фактура, товарно-транспортна накладна, платіжна інструкція №845 від 6.03.20__р. Розрахунки з даним постачальником здійснювались в порядку післяоплати. Доставку матеріалів здійснювало АТП 17642 (м. Чернігів, код ЄДР – 58781193), водій – Крук І.В. (паспорт серія МС271457, виданий 12 березня 2001р; Чернігівським МВ УМВС). Відпуск вантажу здійснив завскладом Чайківський П.П. Матеріали оприбутковано на склад №1. Завскладом № 1 – Пастернак І.В.						
6.	7.03	Отримано від ТзОВ «Росан» як внесок до статутного капіталу: а) піноблоки (95 м куб.)		30400		
		б) інструменти		16709		
7.	10.03	Надійшла безкоштовно від ПАТ „Завод залізобетонних конструкцій” тара		48356		
8.	11.03	Списані піноблоки (95 м куб), використані на будівництво складу		30400		
	12.03	Списані у виробництво запчастини		1560		
10.	12.03	Одержані рахунки постачальників за спецодяг, що надійшов за оптовими цінами Відображена сума ПДВ Всього:		7000		
11.	13.03	При оприбуткуванні спецодягу виявлена нестача 10 пар рукавиць з вини постачальника		120		
12.	13.03	Реалізовані ТОВ ”Тернопіль-рембуд” залишки цементу (1,5 т)		2400		
		Нараховано ПДВ		?		
		Списана собівартість реалізованих виробничих запасів		?		
13.	14.03	Одержано виручку за реалізований цемент		?		
14.	14.03	Безоплатно передано цемент для молодіжного клубу дозвілля (с. Мишковичі) – 1т. Ринкова вартість цементу 900 грн.		?		
		Відображено суму ПДВ		?		
15.	17.03	ПАТ «Промінь» самостійно виготовляє дерев’яні ручки для лопат. У звітному місяці підприємство понесло такі витрати, пов’язані із виготовленням ручок:				
		вартість заготовок		120356		
		вартість електроенергії		18300		
		амортизація обладнання		265500		
		нарахована заробітна плата робітникам, зайнятим у виготовленні ручок		7568		

Продовження табл.4.11

1	2	3	4	5	6	7
		проведені нарахування на заробітну плату на соціальні заходи		?		
16.	18.03	Списаний для ремонту приміщення цеху лист сталевий 12 т		?		
17.	19.03	Списана двотаврова балка, використана для виправлення браку 200 кг		?		
18.	20.03	Перерахована передоплата ПАТ «Світанок» за комплектуючі матеріали (в т.ч. ПДВ)		15200		
		Відображена сума ПДВ		?		
19.	20.03	Списують за первісною вартістю МШП, передані в експлуатацію:	Накладна-вимога № 23	12300		
		а) інструменти та пристрої		11832		
		б) інвентар загальнопромислового призначення		12540		
		в) інвентар заводу управління				
20.	21.03	При здачі готової продукції на склад частина ручок не прийнята відділом технічного контролю. Брак оцінено за собівартістю і повернено в цех на переробку		608		
21.	21.03	Оприбутковані на склад ручки для лопат (оп.15) за мінусом браку				
22.	24.03	Списані на виробництво:	Лімітно-забірна карта №467	?		
		а) двотаврова балка 8 т		?		
		б) лист сталевий 5 мм 1т		?		
23.	25.03	Надійшли комплектуючі матеріали від ПАТ «Світанок»		20884		
24.	25.03	Проведено закриття рахунка 644 на суму ПДВ (див. опер. 18)		?		
25.	25.03	Донараховано податковий кредит з ПДВ (операція 18)		?		
		Погашена заборгованість перед ПАТ «Світанок» за комплектуючі		?		
26.	25.03	Зарахований аванс в зменшення заборгованості		?		
27.	26.03	Надійшли від постачальників:		?		
		а) двотаврова балка 7 т ціна 10900 грн.		?		
		б) лист сталевий 5 мм 12 т ціна 25150 грн. за т		?		
		Відображено суму ПДВ		?		
28.	26.03	Витрати на транспортування матеріалів (в т. ч. ПДВ):		1200		
		а) двотаврової балки;		1310		
		б) листа сталевий		?		
		Відображено суму ПДВ		?		

Продовження табл.4.11

1	2	3	4	5	6	7
29.	26.03	Виданий аванс Деревенчук О.М. під звіт для придбання запчастин для ремонту виробничого обладнання		600		
30.	27.03	Затверджений Деревенчук О.М Звіт про витрачання грошових коштів (в т. ч. ПДВ)		540		
		Відображено суму ПДВ		?		
31.	27.03	Реалізована дошка необрізна працівнику підприємства Врубель С.І. за ціною її придбання				
		Нараховано ПДВ				
		Списана собівартість реалізованих виробничих запасів				
		Сплачена працівником вартість придбаних ним виробничих запасів				
		Відображений фінансовий результат від реалізації				
32.	27.03	Виявлена при проведенні інвентаризації на центральному складі нестача матеріальних цінностей, в т.ч. в межах норм природних втрат		7000 850		
		Зменшена сума податкового кредиту з ПДВ				
		Решта нестачі віднесено на завскладом Мурій С.І. рішенням суду. Шляхом проведення незалежної оцінки суб'єктом оціночної діяльності вартість збитку від нестачі встановлено в розмірі – 6500 грн.		?		
		Відображена сума відшкодування, що підлягає перерахуванню до бюджету				
33.	28.03	Витрачений на ремонт устаткування лист сталевий 5,5 т				
34.	28.03	Витрачені на потреби виробництва:				
		а) двотаврова балка 20 т				
		б) лист сталевий 17 т				

Таблиця 4.12

Розрахунок фактичної собівартості списаних виробничих запасів

Двотаврова балка

Показники	Вартість виробничих запасів				ТЗВ	Фактична собівартість		
	Один. вимір.	К-сть	Ціна	Сума, грн.		Всього	Одиниці	
Залишок на початок місяця								
	т	6	4900	29400	1860			
Надходження за місяць:								
Списано за місяць:								
Залишок на кінець місяця								

Таблиця 4.13

Розрахунок фактичної собівартості списаних виробничих запасів

Лист сталений

Показники	Вартість виробничих запасів				ТЗВ	Фактична собівартість		
	Один. вимір.	К-сть	Ціна	Сума, грн.		Всього	Одиниці	
Залишок на початок місяця								
	т	27	4874	131598	5600			
Надходження за місяць:								
Списано за місяць:								
Залишок на кінець місяця:								

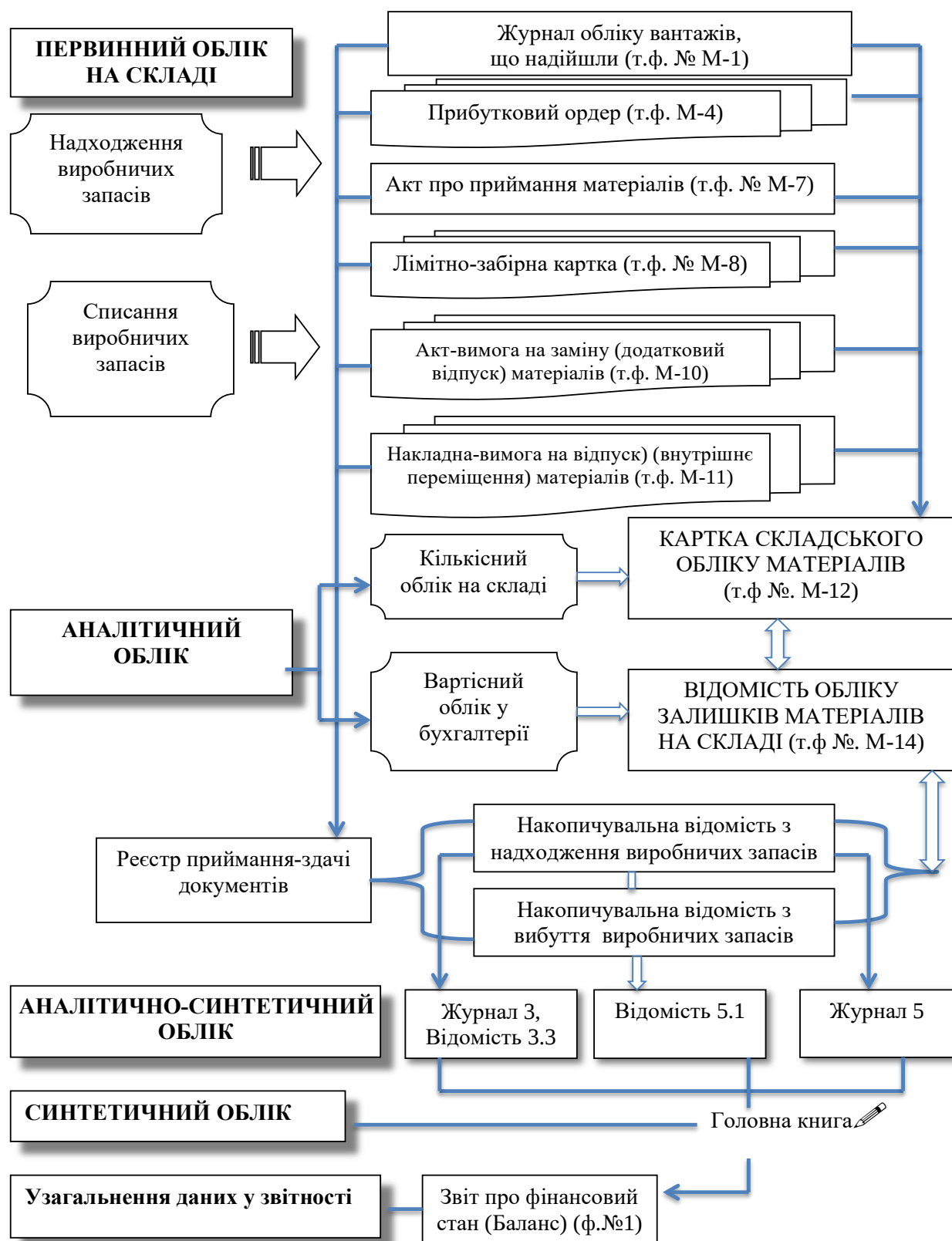

Рис. 4.1. Схема обліку виробничих запасів за оперативно-бухгалтерським (сальдовим методом)

ТЕСТИ

1. Придбані за грошові кошти виробничі запаси зараховують на баланс підприємства за:

- 1) первісною вартістю;
- 2) переоціненою вартістю;
- 3) балансовою вартістю;
- 4) амортизованою собівартістю.

2. У звітності виробничі запаси відображають за такою оцінкою:

- 1) за більшою із двох: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації;
- 2) середньозваженою ціною або ціною розрахованою за методом ФІФО;
- 3) за меншою із двох: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації;
- 4) очікуваною ціною продажу за мінусом очікуваних витрат на завершення виробництва і збуту.

3. Відповідно до Національного положення (стандарту) 9 «Запаси» первісна вартість виробничих запасів не включає:

- 1) суми ввізного мита;
- 2) суми непрямих податків, які не відшкодовуються підприємству;
- 3) сум непрямих податків, які відшкодовуються підприємству;
- 4) сум страхування ризиків транспортування витрат.

4. Виробничі запаси відповідно до Національного положення (стандарту) 9 «Запаси» включають:

- 1) готову продукцію;
- 2) сировину, матеріали;
- 3) МШП;
- 4) товари

5. До МШП відносять активи підприємства строком служби:

- 1) 6 місяців;
- 2) один операційний цикл;
- 3) до 12 місяців;
- 4) понад 12 місяців.

6. Відпуск запасних частин зі складу для ремонту обладнання відображають бухгалтерським записом:

- 1) Д-т 207 К-т 23

- 2) Д-т 91 К-т 207
- 3) Д-т 25 К-т 207
- 4) Д-т 209 К-т 207

7. Списання вартості матеріалів, знищених внаслідок пожежі відображають бухгалтерським записом:

- 1) Д-т 23 К-т 201
- 2) Д-т 90 К-т 20
- 3) Д-т 98 К-т 201
- 4) Д-т 947 К-т 201

8. Отримані безкоштовно матеріальні запаси оцінюють за:

- 1) методом ФІФО;
- 2) справедливою вартістю;
- 3) середньозваженою собівартістю;
- 4) купівельною ціною.

9. Отримані як внесок до статутного капіталу запаси оцінюють за:

- 1) за нормативною собівартістю
- 2) справедливою вартістю, узгодженою засновниками
- 3) середньозваженою собівартістю
- 4) купівельною ціною

10. Оцінка виробничих запасів при їх списанні за методом ФІФО передбачає:

- 1) за собівартістю перших надходжень;
- 2) за собівартістю останніх надходжень
- 3) за собівартістю кожної одиниці придбання
- 4) за нормативною собівартістю

11. Відпуск МШП для потреб, пов'язаних із збутом готової продукції, відображають бухгалтерським записом:

- 1) Д-т 23 К-т 201
- 2) Д-т 93 К-т 22
- 3) Д-т 92 К-т 22
- 4) Д-т 94 К-т 201

12. У випадку нестачі матеріальних цінностей, що доставлені автомобільним транспортом оформляють:

- 1) товарно-транспортну накладу
- 2) накладною
- 3) прибутковим ордером
- 4) актом приймання матеріалів

13. Не є обов'язком проведення інвентаризації у таких випадках:

- 1) при зміні матеріально-відповідальної особи
- 2) за приписом судово-слідчих органів
- 3) при зміні дирекції
- 4) у разі ліквідації підприємств

14. Метод оцінки запасів за ідентифікованою собівартістю використовують при:

- 1) оцінці запасів на дату балансу
- 2) оцінці запасів при їх оприбуткуванні
- 3) оцінці запасів при їх вибутті
- 4) при надходженні невідфактурованих поставок

15. Суму транспортно-заготівельних витрат, пов'язаних з придбанням виробничих запасів відображають записом:

- 1) Д-т 92 К-т 201
- 2) Д-т 201 К-т 63
- 3) Д-т 15 К-т 63
- 4) Д-т 21 К- т 63

16. Запис Д-т 943 К-т 201 означає:

- 1) списана собівартість реалізованих виробничих запасів;
- 2) витрачені матеріали на виробництво;
- 3) нараховане податкове зобов'язання з ПДВ на суму нестачі;
- 4) списані витрати на транспортування сировини і матеріалів.

17. Запис Д-т 22 К-т 372 означає:

- 1) видано спецодяг підзвітній особі;
- 2) оприбутковано малоцінні необоротні матеріальні активи, придбані підзвітною особою;
- 3) списані МШП.
- 4) оприбутковані МШП, що надійшли від підзвітних осіб;

18. Яким записом оприбутковуються виявлені при інвентаризації лишки матеріалів?

- 1) Д-т 20 К-т 63
- 2) Д-т 20 К-т 719
- 3) Д-т 20 К-т 372
- 4) Д-т 23 К-т 719

19. Яким бухгалтерським записом відображається ПДВ при отриманні товарів від постачальників без попередньої оплати?

- 1) Д-т 641 К-т 361
- 2) Д-т 361 К-т 641
- 3) Д-т 631 К-т 641
- 4) Д-т 641 К-т 631

20. Який бухгалтерський запис складають на нестачу матеріальних цінностей в межах норм природніх втрат при їх прийманні від постачальників?

- 1) Д-т 947 К-т 63
- 2) Д-т 374 К-т 371
- 3) Д-т 63 К-т 20
- 4) Д-т 374 К-т 631

21. Виявлену нестачу палива на складі в межах норм природних втрат відображають бухгалтерським записом:

- 1) Д-т 203 К-т 947;
- 2) Д-т 92 К-т 375
- 3) Д-т 91 К-т 203
- 4) Д-т 94 К-т 203

22. Якими проводками відображається ПДВ, що належить до повернення з бюджету (податковий кредит) при попередній оплаті постачальникам за сировину і матеріали:

- 1) Д-т 644 Кт 631
- 2) Д-т 641 Кт 644
- 3) Д-т 641 Кт 311
- 4) Д-т 441 Кт 311

ТЕМА 5: Облік дебіторської заборгованості

Мета: використати отримані знання щодо методів оцінки поточної та довгострокової дебіторської заборгованості; засвоїти методику кодування господарських операцій, пов'язаних з відображенням дебіторської заборгованості, за допомогою рахунків бухгалтерського обліку.

Питання для обговорення:

1. Оцінка поточної та довгострокової дебіторської заборгованості.
2. Облік дебіторської заборгованості за товари, роботи й послуги.
3. Порядок розрахунку та облік сумнівних боргів.
4. Облік дебіторської заборгованості, забезпеченої векселем.
5. Облік розрахунків з іншими дебіторами.
6. Облік підзвітних сум та розрахунків з підзвітними особами.
7. Облік розрахунків за відшкодуванням завданих збитків.
8. Довгострокова дебіторська заборгованість та її відображення в обліку.

Приклади розв'язання задач.

Приклад 5.1.

ТОВ «Темп», яке є платником ПДВ, реалізувало продукцію:

- ПАТ «Оріон» на суму 1200 грн., за яку отримало кошти після її відвантаження. Собівартість реалізованої продукції – 1000 грн.;
- ТОВ «Маяк» на суму 6000 грн., за яку попередньо отримало передоплату в розмірі 3600 грн. Собівартість реалізованої продукції – 1500 грн.

Завдання.

Відобразити наведені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку, вказати підтверджуючі первинні операції.

Розв'язок.

Об'єкти оподаткування ПДВ, за винятком операцій, звільнених від оподаткування, та операцій, до яких застосовують нульову ставку згідно із Податковим кодексом, оподатковують за ставкою 20%. Тому ціна будь-якого товару включає:

$$\text{Ціна товару (120\%)} = \text{Продажна вартість товару (100\%)} + \text{ПДВ (20\%)}$$

Звідси, сума ПДВ у вартості продукції = Ціна товару (вартість реалізації) х (20%/120%) = Ціна товару (вартість реалізації) х 1/6.

Звідси, податкове зобов'язання з ПДВ у вартості продукції, реалізованої ПАТ «Оріон» становитиме: $1200 \times 0,2/1,2 = 200$ грн.

Податкове зобов'язання з ПДВ у вартості продукції, реалізованої ТОВ «Маяк»: $6000/6 = 1000$ грн. Оскільки ТОВ «Маяк» провело передоплату продукції, то ТОВ «Темп» необхідно (за умови отримання податкової накладної) спочатку відобразити податкове зобов'язання в сумі передоплати: $3600/6 = 600$ грн., під час отримання продукції донарахувати 400 грн. податкового зобов'язання з ПДВ.

Таблиця 5.1

Відображення в обліку розрахунків з покупцями

№ з/п	Зміст операції	Підстава (документ)	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
			Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5	6
Реалізація готової продукції ПАТ «ОРІОН» (перша подія – відвантаження продукції)					
1	Відвантажена готова продукція покупцю	накладна	361	701	1 200
2	Відображення податкового зобов'язання з ПДВ	Податкова накладна	701	641	200
3	Відображена собівартість реалізації	Бухгалтерська довідка	901	26	1 000
Реалізація готової продукції ТОВ «Маяк» (перша подія – отримання попередньої оплати)					
4	Отримання попередньої оплати на поточний рахунок	Виписка банку	311	681	3600
5	Відображення податкового зобов'язання з ПДВ	Податкова накладна	643	641	600
6	Відвантаження попередньо оплаченої продукції	накладна	361	701	6000
7	Зараховане ПДВ, відображене в сумі передоплати	Податкова накладна	701	643	600
8	Донараховане ПДВ $(6000-3600)/6$	Податкова накладна	701	643	400
9	Списання собівартості готової продукції	Бухгалтерська довідка	901	26	1 500
10	Зарахована попередня оплата на погашення дебіторської заборгованості	Бухгалтерська довідка	681	361	3600

Приклад 5.2.

Під час складання фінансової звітності за I квартал 2024 р. ТОВ «Модуль», формує резерв сумнівних боргів за методом абсолютної суми сумнівної заборгованості.

**Залишки дебіторської заборгованості покупців
на кінець I-о кварталу 2021 р.**

Дебітор	Сума заборгованості, грн.	Дата виникнення заборгованості	Вид заборгованості
1	2	3	4
ТОВ «ЗС ЛТД»,	1530,00	20.02.2021 р.	Безнадійна
ПП «Горинь»	9570,00	23.10.2022 р.	Сумнівна
ТОВ «Верес»	4600,00	11.12.2022 р.	Сумнівна
Інші	124000,00	Січень, лютий, березень 2024 р.	Поточна дебіторська заборгованість
Разом	139700,00	Загальна сума дебіторської заборгованості	

Завдання.

На основі наведених даних визначити резерв сумнівних боргів, відобразити створення резерву на рахунках бухгалтерського обліку.

Розв'язок.

За методом абсолютної суми сумнівної заборгованості величину резерву визначають на підставі аналізу платоспроможності окремих дебіторів.

Підприємство-кредитор на дату складання фінансової звітності повинно провести вивчення платоспроможності за кожним дебітором і вивести за ними індивідуальний коефіцієнт сумнівності, за яким потім визначають суму резерву за даною заборгованістю. Дебітора вважають платоспроможним, якщо сума оборотних активів (грошових коштів, дебіторської заборгованості, виробничих запасів) є більшого або дорівнює його зовнішній заборгованості. Про неплатоспроможність такого підприємства можуть свідчити відсутність грошей на рахунках в банку, наявність непогашеної вчасно кредиторської заборгованості. Сума резервів за кожним дебітором буде становити загальну суму резерву сумнівних боргів за підприємством.

Звідси, сума резерву сумнівних боргів ТОВ «Модуль» на наступний квартал: $9570,00 + 4600,00 = 14170,00$ грн.

У бухгалтерському обліку ця сума буде відображена так:

Д-т 944 К-т 38 – 14 170 грн.

Сума безнадійної заборгованості повинна бути повністю списана:

Д-т 977 К-т 361 – 1530 грн.

Приклад 5.3.

ПрАТ «Ізяславський хлібзавод» визначає резерв сумнівних боргів за допомогою коефіцієнта сумнівності, який розраховує на основі класифікації

заборгованості за строками непогашення. При цьому всю заборгованість поділяють на три групи (табл. 5.3).

Таблиця 5.3

Дебіторська заборгованість за строками непогашення

Дата балансу	Сальдо дебіторської заборгованості відповідної групи (грн.)			Заборгованість, яка визнана безнадійною у наступному році, у складі сальдо дебіторської заборгованості відповідної групи на кінець попереднього року		
	Група 1	Група 2	Група 3	Група 1	Група 2	Група 3
1	2	3	4	5	6	7
31.12.2021 р.	630000,00	44000,00	34000,00	1900,00	2500,00	1940,00
31.12.2022 р.	580000,00	149000,00	15000,00	1600,00	1250,00	670,00
31.12.2023 р.	890000,00	107000,00	11000,00	3220,00	1350,00	390,00
Разом	2100000,00	300000,00	60000,00	6720,00	5100,00	3000,00

Перша група – це заборгованість, що виникла протягом попередніх 12-ти місяців від дати балансу;

Друга група – це заборгованість, яка виникла у періоді від 12-ти до 30-ти попередніх місяців;

Третя група – це заборгованість, що виникла раніше ніж 30 попередніх місяців.

Дебіторська заборгованість підприємства на 31 березня 2024 р. становить 1 130 000 грн, у т. ч.:

- перша група – 900000 грн.;
- друга група – 150000 грн.;
- третя група – 80000 грн.

Залишок резерву сумнівних боргів станом на 31 грудня 2023 р. – 1860 грн.

Завдання.

Необхідно обчислити резерв сумнівних боргів на наступний рік. Відобразити його створення в бухгалтерському обліку.

Розв'язок.

Коефіцієнт сумнівності (Кс) відповідної групи дебіторської заборгованості визначається за такою формулою:

$$Kc = \Sigma (Бзн : \Sigma Дзн), \quad (5.1)$$

де *Бзн* – безнадійна дебіторська заборгованість відповідної групи в складі дебіторської заборгованості цієї групи на дату балансу в обраному для спостереження періоді;

Дзн – дебіторська заборгованість відповідної групи на дату балансу в обраному для спостереження періоді.

Звідси, визначимо коефіцієнти сумнівності для кожної із трьох груп дебіторської заборгованості:

група 1: $K_c = 6720,00 : 2100000,00 = 0,0032$;

група 2: $K_c = 5100,00 : 300000,00 = 0,017$;

група 3: $K_c = 3000,00 : 60000,00 = 0,05$.

Помноживши коефіцієнти сумнівності на залишок дебіторської заборгованості відповідної групи станом на 31 березня 2024 р., розраховуємо резерв сумнівних боргів на 31 березня 2024 р.:

група 1: $900000,00 \times 0,0032 = 2880,00$ грн;

група 2: $150000,00 \times 0,017 = 2550,00$ грн;

група 3: $80000,00 \times 0,05 = 4000,00$ грн.

Разом: $2880,00 + 2550,00 + 4000,00 = 9430,00$ грн.

З урахуванням залишку резерву сумнівних боргів на 31.12.2023 р. у розмірі 1860 грн слід донарахувати ще $(9430 - 1860) = 7570$ грн. Цю суму буде включено до інших операційних витрат у березні 2024 р.:

Д-т 944 К-т 38 – 7570 грн.

Приклад 5.4.

На ТОВ «Хіммонтаж» згідно з Положенням про службові відрядження на 2024 р. наладчикам устаткування встановлена сума виплати добових під час відрядження по території України з розрахунку 700 грн. на день.

Згідно з наказом директора підприємства направлено у відрядження на 10 днів - з 3 по 12 лютого 2024 р. з метою виконання робіт з налагодження устаткування замовника Циквас З.І. Із каси 02.02.2024 р. працівнику виданий аванс на відрядження в розмірі 8500 грн.

Після повернення з відрядження наладчик Циквас З.І. подав до бухгалтерії 13.02 Звіт про використання коштів виданих на відрядження або під звіт разом із підтверджуючими документами:

- залізничні квитки – на 900 грн. (в т.ч. ПДВ);
- рахунок готелю з 3.02 по 12.02 на суму 5650 грн (в т.ч. вартість сніданків – 850 грн.) та копії свідоцтва про державну реєстрацію приватного підприємця – власника готелю та Свідоцтво про сплату єдиного податку;
- чек за послуги готелю з прання й прасування одягу – 160 грн.

15.02 звіт працівника затверджений. Циквасу З.І. повернені зайво витрачені кошти.

Завдання.

Визначити суму витрат за відрядженням, відобразити наведені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Розв'язок.

1. Обчислимо витрати за відрядженням:

- витрати на проїзд вартість квитків (без ПДВ): $900 - 900/6 = 750$ грн.;
- витрати на проживання – оскільки необхідні підтверджуючі документи представлені, а приватний підприємець не є платником ПДВ, тому включаємо до витрат всю суму, вказану в рахунку за мінусом витрат на оплату сніданків, які відшкодовуються за рахунок добових. Окрім того, додаємо витрати на послуги готелю за прання і прасування одягу:

$$5650 - 850 + 160 = 4960 \text{ грн.}$$

- добові витрати: $700 \times 10 = 7000$ грн. Хоча день приїзду припадає на вихідний день, проте за цей день добові також нараховують.

Звідси, витрати за відрядженням: $750 + 4960 + 7000 = 12710$ грн.

Відрядженому працівнику повинно бути повернено: $12710 - 8500 = 4210$ грн.

2. Відобразимо наведені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку:

Таблиця 5.4

Відображення на рахунках бухгалтерського обліку розрахунків з підзвітними особами

№ з/п	Дата	Зміст господарської операції	Сума, грн.	Д-т	К-т
1	2	3	4	5	6
1.	2.02	Видані гроші з каси наладчику Циквасу З.І. під звіт на відрядження	8500	372	301
2.	15.02	Затверджений звіт Цикваса З.І. за відрядженням	12710	91	372
3.	15.02	Відображений податковий кредит з ПДВ у вартості залізничних квитків	150	641	372
4.	15.02	Повернені Циквасу З.І. зайво витрачені кошти	4210	372	301

Задачі для самостійного розв'язання.

Задача 5.1

Завдання

На основі нижченаведених даних:

1. Визначити кореспондуючі рахунки за кожною операцією.

2. Зробити необхідні розрахунки, де суми відсутні.
3. Скласти первинні документи:
 - накладна на відвантаження продукції № 18 (операція 5)
 - Акт звірки розрахунків з дебіторами і кредиторами (операція 16);

4. За даними виписки про залишки заборгованості за розрахунками з покупцями і замовниками та наведеними операціями, пов'язаними з розрахунками за товари, роботи й послуги, що були здійснені у березні 2024 р. заповнити *Відомість 3.1 Журналу 3*.

Таблиця 5.5

Залишки заборгованості за розрахунками ПАТ «Промінь» з вітчизняними покупцями і замовниками станом на 1.03.2024 р.

Найменування покупця (замовника)	Сума, грн.
1	2
ДП «Надія» (Суми)	95 227
ТОВ «Родина» (Тернопіль)	50 446
ТЗОВ «ЖАН-ЖАК» (м. Хмельницький)	5 123
ПрАТ «АРТ» (м. Ужгород)	7 024
ПП «Юхимівське» (Вінницька обл.)	2 3400
Тернопільський ЗБК	128 500
ПП «Пилорама»	60 000
Vaillant Gmbx	<u>17012євро</u> 438909,60

У березні 2024 року ПАТ «Промінь» здійснило такі операції, пов'язані з розрахунками за товари, роботи й послуги:

Таблиця 5.6

№ з/п	Дата	Зміст господарської операції	Сума, грн.	Д-т	К-т
1	2	3	4	5	6
1.	2.03	На основі укладеного договору з ДП «Надія» щодо виготовлення і доставки обладнання на суму 90450 грн. виписаний рахунок №37 на оплату			
2.	5.03	Надійшов аванс від ДП «Надія»	96000		
		– відображене податкове зобов'язання з ПДВ			
3.	9.03	Відвантажені ПП «Юхимівське» газобетонні блоки	13870		
		– відображене податкове зобов'язання з ПДВ			
		– списана фактична собівартість реалізованих блоків	9630		
4.	10.03	Отримано від ТОВ «Родина»:			
		– грошові кошти за реалізовану продукцію	50446		
		– неустойку за несвоечасність розрахунків	4203		
5.	11.03	ПАТ «Промінь» реалізувало ПАТ «Зборівський ПМК №10» на основі договору №31 від 20.12.2023 р. продукцію - бетонні блоки (1200 шт.)	60 000		
		– відображене податкове зобов'язання з ПДВ			
		– списана фактична собівартість реалізованої продукції	38300		

6.	12.03	Отриманий від ПП «Пилорама» вексель номінальною вартістю 60 000 грн. за ставкою відсотка 20% на рік (із щомісячним нарахуванням) і терміном 90 днів			
7.	14.03	Надійшли кошти від ПрАТ «Зборівський ПМК №10» за реалізовану продукцію	32800		
8.	14.03	ПАТ «Промінь» реалізувало ТЗОВ «ЖАН-ЖАК» (м. Хмельницький) дошку необрізну	84967		
		– відображене податкове зобов'язання з ПДВ			
9.	14.03	ПАТ «Промінь» надало послуги ТЗОВ «ЖАН-ЖАК» із доставки продукції	640		
		– відображене податкове зобов'язання з ПДВ в сумі наданих транспортних послуг			
10.	17.03	Реалізовано ПФ «Іва» (сmt. Вигода) товари	17240		
		– відображене податкове зобов'язання з ПДВ			
11.	20.03	Надійшло від Vaillant Gmbh за реалізовану продукцію – 17012 €. Курс НБУ на дату зарахування коштів – 37,85 грн.			
12.	21.03	Перераховано для продажу валюту в межах норм чинного законодавства. Ринковий курс євро – 37,35 грн., курс НБУ – 37,95 грн.			
13.		Дохід від реалізації іноземної валюти			
		Кошти отримані від продажу валюти зараховані на поточний рахунок підприємства			
		Утримано банком за послугу з конвертації валюти – 1,5%.			
14.	22.03	Відвантажено за договірною вартістю ДП «Надія» обладнання			
		Зменшена сума податкового зобов'язання з ПДВ			
		Списана фактична собівартість обладнання	60847		
15.		Зарахований аванс ДП «Надія» на погашення заборгованості			
16.	27.03	Визнана безнадійною та списана за рахунок резерву сумнівних боргів заборгованість ліквідованого підприємства ПрАТ «АРТ»	7024		
17.	30.03	Під час проведення інвентаризації за 1-й квартал 2024 року виявлені зайво отримані кошти від ДП «Надія»	5550		

Задача 5.2

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги на 31 грудня 2023 року на ПАТ «Промінь» становила 166 070 грн. з таким розподілом за термінами її непогашення:

- група 1 (до 30 днів)	110 446 грн.
- група 2 (31–60 днів)	40 088 грн.
- група 3 (більше ніж 60 днів)	15 536 грн.

Залишок резерву сумнівних боргів до складання Балансу на 31 грудня 2023 року становив 6 400 грн.

Чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг на умовах наступної оплати становив у звітному році – 30 561 186 грн.

Таблиця 5.7

Чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг на умовах наступної оплати за попередні 3 роки становив:

Рік	Сума, грн.
1	2
2021	11 080 500
2022	23 909 100
2023	35 188 040
Разом	70 177 640

Таблиця 5.8

**Дані про дебіторську заборгованість (за товари, роботи, послуги)
ПАТ «Промінь» за попередні три роки, грн.**

Роки	Сальдо дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги відповідної групи			Заборгованість, що визнана безнадійною в наступному році, у складі сальдо дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги відповідної групи на кінець попереднього року		
	група 1 (до 30 днів)	група 2 (31–60 днів)	група 3 (понад 60 днів)	група 1 (до 30 днів)	група 2 (31–60 днів)	група 3 (понад 60 днів)
1	2	3	4	5	6	7
2021	82 510	12 130	7 100	1 589	560	117
2022	168 078	8 045	5 576	2 894	542	884
2023	111 234	20 000	8 100	7 213	1 410	675
Разом	361 822	40 175	20 776	11 696	2 512	1 676

Завдання.

На основі інформації про розрахунки підприємства з різними дебіторами сформувати бухгалтерську довідку-розрахунок резерву сумнівної дебіторської заборгованості на поточний 2024 рік, використовуючи методи, передбачені НП(С)БО 10.

Задача 5.3

Відповідно до наказу директора підприємства № 44 ПАТ «Промінь» відряджає інженера цеху №2 Панчука І.В. (ідентифікаційний номер – 2710002168) на підприємство «Л&К» в м. Ужгород для здійснення монтажу і

випробувань обладнання терміном на 14 днів з 1.03 по 14.03.2024 р. Йому видано за видатковим касовим ордером № 248 28 лютого 2024 р. під звіт 7500 грн. Панчук І.В. подав у бухгалтерію підприємства 21 березня 2024 р. такі документи:

- залізничні квитки: Тернопіль–Ужгород від 1.03 вартістю 568 грн. (в т.ч. ПДВ), Ужгород–Тернопіль від 14.03 вартістю 574 грн. (в т.ч. ПДВ);

- квитанцію і чек за проживання в гуртожитку готельного типу з 1.03 по 8.03 на суму 3160 грн.;

- рахунок готелю «Смига», копії свідоцтва про державну реєстрацію фізичної особи – підприємця Сомика В.С. – власника готелю та Свідоцтво про сплату єдиного податку з 9.03 по 14.03 на суму 3650 грн.;

- касовий чек на оплату картки поповнення рахунку мобільного телефону – 150 грн.,

Розмір добових, встановлений на підприємстві – 700 грн.

Завдання.

На основі наведених даних:

- скласти *Звіт про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт*;

- розрахувати загальну суму витрат, яка буде включена до Звіту про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт.

- відобразити в системі рахунків бухгалтерського обліку наведені господарські операції. Списати витрати на відрядження на відповідні рахунки витрат.

Задача 5.4

На основі попередньо укладеної угоди підприємство здійснює доставку продукції в магазин «Електра» (м. Івано-Франківськ). Для доставки продукції автотранспортним засобом на основі наказу керівника підприємства № 57 відряджено водія Кулика С.П. на 2 доби з 14.03 по 15.03., якому видано з каси 13.03.2024 р. під звіт 4500 грн.

15.03 водій Кулик С.П. подав до бухгалтерії Звіт про використання коштів, наданих на відрядження та такі документи:

- товарний і касовий чек на придбання 30 літрів бензину на 1800 грн.,

- чек на оплату послуг платної автостоянки – 30 грн.;

- рахунок і чек за проживання в готелі на суму 780 грн.

Розмір добових, встановлений на підприємстві – 700 грн.

Залишок невикористаних підзвітних сум водій повернув 16.03 в касу підприємства.

Завдання

На основі наведених даних:

- визначити загальну суму витрат, яка буде включена до *Звіту про використання коштів*, наданих на відрядження або під звіт.
- відобразити в системі рахунків бухгалтерського обліку наведені господарські операції. Списати витрати на відрядження на відповідні рахунки витрат.

Задача 5.5.

ПАТ «Промінь» на основі наказу директора № 62 направило начальника відділу логістики Климка П.С. у закордонне відрядження – у Німеччину, м. Мюнхен для укладання угоди на поставку обладнання. Термін відрядження: з 13.02 по 20.02 Для цього підприємство:

3.02 – перерахувало кошти на рахунок посольства Німеччини за відкриття візи для Климка П.С. – 35 євро (курс НБУ на 3.03 – 37,05 грн./євро);

7.02 – відкрито Климку П.С. картковий рахунок для перерахування коштів на відрядження, витрати на відкриття рахунку – 200 грн.;

9.02 – оплатило за безготівковим розрахунком авіаквитки Київ-Мюнхен і назад вартістю 740 євро (курс НБУ на 9.03 – 37,85 грн./євро);

11.02 – підприємство отримало квитки і передало їх начальнику відділу логістики; отримало і передало корпоративну банківську платіжну картку;

11.02 – видано з каси Климку П.С. гривневий аванс на відрядження – 1910 грн.;

перераховано на картковий рахунок аванс на відрядження – 1500 євро (курс НБУ на 11.02 - 37,0 грн. /євро).

21.02 Климко П.С. подав у бухгалтерію підприємства Звіт про витрачання коштів, до якого додав:

– залізничні квитки Тернопіль–Київ від 13.02 вартістю 608 грн., Київ-Тернопіль від 20.02 вартістю 635 грн.; авіаквитки Київ-Мюнхен, Мюнхен-Київ; завірену головним бухгалтером ксерокопію сторінок закордонного паспорта з відмітками про перетин кордону 14.02 – до Німеччини, до України – 20.02 і візою Німеччини; рахунок за проживання в готелі з 14.02 по 19.02 на суму 1225 євро.; квитанція терміналу банку на суму 1500 євро.

Звіт затверджено 21.02.2024 р. Курс НБУ на 21.03. 2024 р. 37,15 грн./євро,

22.03 Климко П.С. повернув залишок невикористаних підзвітних сум.

Завдання.

На основі наведених даних:

- визначити загальну суму витрат, яка буде включена до Звіту про використання коштів, наданих на відрядження або під звіт.
- відобразити в системі рахунків бухгалтерського обліку наведені господарські операції. Списати витрати на відрядження на відповідні рахунки витрат.

ТЕСТИ

1. Поточна дебіторська заборгованість - це:

- а) сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом 12 місяців;
- б) сума дебіторської заборгованості фізичних та юридичних осіб, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після 12 місяців з дати балансу;
- в) накладні, рахунки-фактури, рахунки, акти виконаних робіт;
- г) всі відповіді правильні.

2. Довгострокова дебіторська заборгованість - це:

- а) сума дебіторської заборгованості фізичних та юридичних осіб, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після 12 місяців з дати балансу;
- б) сума дебіторської заборгованості фізичних та юридичних осіб, строк позовної давності якої минув;
- в) сума дебіторської заборгованості фізичних та юридичних осіб, яка виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після 12 місяців з дати балансу;
- г) немає правильної відповіді.

3. Чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості це:

- а) сума поточної дебіторської заборгованості за мінусом резерву сумнівних боргів;
- б) сума всієї поточної заборгованості;
- в) безнадійна дебіторська заборгованість;
- г) сума поточної та довгострокової дебіторської заборгованості.

4. Поточну дебіторську заборгованість за продукцію, товари і послуги вводять до підсумку балансу за:

- а) теперішньою вартістю;
- б) чистою реалізаційною вартістю;
- в) сумою погашення;
- г) сумою індексації.

5. Чисту реалізаційну вартість дебіторської заборгованості за товари (послуги) відображають у Балансі як:

- а) різницю між первинною вартістю та сумою резерву сумнівних боргів;
- б) первинну вартість, скориговану на коефіцієнт сумнівної заборгованості;
- в) первинну вартість разом з часткою резерву сумнівних боргів;
- г) сформовану первинну вартість.

6. Суми списаної дебіторської заборгованості у формі “Звіт про фінансові результати (Звіті про сукупний дохід)” відображають:

- а) у складі адміністративних витрат;
- б) у складі витрат надзвичайної діяльності;
- в) у складі інших операційних витрат;
- г) не відображають.

7. У якому Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку викладено методичні основи бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості:

- а) НП(С)БО 10;
- б) НП(С)БО 2;
- в) НП(С)БО 9;
- г) НП(С)БО 36.

8. Сумнівним боргом визнається:

- а) прострочена заборгованість з оплати праці;
- б) поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, щодо якої існує невпевненість її погашення боржником;
- в) кредиторська заборгованість підприємства, яка не погашена в терміни, що встановлені договором, і не забезпечені відповідними гарантіями.

9. Створення резерву сумнівних боргів приводить до таких змін за статтями фінансових звітів:

- а) зменшення як дебіторської заборгованості, так і резерву сумнівних боргів;

- б) зменшення дебіторської заборгованості та збільшення резерву сумнівних боргів;
- в) збільшення резерву сумнівних боргів та зменшення прибутку від вкладеного капіталу;
- г) зменшення як дебіторської заборгованості, так і фінансових витрат.

10. Нарахування резерву сумнівних боргів відображається записом:

- а) Д-т36 К-т38;
- б) Д-т 441 К-т 38;
- в) Д-т 944 К-т 38.

11. При визнанні дебіторської заборгованості безнадійною та її списанні з балансу чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості:

- а) зменшується;
- б) збільшується;
- в) не змінюється.

12. Що означає бухгалтерський запис Д-т 374 К-т 631:

- а) погашення кредиторської заборгованості;
- б) збільшення кредиторської заборгованості постачальника на суму претензії;
- в) нарахування претензії постачальнику або іншій організації;
- г) виставлення претензій постачальнику.

13. Отримання короткострокового векселя, що надійшов від покупців відображають бухгалтерським записом:

- а) Дт-62 Кт -36;
- б) Дт-36 Кт-62;
- в) Дт-34 Кт-36;
- г) Дт- 34 Кт-37.

14. Розрахунки за штрафами, пенями та неустойками, які стягуються з постачальників та замовників за невиконання договорів них зобов'язань, у бухгалтерському обліку відображають такими записами:

- а) Д-т 374 К-т 714;
- б) Д-т 714 Д-т 374;
- в) Д-т 374 К-т 715;

г) Д-т 715 К-т 374.

15. Після повернення з відрядження працівник, який проводив безготівкові розрахунки корпоративною карткою, зобов'язаний представити авансовий звіт про витрачені у відрядженні суми протягом:

- а) 10 днів;
- б) 1 дня;
- в) 3 днів;
- г) 7 днів.

16. Після повернення з відрядження працівник, який оплачував витрати готівкою, отриманою в касі підприємства, зобов'язаний представити авансовий звіт про витрачені у відрядженні суми протягом:

- а) 10 днів; б) 1 дня; в) 3 днів; г) 5 днів.

17. Бухгалтерський запис Д-т 949 К-т 372 означає:

- а) відображення недостачі матеріальних цінностей у підзвітної особи;
- б) списання недостачі матеріальних цінностей;
- в) відображення виданого підзвітній особі і неповернутого в строк аванс;
- г) списання неповернутих підзвітних сум.

18. Кількість днів відрядження для сплати добових визначається:

- а) без урахування днів вибуття у відрядження та повернення з нього;
- б) з урахуванням дня вибуття у відрядження та дня повернення до місця постійної роботи, які зараховуються як один день;
- в) з урахуванням дня вибуття у відрядження та дня повернення до місця постійної роботи, які зараховуються як два дні;
- г) тільки з урахуванням дня вибуття у відрядження.

19. Сальдо субрахунка 372 «Розрахунки з підзвітними особами» може бути:

- а) дебетовим;
- б) дебетовим і кредитовим;
- в) кредитовим;
- г) субрахунок не має сальдо.

20. Термін відрядження не може перевищувати:

- а) в межах України - 40 днів, за кордон - 60 днів;
- б) в межах України - 30 днів, за кордон - 60 днів;

- в) в межах України і за кордон - 30 днів;
г) в межах України і за кордон - 60 днів.

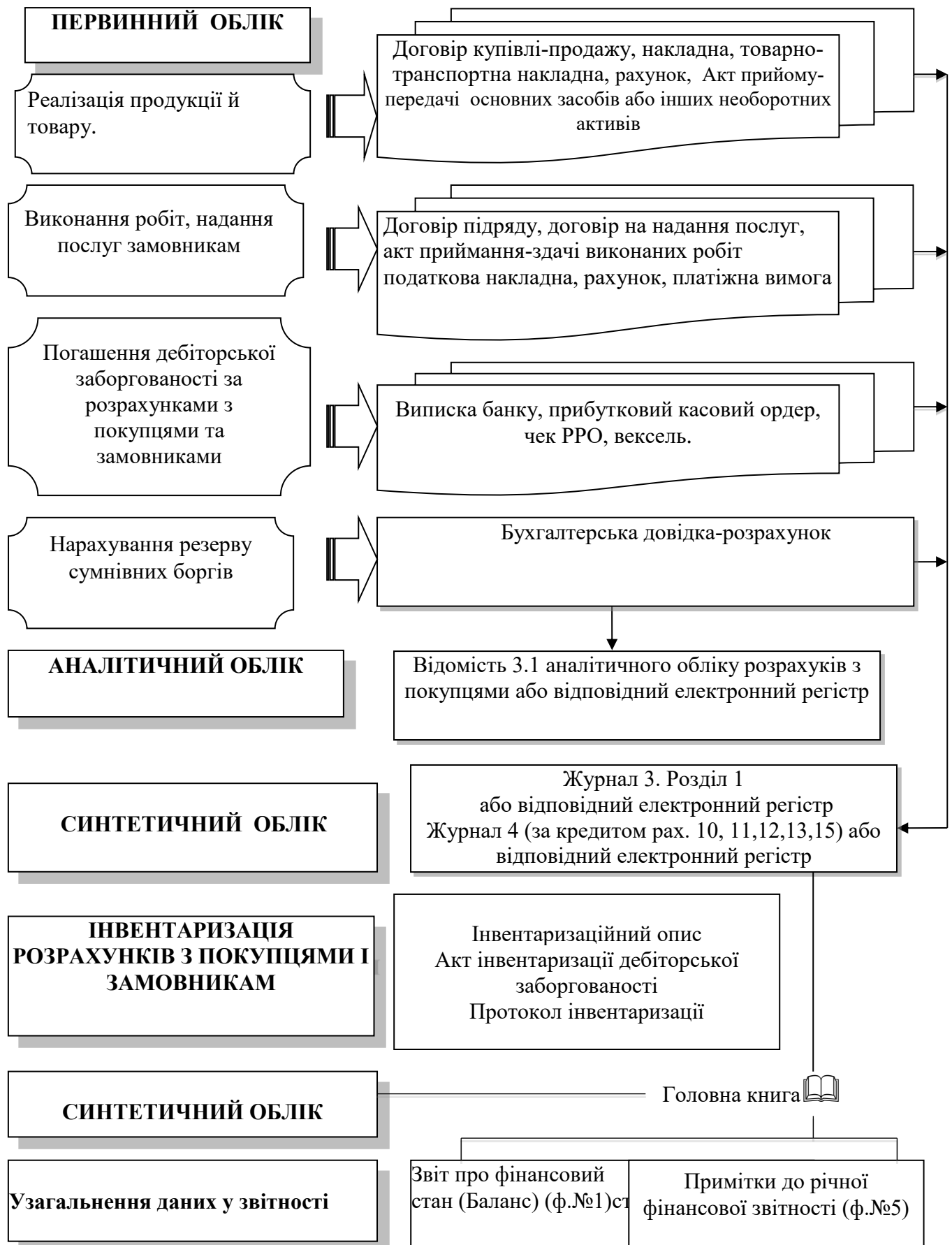

Рис. 5.1. Схема документообороту операцій, пов'язаних із розрахунками з дебіторами і замовниками

ТЕМА 6: Облік грошових коштів та їх еквівалентів

Мета: використати отримані знання щодо здійсненні форм безготівкових розрахунків, обліку вітчизняної та іноземної валюти; розрахунку курсових різниць; методів оцінки отриманих виробничих запасів; методів оцінки їх списання; порядку заповнення первинних документів щодо руху виробничих запасів.

Питання для обговорення:

1. Облік готівкових грошових коштів. Ліміт каси і порядок його розрахунку. Аналітичний та синтетичний облік касових операцій. Основні принципи дотримання касової дисципліни.
2. Форми безготівкових розрахунків. Облік операцій на поточних рахунках в банках в національній валюті. Синтетичний облік операцій на поточному та інших рахунках в банках.
3. Облік іноземної валюти. Курсові різниці, їх розрахунок та облік. Облік придбання та реалізації іноземної валюти. Облік безготівкових розрахунків в іноземній валюті.
4. Облік еквівалентів грошових коштів.

Приклади розв'язування задач

Приклад 6.1.

20.10.2024 р. проведеною інвентаризацією у касі ДП «Кременецький лісгосп» виявлено нестачу коштів на суму 10 000 грн.

Встановлена винна особа касир Лис А. М. відшкодовує шкоду (вносить нестачу в касу) 15.11.2024 р.

Розв'язок

У разі виявлення під час інвентаризації нестачі в акті інвентаризації зазначають суму нестачі (за умовою 10 000 грн.) і з'ясовують обставини її виникнення, отримавши пояснення від МВО.

Винна в нестачі особа має відшкодувати всю суму нестачі (п. 46 Положення № 148).

Для визначення розміру збитків, завданих державним суб'єктам господарської діяльності (за умовою ДП «Кременецький лісгосп») необхідно керуватися Методикою оцінки майна № 1891 від 10.12.2003 р., відповідно до

якої проводиться стандартизована оцінка збитків завдання майнової шкоди шляхом збільшення суми викрадених грошових коштів на коефіцієнт, що розраховується на підставі встановлених Національним банком облікових ставок за період починаючи з дати завдання майнової шкоди до дати оцінки.

У цьому випадку шкода розраховується за кожен день від дати завдання шкоди до дати відшкодування шкоди, включаючи зазначені дати.

Визначена сума збитку документується Актом за формою додатка 21 до Методики № 1891.

Облікова ставка Нацбанку України за період з 20.10.2024 р. по 15.11.2024 р. була незмінною і становила 13% річних (Рішення Правління НБУ від 31 жовтня 2024 року №391-рш «Про розмір облікової ставки»).

Період з дати завдання майнової шкоди включно (20.10.2024 р.) до дати оцінки включно (15.11.2024 р.) становив 27 календарних днів.

Щоденний розмір облікової ставки – 0,03561644 % (13% / 365).

Коефіцієнт індексації – 0,96164384% (13% : 365 × 27).

Сума збитку – 10096,16 грн. $[(10\,000 \times 13\% : 365 \times 27) / 100\% + 10\,000]$.

Отже, винна особа повинна внести до каси суму збитку – 10096,16 грн.

Таблиця 6.1.

Кореспонденція рахунків з обліку нестачі готівки в касі та відшкодування завданої шкоди

№ п/п	Зміст операції	Підстава	Кореспонденція		Сума, грн.
			Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5	6
1	Нестачу готівкових грошових коштів під час інвентаризації 20.07.2024 р.	ВКО, Акт інвентаризації	94.7	30.1	10000
2	Відображено суму нестачі готівки в позабалансовому обліку до встановлення винної особи (або до спливу строку позовної давності в три роки)		072		10000
3	Встановлено винну особу та визначено розмір збитку (відображено суму виникнення дебіторської заборгованості та іншого операційного доходу)	Бухгалтерська довідка	37.5	71.6	10096,16
4	Внесення винною особою до каси нестачі готівки	ПКО	30.1	37.5	10096,16
5	Списано суму нестачі готівки з позабалансового рахунка		072		10000

Приклад 6.2.

ТОВ «Lucky» помилково (через неуважність платника) одержало на розрахунковий рахунок 60000,00 грн. 20.10.202_р. і повернуло кошти власнику 6.11.202_р.

Завдання.

Відобразити вказані операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Розв'язок

Якщо підприємство отримало кошти на розрахунковий рахунок через неуважність платника, а не внаслідок помилки банку, то згідно з ч. 1 ст. 400 ЦКУ недобросовісний володілець зобов'язаний негайно повернути майно особі, яка має на нього право власності.

За умовою задачі підприємство повернуло кошти тільки на шостий день після закінчення строку повернення коштів. Відповідно до ч. 1 ст. 536 ЦКУ за користування чужими грошовими коштами боржник зобов'язаний сплачувати проценти. Розмір пені становить 0,1% помилково зарахованої суми за кожний день, починаючи від дня завершення помилкової платіжної операції до дня переказу коштів на рахунок отримувача, але не більше 10% суми платіжної операції відповідно до п. 9 ст. 86 Закону України «Про платіжні послуги» від 30.06.21 р. № 1591-IX.

Сума пені, виходячи з умови задачі в цьому випадку складе 360,00 грн. (60 000*0,001*6 дн.).

Завдання.

Відобразити вказані операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Таблиця 6.2

Кореспонденція рахунків з обліку помилково зарахованих коштів

№ п/п	Зміст операції	Підстава	Кореспонденція		Сума
			Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5	6
1	Помилково отримані кошти на рахунок 20.10.202__р.	Виписка банку	31.1	68.5	60000 грн.
2	Повернуто власнику помилково отримані кошти на рахунок 6.11.202__р.	Виписка банку	68.5	31.1	60000 грн.
3	Нараховано пеню за прострочення повернення коштів	Бухгалтерська довідка	94.8	68.5	360 грн.
4	Сплачено пеню за прострочення повернення коштів	Виписка банку	68.5	31.1	360 грн.

Приклад 6.3.

ТОВ «Альянс» отримало 25.09.202__ р. на валютний рахунок оплату від іноземного покупця за реалізовану 08.09.202__ р. дошку обрізну 30 мм загальною вартістю 50 000 €.

Залишок на валютному рахунку ТОВ «Альянс» станом на 25.09.202__ р. становив 10 000 € за курсом НБУ 30,1774 грн. за 1 €.

Комісія банку становить 1% від вартості купівлі-продажу валюти.

Завдання.

Відобразити вказані операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Розв'язок.

Таблиця 6.3

Кореспонденція рахунків обліку валютних операцій

№ п/п	Зміст операції	Підстава	Кореспонденція		Сума
			Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5	6
1	Залишок на валютному рахунку ТОВ «Альянс» станом на 25.09.202__ р. за курсом НБУ 30,1774 грн. за 1 € (Дт 31.6)				<u>10000 €</u> 301774 грн.
2	Отримано 25.09.202__ р. на валютний рахунок оплату від іноземного покупця 50 000 € (курс НБУ 31,4115 грн. за 1 €)	Виписка банку	31.6	36.2	<u>50000 €</u> 1570575 грн.
Розрахунок курсових різниць здійснюється за формулою: $КР = МСін \times (Курс2 - Курс1), \text{ де}$ МСін- монетарна стаття в іноземній валюті; Курс1 - курс НБУ на дату первісної оцінки монетарної статті; Курс2 - курс НБУ на дату визначення КР.					
3	Відображено курсову різницю по іноземній валюті на валютному рахунку (31,4115-30,1774) грн./ € x10000 €	Бухгалтерська довідка, Виписка банку	31.6	71.4	12341 грн.
4	Відображено курсову різницю на суму дебіторської заборгованості (курс НБУ станом на 8.09.202__ р. становив 31,1284 грн. за 1 €) (31,4115-31,1284) грн./ € x 50000 €	Бухгалтерська довідка	36.2	71.4	14155 грн.
5	Реалізовано отриману валюту на Міжбанківському валютному ринку України (50000 €*50%) x 31,4115 грн./ €	Бухгалтерська довідка	33.4	31.6	<u>25000 €</u> 785287, 5 грн.
6	Зараховано на поточний рахунок у національній валюті еквівалент проданої інвалюти	Виписка банку	31.1	33.4	785287, 5 грн.
7	Відображено результат від продажу валюти (курс продажу на МВРУ 25.09.202__ р. становив 31,2807 грн./ €) (31,4115-31,2807) грн./ € x 25000 €	Бухгалтерська довідка, Виписка банку	94.2	31.1	3270 грн.
8	Відображено утримання банком суми комісійної винагороди 31,2807 грн./ € x25000 € x 1%	Виписка банку	92	31.1	7820,2 грн.

Приклад 6.4.

ТОВ «Дніпро ЛТД» здійснило такі операції з грошовими коштами у жовтні 2024 року:

1. Отримано оплату від покупця за реалізований товар у сумі 150 000 грн на розрахунковий рахунок підприємства.
 2. З розрахункового рахунку підприємства сплачено постачальнику за отримані матеріали 80 000 грн.
 3. Внесено до каси підприємства готівку у сумі 20 000 грн.
 4. З каси виплачено заробітну плату працівникам у сумі 15 000 грн.
 5. Здійснено покупку короткострокових державних облігацій за 50 000 грн (ця операція класифікується як придбання еквівалентів грошових коштів).
- Початковий залишок на розрахунковому рахунку становить 200 000 грн.
Початковий залишок у касі – 0 грн.

Завдання:

1. Відобразити ці операції у Журналі реєстрації господарських операцій.
2. Розрахувати залишок грошових коштів на розрахунковому рахунку та в касі після здійснення операцій.

Розв'язок

Таблиця 6.4

1. Журнал реєстрації господарських операцій

№ п/п	Дата	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	01.10.24	Отримано оплату від покупця на розрахунковий рахунок	311	361	150 000
2	03.10.24	Сплачено постачальнику за матеріали з рахунку	631	311	80 000
3	05.10.24	Внесено готівку до каси	301	311	20 000
4	10.10.24	Виплачено заробітну плату працівникам з каси	661	301	15 000
5	15.10.24	Придбано короткострокові державні облігації	352	311	50 000

2. Розрахунок залишків грошових коштів:

Залишок на розрахунковому рахунку після операцій:

Початковий залишок на розрахунковому рахунку становить 200 000 грн.

1. +150 000 грн (надходження від покупця)
2. -80 000 грн (оплата постачальнику)
3. -20 000 грн (переведення готівки в касу)
4. -50 000 грн (придбання державних облігацій)

Кінцевий залишок на розрахунковому рахунку:

$200\,000\text{ грн} + 150\,000\text{ грн} - 80\,000\text{ грн} - 20\,000\text{ грн} - 50\,000\text{ грн} = 200\,000\text{ грн}.$

Залишок у касі:

Початковий залишок у касі – 0 грн.

+20 000 грн (внесено до каси)

-15 000 грн (виплачено зарплату)

Кінцевий залишок у касі:

0 грн + 20 000 грн - 15 000 грн = 5 000 грн.

Задачі для самостійного розв'язку

Задача 6.1.

До господарських операцій по рахунку 30 «Готівка» ПАТ «Промінь» за березень місяць необхідно:

- скласти *розрахунок встановлення ліміту залишку готівки в касі* та затвердити його *наказом по підприємству*;
- скласти відповідні *прибутковий та видатковий касовий ордери* (за вибором);
- визначити *кореспонденцію рахунків*;
- визначити *залишки готівки в касі на кінець кожного робочого дня і місяця*;
- *заповнити Касову книгу*

Таблиця 6.5

Розрахунок встановлення ліміту залишку готівки в касі:

Останні дванадцять місяців, що передували строку встановлення (перегляду) ліміту каси	Кількість робочих днів	Готівкова виручка (надходження до кас, крім сум, що одержані з банків)	Виплачено готівкою на різні потреби, а також на відрядження (крім виплат, пов'язаних з оплатою праці, пенсій, стипендій, дивідендів)
Березень	22	50060	37380
Квітень	21	49860	35640
Травень	20	51360	41890
Червень	21	50564	37410
Липень	23	55640	38605
Серпень	22	53470	41870
Вересень	21	50980	43410
Жовтень	22	52410	42540
Листопад	22	51640	41870
Грудень	22	54870	44560
Січень	20	46510	39410
Лютий	20	49740	38540

Таблиця 6.6

Журнал операцій

Дата	Номер ордеру	Зміст операції	Сума, грн.	Дт	Кт
1	2	3	4	5	6
		Залишок в касі на 1.03.	1300		
2.03	67	Одержано з банку за чеком АБ № 241314 від 2.03.202_ р. для виплати заробітної плати	18000		
2.03	101	Виплачена з каси заробітна плата працівникам підприємства за платіжними відомостями № 7 і № 8	17800		
2.03	68	Одержано від Шевченко Р.Я. за поломку інструменту згідно акту № 1 від 23.02.202_ р.	18		
2.03	102	Видано під звіт директору Сороці І.А. на відрядження згідно наказу № 36-в від 1.03.202_ р.	500		
		Залишок на кінець дня	?		
6.03	103	Здано в банк на поточний рахунок не виплачену заробітну плату по квитанції АА № 000001	200		
		Залишок на кінець дня	?		
9.03	69	Одержано від Сагайдака Я.К. залишок невикористаних підзвітних сум	23		
		Залишок на кінець дня	?		
20.03	70	Одержано від Семенюк Г.П. як внесок до статутного капіталу	20000		
20.03	71	Одержано від Семенюк Г.П. як спонсорську допомогу для утримання дитячого садка	10000		
20.03	104	Видано кошти під звіт для придбання путівки до будинку відпочинку	8000		
20.03	105	Здано кошти в банк на поточний рахунок по квитанції АА № 000002	21000		
		Залишок на кінець дня	?		
22.03	72	Одержано від Николюка С.В. за реалізовану продукцію за накладною АМ № 628 від 22.03.202_ р.	5000		
22.03	73	Одержано виручку від власного магазину через Семенюк Г.П..	30000		
22.03	106	Здано в банк надлімітний залишок готівки по квитанції АА № 000003	?		
		Залишок на кінець дня	?		

23.03	74	Одержано з банку за чеком АБ № 241315 від 23.03.202_р. для виплати частки засновнику	50000		
-------	----	--	-------	--	--

Продовження табл.6.6.

1	2	3	4	5	6
23.03	107	Виплачено Семенюк Г.П. його частку у статутному капіталі	50000		
		Залишок на кінець дня	?		
28.03	108	Видано під звіт Тимчуку О.Й. на господарські потреби	280		
28.03	75	Одержано від Стасюка І.П. за реалізований йому комп'ютер згідно накладної № 116 від 28.03.2_р.	4600		
28.03	109	Видано під звіт бухгалтеру Івасечку Є.Т. для оплати рахунку № 1630 від 22.03.2 Енергозбуту за використану електроенергію	4300		
28.03	110	Виявлена нестача готівки в касі згідно з актом № 1 від 28.03.202_р., яка віднесена на касира	60		
		Залишок на кінець дня	?		
29.03	76	Одержано від Кравець Г.І. в погашення нестачі готівки	60		
29.03	77	Одержано з банку за чеком АБ № 241316 від 29.03 для виплати лікарняних по вагітності і пологах	3500		
29.03	111	Виплачено Пелех З.О. лікарняні по вагітності і пологах	3500		
		Залишок на кінець дня	?		

Задача 6.2.

На основі наведених господарських операцій необхідно:

1. відобразити операції на рахунках;
2. скласти первинні документи: *Грошовий чек АБ№241314 на отримання готівки касиром підприємства (готівку оприбутковано за касовими ордерами № 67) та Платіжну інструкцію № 131.*
3. обчислити обороти за дебетом і кредитом поточного рахунку;
4. визначити залишок коштів на поточному рахунку на кінець місяця;
5. заповнити *Журнал 1 та Відомість 1.2.*

Таблиця 6.7

Виписки з поточного рахунку № 2600530 ПАТ “Промінь” за березень 202_р.

Дата	Номер документа	Дт	Кт	Короткий зміст господарської операції
1	2	3	4	5
			200000	Сальдо на 01.03.
2.03	АБ№241314	18000		Видана готівка в касу (заповнити чек)
3.03	1171		25000	Повернена сума невикористаних коштів, які раніше були перераховані для купівлі іноземної валюти
	132		60000	Одержано на погашення заборгованості забезпеченої векселем
	543		55000	Зараховані кошти від продажу поточних фінансових інвестицій
	418		500400	Зарахована виручка від реалізації продукції вітчизняним покупцям
4.03	620		120000	Зарахована попередня оплата (аванс) від покупця
	85		1840	Помилково зарахована сума
5.03	216		25800	Повернена переплата з ПДВ
6.03	1812		80000	Одержано внесок до статутного капіталу від засновника
	121	100000		Перераховано для поповнення розрахункової чекової книжки
	122	15000		Перераховані кошти на корпоративний спец-ний платіжний засіб
	123	650		Перераховані кошти за медогляд працівників
	124	12400		Повернуто покупцю зайво перераховані кошти
	125	120000		Перераховані кошти на депозитний рахунок
	АА№000001		200	Повернуто залишок готівки з каси

	810		65000	Отримані кошти з бюджету для ремонту спортивного комплексу
9.03	79		200000	Отримані кошти від продажу іноземної валюти
	1080		300000	Зараховано короткострокову позику банку
10.03	126	180000		Перераховано аванс вітчизняному постачальнику
	127	7850		Сплачені комісійні банку за продаж іноземної валюти
11.03	128	23456		Перераховано ЄСВ
	129	42766		Перераховано в бюджет податок на доходи фізичних осіб
	130	50		Перераховано установі банку за відкриття валютного рахунка

Продовження табл.6.7.

1	2	3	4	5										
12.03	131	33654		Оплачено рахунок постачальника										
<table> <tr> <td>Документ №131</td><td colspan="2">Дата 12.03.20</td><td colspan="2">Сума 33654,00</td></tr> <tr> <td>Кореспондент Банк Призначення платежу</td><td>26003301421531 325633 Оплата згідно з договором №15 від 1.03.20__ р. за березень 20__ - р., в т.ч. ПДВ 20%</td><td>ТзОВ Фірма «ЛДБК» Філія Промінвестбанк, м. Львів</td><td colspan="2">Ідент. Код 32801440</td></tr> </table>					Документ №131	Дата 12.03.20		Сума 33654,00		Кореспондент Банк Призначення платежу	26003301421531 325633 Оплата згідно з договором №15 від 1.03.20__ р. за березень 20__ - р., в т.ч. ПДВ 20%	ТзОВ Фірма «ЛДБК» Філія Промінвестбанк, м. Львів	Ідент. Код 32801440	
Документ №131	Дата 12.03.20		Сума 33654,00											
Кореспондент Банк Призначення платежу	26003301421531 325633 Оплата згідно з договором №15 від 1.03.20__ р. за березень 20__ - р., в т.ч. ПДВ 20%	ТзОВ Фірма «ЛДБК» Філія Промінвестбанк, м. Львів	Ідент. Код 32801440											
13.03	1282		70020	Зараховано виручку від реалізації основних засобів										
	3608		35000	Зараховано фінансову допомогу від іншого підприємства, термін повернення якої 36 місяців										
16.03	84		9000	Отримано аванс від покупця										
	714		70000	Засновником внесені кошти до статутного капіталу										
17.03	132	70000		Перераховано попередню оплату за митне оформлення										
	133	68000		Перерахована в бюджет сума єдиного податку										
20.03	ААН№0000002		21000	Повернена невикористана готівка з каси										
21.03	134	3890		Погашена заборгованість за використану електроенергію										
	135	85000		Оплачено вексель, виданий постачальнику										
22.03	986		190000	Одержано аванс від покупця										
	189		21000	Зараховано кошти від страхової компанії, як відшкодування збитків від надзвичайних подій										
	327		35000	Зарахована виручка за надані послуги										
	ААН№000003		35000	Надлімітний залишок готівки										
23.03	АБ№24135	50000		Отримано по чеку кошти для повернення частки засновнику										
24.03	1388		63000	Зараховано кошти від реалізації фінансових інвестицій										
29.03	АБ№24116	3500		Отримано на спец рахунок кошти для виплати допомоги по вагітності і пологах										
30.03	139	4640		Перераховані кошти за передплату періодичних видань на 2 – й квартал поточного року										

Схема бухгалтерського обліку касових операцій

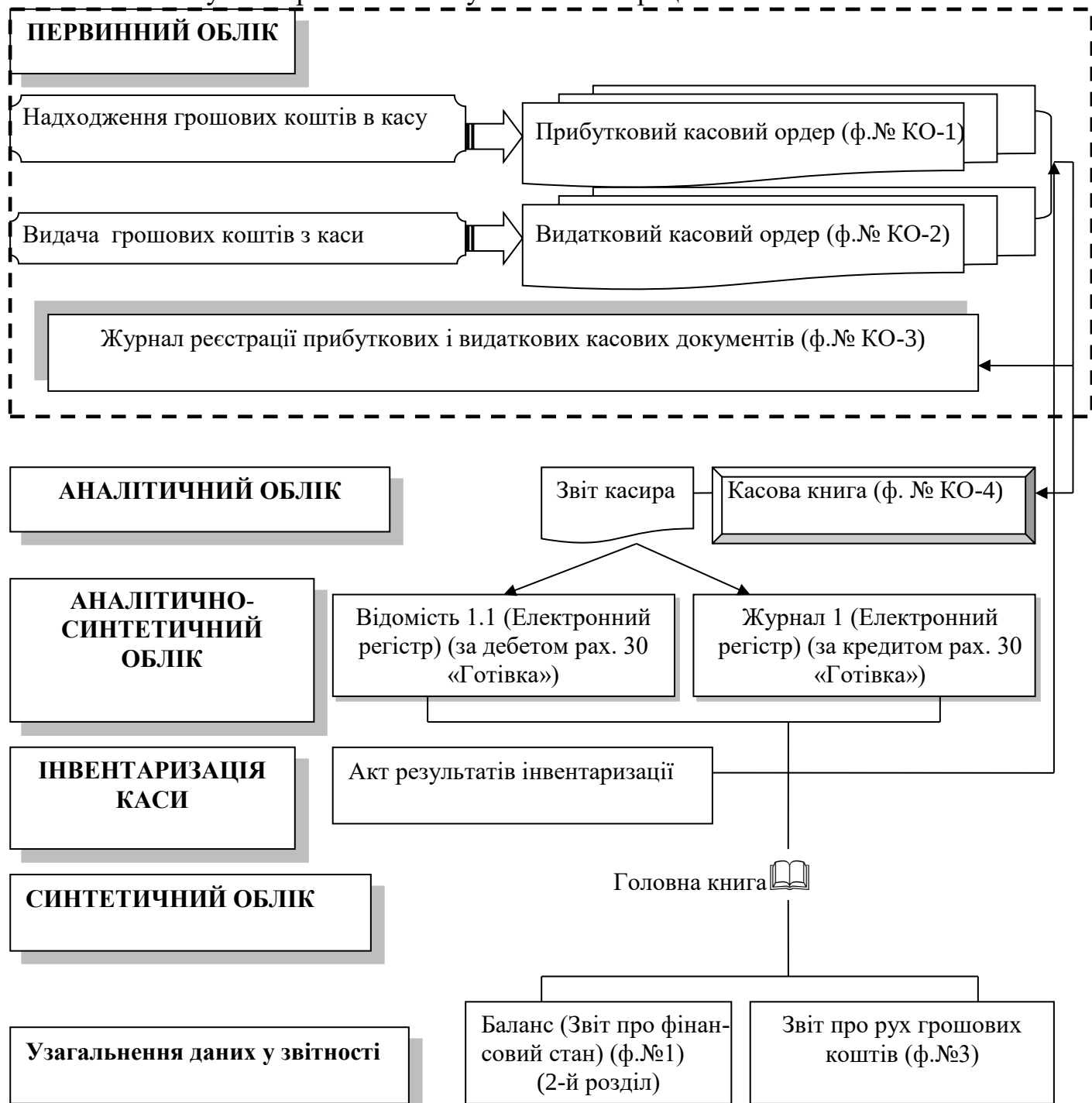

Рис.6.1. Обліковий цикл відображення касових операцій

Рис. 6.2 . Обліковий цикл відображення операцій на поточному рахунку в банку

Задача 6.3.

На основі наведених даних необхідно:

- заповнити первинні документи;
- відобразити на рахунках бухгалтерського обліку рух коштів на поточному рахунку в іноземній валюті ПАТ «Промінь» за березень;

Залишок на поточному рахунку в іноземній валюті на 01.03. – 18340 євро за курсом ? грн.

ПАТ «Промінь» для здійснення розрахунків за отриманий товар необхідно придбати 45840 євро. Для купівлі зазначеної суми валюти підприємство перерахувало 10.03. банку 1380000 грн. (заповнити заяву про купівлю валюти):

орієнтовна вартість іноземної валюти ? грн.;

комісійна винагорода банку (1% від суми купівлі).

Фактично курс купівлі валюти на міжбанківському валютному ринку України (МВРУ) 13 березня склав – ? грн. Того ж дня залишок невикористаних коштів повернуто банківською установою на поточний рахунок, валюта зарахована на поточний валютний рахунок (курс НБУ – ? грн.).

19.03. перераховано іспанській компанії «Тотта» за керамічну плитку 40500 євро (курс НБУ - ? грн.).

21.03. підприємство списало для продажу 20000 євро (курс НБУ - ? грн.) (заповнити заяву про продаж валюти).

22.03. банком здійснено продаж валюти на МВБ у сумі 20000 євро (курс продажу на МВРУ – ? грн., курс НБУ – ? грн.). Комісійна винагорода банку – 1%. Отримані кошти зараховано на поточний рахунок.

У березні підприємство більше не здійснювало валютних операцій.

№ з/п	Дата	Зміст господарської операції	Первин- ний документ	Сума, грн.	Д-т	К-т
1	2	3	4	5	6	7

Задача 6.4.

ПАТ «Промінь» уклало договір із банком і відкрило електронний гаманець.

10.08.20_ р. було зараховано на електронний гаманець підприємства 2000 грн.

12.08.20_ р. покупець придбав у підприємства товар (собівартість — 2000 грн.) на суму 3600 грн. (у т.ч. ПДВ), розрахувавшись електронними грошима.

13.08.20_ р. товар доставлено покупцеві.

15.08.20_ р. підприємство придбало товари в іншого суб'єкта господарювання за електронні гроші на суму 1200 грн. (у т.ч. ПДВ). Цього ж дня було отримано товар.

16.08.20_ р. підприємство вирішило перевести 2000 грн. з електронного гаманця на поточний рахунок (курс конвертації: одна електронна гривня до однієї безготівкової). Водночас комісія банку становить 2% від суми конвертації. Комісію утримують із коштів на конвертацію до зарахування їх на рахунок підприємства.

Скласти бухгалтерські проводки

ТЕСТИ

1. Передано готівку з каси в банк:

- а) Д-т 31 — К-т 30;
- б) Д-т 30 — К-т 31;
- в) Д-т 63 — К-т 30;
- г) Д-т 30 — К-т 36.

2. Грошові кошти, які призначені для погашення поточних зобов'язань відображаються в балансі у складі:

- а) необоротних активів;
- б) оборотних активів;
- в) власного капіталу;
- г) поточних зобов'язань.

3. В II розділі активу балансу грошові кошти відображаються за статтею:

- а) кошти на рахунках у банку;
- б) грошові кошти та їх еквіваленти;
- в) касова готівка;
- г) оборотні грошові кошти.

4. На підприємствах, де працюють операційні каси, відкривається субрахунок:

- а) 301;
- б) 302;

- в) 303;
- г) 312.

5. Аналітичний облік на рахунку 31 здійснюється:

- а) за виписками банку;
- б) платіжними інструкціями;
- в) касовою книгою;
- г) акредитивом.

6. Аналітичний облік за рахунком 30 ведеться у:

- а) касовій книзі;
- б) прибуткових і видаткових касових ордерах;
- в) відомості 1.1;
- г) журналі 1.

7. Ліміт каси для кожного підприємства встановлюється:

- а) податковою інспекцією;
- б) директором;
- в) банком;
- г) касиром.

8. Оприбуткування готівки в касу здійснюється на підставі:

- а) прибуткового касового ордера;
- б) чекової книжки;
- в) касової книги;
- г) акредитива.

9. Скільки розпорядчих підписів має бути на видатковому касовому ордері:

- а) 3;
- б) 4;
- в) 2;
- г) 1.

10. Якою відомчою структурою затверджено форми документів, на підставі яких здійснюються операції за поточним рахунком у банку:

- а) Національним банком України;
- б) Міністерством фінансів України;
- в) Державною податковою службою України;
- г) Державною службою статистики України?

11. При внесенні грошових коштів на рахунок банку подається:

- а) виписка банку;
- б) платіжна інструкція на переказ готівки;
- в) прибутковий касовий ордер;
- г) чек.

12. Яким бухгалтерським записом відображається безготівкове отримання коштів готівкою від покупців за реалізовані без попередньої оплати товари:

- а) Д-т 301 К-т 361;
- б) Д-т 311 К-т 361;
- в) Д-т 311 К-т 631;
- г) Д-т 361 К-т 311.

13. Видача готівки з каси підприємства оформлюється:

- а) прибутковим касовим ордером;
- б) видатковим касовим ордером та квитанцією про приймання грошей;
- в) видатковим касовим ордером;
- г) квитанцією про вибуття готівки.

14. Платіжні інструкції можуть бути виконані з дня виписки протягом:

- а) одного дня;
- б) трьох днів;
- в) 10 днів;
- г) 5 днів.

15. При отриманні внесків від акціонерів у грошовій формі робиться запис:

- а) Дт 31 Кт 42;

- б) Дт 40 Кт 31;
- в) Дт 31 Кт 46;
- г) Дт 46 Кт 31.

16. Договір про повну матеріальну відповідальність при прийнятті касира на роботу укладають:

- а) якщо вік касира більше 18 років;
- б) обов'язково, не залежно від віку;
- в) ця угода є рекомендованою;
- г) якщо вік касира більше 16 років.

17. Ліміт залишку готівки в касі встановлюють на:

- а) 1 рік;
- б) 6 місяців;
- в) без обмеження терміну;
- г) на 1 місяць.

18. Підприємство за день придбало у одного постачальника матеріалів на суму 25000 грн. Яку вартість придбаних матеріалів можна оплатити готівкою в день придбання:

- а) 25000;
- б) 15000;
- в) 10000;
- г) не можна.

19. Граничну суму платежу готівкою одного підприємства (індивідуального підприємства) іншому протягом одного дня за одним або кількома платіжними документами встановлюють:

- а) підприємство самостійно;
- б) Міністерство фінансів України;
- в) правління Національного банку України;
- г) Державна податкова служба України.

20. Видача готівки з каси не підтверджена розпискою отримувача в Залишок по касі не включається. Ця сума:

- а) вважається збитком та списується за рахунок прибутку підприємства;

- б) вважається нестачею і відшкодовується за рахунок касира;
- в) вважається витратами підприємств та списується на витрати в межах встановлених норм;
- г) утримується із доходу одержувача коштів.

21. Яким записом оформляється видача з каси підзвітній особі суми для придбання матеріалів?

- а) Дт 201 Кт 301;
- б) Дт 372 Кт 301;
- в) Дт 301 Кт 201;
- г) Дт 301 Кт 372.

22. Яким записом оформляється господарська операція з отримання готівки в касу з поточного рахунку для виплати заробітної плати працівникам основного виробництва?

- а) Д-т 231 К-т 661;
- б) Д-т 301 К-т 661;
- в) Д-т 301 К-т 311;
- г) Д-т 661 К-т 311.

23. Яка кореспонденція рахунків складається при отриманні в касу з поточного рахунку готівки для надання позички банку працівникам підприємства? Проставити шифри рахунків.

- а) Д-т «Готівка» К-т «Короткострокові кредити банків у національній валюті»;
- б) Дт «Готівка» К-т «Рахунки в банку»;
- в) Д-т «Розрахунки з різними дебіторами» К-т «Рахунки в банку»;
- г) Дт «Короткострокові кредити банків у національній валюті» К-т «Поточний рахунок в національній валюті».

24. Яким документом оформляють перерахування до бюджету сум податків утриманих із заробітної плати робітників підприємств?

- а) видатковий касовий ордер;
- б) платіжна інструкція;
- в) розрахунковий чек;
- г) фіскальний чек.

25. Яка кореспонденція рахунків складається при безготівковому погашенні заборгованості постачальникам за отримані запасні частини?

- а) Д-т «Запасні частини» К-т «Поточний рахунок в національній валюті»;
- б) Д-т «Розрахунки з вітчизняними постачальниками» К-т «Поточний рахунок в національній валюті»;
- в) Д-т «Запасні частини» К-т «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»;
- г) Д-т «Розрахунки з вітчизняними постачальниками» К-т «Запасні частини».

26. Яка кореспонденція рахунків складається при здійсненні операції по оплаті з поточного рахунку постачальникам за попередньо отримані та оприбутковані матеріали?

- а) Д-т 201 К-т 311;
- б) Д-т 631 К-т 311;
- в) Д-т 311 К-т 631;
- г) Д-т 361 К-т 301.

27. Яка кореспонденція рахунків складається при отриманні в касу з поточного рахунку готівки на господарські потреби обслуговуючих виробництв?

- а) Д-т «Загальновиробничі витрати» К-т «Розрахунки з підзвітними особами»;
- б) Д-т «Готівка в національній валюті» К-т «Розрахунки з підзвітними особами»;
- в) Д-т «Готівка в національній валюті» К-т «Поточний рахунок в національній валюті»;
- г) Д-т «Розрахунки з підзвітними особами» К-т «Поточний рахунок в національній валюті».

ТЕМА 7: Облік персоналу, праці та її оплати

Мета: Володіння нормативно-правовою базою з обліку персоналу, праці та її оплати; уміння вести облік персоналу та використання робочого часу; знати документальне оформлення нарахування заробітної плати залежно від систем і форм оплати праці, типів підприємств; знати методiku і техніку нарахування заробітної плати за відпрацьований час та виконаний обсяг робіт; уміння нараховувати виплати за середнім заробітком; володіти методикою нарахування обов'язкових та необов'язкових утримань із заробітної плати персоналу підприємства, механізмом нарахувань єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування; уміння вести аналітичний і синтетичний облік розрахунків з персоналом підприємства.

Питання для обговорення:

1. Облік особового складу та використання робочого часу.
2. Документальне оформлення нарахування заробітної плати залежно від систем і форм оплати праці, типів підприємств.
3. Порядок нарахування заробітної плати за відпрацьований час і виконаний обсяг робіт. Порядок розподілу заробітної плати при бригадній формі організації праці.
4. Документальне оформлення і порядок нарахування заробітної плати за невідпрацьований час. Порядок надання, види відпусток. Розрахунок виплат за час відпустки. Методика нарахування лікарняних. Порядок нарахування інших виплат за середнім заробітком.
5. Облік утримань із заробітної плати. Обов'язкові утримання. Військовий збір. Податок на доходи фізичних осіб. Соціальна пільга, її розмір, можливості застосування. Необов'язкові утримання. Утримання за виконавчими листами. Утримання за ініціативою підприємства та за ініціативою працівника.
6. Аналітичний та синтетичний облік розрахунків з персоналом підприємства.
7. Порядок нарахування та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Приклади розв'язування задач.

Приклад 7.1.

Завдання

Визначити по кожному працівнику суму нарахованої заробітної плати за вересень 2024 р., утримань з неї, суму до видачі.

Вказати первинні документи, на підставі яких здійснюються розрахунки та скласти бухгалтерські проводки.

Календарний місячний фонд робочого часу – 22 дні.

За виконавчим документом розмір аліментів складає $\frac{1}{4}$ доходу працівника.

Таблиця 7.1

Вихідні дані

№ з/п	Прізвище, ініціали	Посада	Посадовий оклад (відрядна розцінка), грн.	Відпрацьовано (кількість виготовленої продукції)	Додаткові дані
1.	Сеник М.І.	Директор	15504,00	19 днів	Сплачує аліменти на 1 дитину
2.	Ткаченко А.М.	Токар IV розряду	58,10	136 шт.	Має на утриманні 3-х дітей до 18 років

Розв'язок.

При розрахунку заробітної плати за посадовим окладом враховується кількість відпрацьованих робочих днів у місяці. Заробітну плату за посадовим окладом розраховують за формулою:

$$ЗПо = ПО \times Дв/Др,$$

де: $ЗПо$ – сума заробітної плати за посадовим окладом за місяць (грн.);

$ПО$ – посадовий оклад, грн.;

$Дв$ – кількість відпрацьованих за місяць днів;

$Др$ – кількість робочих днів у місяці згідно з графіком роботи (дні).

Виходячи з табеля обліку робочого часу директор Сеник М.І. у вересні 2024 р. відпрацював 19 днів, при календарному фонді робочого часу – 22 дні.

Заробітна плата Сеника М.І становить: $15504,00 \times 19/22 = 13389,87$ грн.

При прямій відрядній оплаті праці та індивідуальному виконанні робіт заробіток робітника визначають так:

$$ЗПв = B \times p,$$

де: $ЗПв$ – заробітна плата працівника-відрядника (грн.);

B – кількість виготовлених виробів (обсяг виконаних робіт);

p – розцінка за одиницю роботи.

Нарахована заробітна плата токаря IV розряду Ткаченка А.М. за вересень 2024 р. становить: $136 \times 61,10 = 8309,60$ грн.

Із заробітної плати працівників здійснюють утримання: обов'язкові (ПДФО і військовий збір, утримання за виконавчими документами і нотаріальними написами) та не обов'язкові (з ініціативи роботодавця та за заявою працівника).

Таблиця 7.2

Розрахунково-платіжна відомість

№ з/п	Прізвище, ініціали	Дохід працівника, грн.	Утримання із заробітної плати, грн.			Заробітна плата до видачі, грн.
			ПДФО	Військовий збір	Аліменти	
			18%	1,5%		
1.	Сеник М.І.	13389,87	2410,18	200,85	2694,71*	8084,13
2.	Ткаченко А.М.	8309,60	678,17**	124,64	-	7506,79
	Разом:	21699,47	3088,35	325,49	2694,71	15590,92

*Утримання із заробітної плати Сеника М.І. аліментів здійснюється після утримання з неї ПДФО і військового збору ($13389,87 - (2410,18 + 200,85) : \frac{1}{4} = 2694,71$ грн.

**Ткаченко А.М. має право на соціальну пільгу передбачену пп.169.1.2 ПКУ, оскільки його заробіток менший від граничного розміру доходу (в 2024 р. $3028 \times 1,4 = 4240,00$), який дає право на отримання податкової соціальної пільги (ПСП) одному з батьків ($4240,00 \times 3 = 12720,00$). ПСП для Ткаченка А.М. становить 50% розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи на початок звітного року ($3028 \times 50\% = 1514,00$) помноженому на кількість дітей: $1514,00 \times 3 = 4542,00$ грн.

Звідси ПДФО для Ткаченка А.М.: $(8309,60 - 4542,00) \times 18\% = 678,17$ грн.

На рахунках бухгалтерського обліку обчислені суми відображаються:

Таблиця 7.3

Кореспонденція рахунків з обліку виплат працівникам

№ з/п	Зміст господарських операцій	Підстава (документ)	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
			Дт	Кт	
1	2	3	4	5	6
1.	Нарахована заробітна плата директору Сенику М.І.	Табель обліку робочого часу	92	66.1	13389,87

Продовження табл.7.3.

1	2	3	4	5	6
2.	Нарахована заробітна плата токарю IV розряду Ткаченку А.М.	Наряд на відрядні роботи, рапорт про виробіток, відомість обліку виробітку	23.1	66.1	8309,60
3.	Утримано з доходу працівників сума податку на доходи фізичних осіб	Бухгалтерська довідка	66.1	64.1	3088,35
4.	Утримано з доходу працівників військовий збір	Бухгалтерська довідка	66.1	64.2	325,49
5.	Утримано з доходу директора Сеника М.І. аліменти	Виконавчий документ	66.1	68.5	2694,71
6.	Виплачена заробітна плата працівникам	Платіжна відомість, ВКО, виписка банку	66.1	30.1, 31.1	15590,92

Приклад 7.2.

На підприємстві працює 36 працівників. Плановий фонд оплати праці (далі ФОП) на 2024 р. становить 2874000,00 грн., річна сума відпускних – 226600,00 грн.. Фонд заробітної плати за серпень 2024 р. 237400,00 грн., з них на адміністративний персонал припадає 99540,00 грн., на виробничий – 137860,00 грн.

Завдання

Розрахувати місячну суму відрахувань для створення резерву відпускних за серпень 2024 р.

Розв'язок

Розрахунок резерву відпускних згідно з п. 14 П(С)БО 11 здійснюється щомісячно за формулою:

$$P_{відп} = ЗП_{міс} \times K,$$

де: $P_{відп}$ - Резерв на оплату відпусток;

$ЗП_{міс}$ – фактична заробітна плата за поточний місяць (складається з виплат, що включаються в розрахунок середньої заробітної плати для нарахування відпускних);

K – коефіцієнт, який обчислюється за формулою:

$$K = (B_{річ} : \Phi ОП_{річ}) \times (1 + C_{есв} : 100),$$

де: $B_{річ}$ – річна сума відпускних;

$\Phi ОП_{річ}$ – річний плановий ФОП;

$C_{есв}$ – ставка ЄСВ.

За даними задачі:

1) Коефіцієнт:

$$K = (226600 \text{ грн.} : 2874000,00 \text{ грн.}) \times (1 + 22 : 100) = 0,09619 \text{ або } 9,6\%.$$

2) Сума відрахувань у резерв відпускних за серпень 2024 р.:

$$3) \quad 237400,00 \times 9,6\% = 22790,40 \text{ грн.},$$

з цієї суми на адміністративний персонал припадає: $99540,00 \times 9,6\% = 9555,84 \text{ грн.}$, на виробничий – $137860,00 \times 9,6\% = 13234,56 \text{ грн.}$

Приклад 7.3.

За період 01 серпня 2023 р. по 31 липня 2024 р. Кушніру Я.С. нараховані такі виплати:

- заробітна плата за окладом: 122796 грн.
- одноразова неоподатковувана матеріальна допомога – 2610 грн.
- допомога з тимчасової втрати працездатності за період з 03.02.2024 р. по 14.02.2024 р. включно (12 календарних днів) - 5773 грн.;
- оплата за дні відпустки з 06.06.2024 р по 19.06.2024 р. (14 календарних днів) – 6304,20 грн.;
- премія за 4 квартал 2023 р. – 5500 грн.

Завдання

Розрахувати суму допомоги з тимчасової непрацездатності бухгалтеру підприємства Кушніру Я.С., страховий стаж якого 6 років 9 місяців.

Згідно з листком непрацездатності працівник хворів з 9 по 17 серпня 2024 р. Суму нарахованої допомоги відобразити на рахунках бухгалтерського обліку.

Розв'язок.

Для розрахунку лікарняних необхідно визначити середньоденну заробітну плату, виходячи з виплат працівникові за останні 12 місяців, як це передбачено Порядком визначення середньої заробітної плати для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням (затв. Постановою КМУ від 26.09.2001р. № 2126). Серед наведених виплат оплата матеріальної допомоги та лікарняних у розрахунку участі не беруть.

Таким чином, середньоденна заробітна плата, яку використовують для нарахування допомоги з тимчасової непрацездатності, становить:

$(122796 + 6304,20 + 5500) / (365 - 12) = 381,30$ грн.

З урахуванням страхового стажу працівника допомога з тимчасової непрацездатності виплачується в розмірі 70% середньоденного заробітку.

Отже, сума денної виплати допомоги становить: $381,30 \times 70\% = 266,91$ грн.

Загальна сума нарахованих лікарняних за час хвороби складатиме:

- за рахунок роботодавця (перші п'ять днів непрацездатності): $266,91 \times 5 = 1334,55$ грн.;

- за рахунок коштів фонду соціального страхування (решта днів непрацездатності): $266,91 \times 4 = 1067,64$ грн.

На рахунках бухгалтерського обліку обчислені суми лікарняних відображаються:

Таблиця 7.4

Кореспонденція рахунків з обліку лікарняних виплат

№ з/п	Зміст господарських операцій	Підстава (документ)	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
			Дт	Кт	
1	2	3	4	5	6
1.	За рахунок коштів підприємства нарахована допомога за перші 5 днів тимчасової непрацездатності	Листок непрацездатності	94.9	66.3	1334,55
2.	За рахунок коштів фонду соціального страхування нарахована допомога з тимчасової непрацездатності	Листок непрацездатності, заява-розрахунок на отримання фінансування	37.8	66.3	1067,64

Приклад 7.4.

Працівникові ПрАТ «Промінь» у грудні 2023 року було нараховано премію за IV квартал 2023 року в сумі 12 000 грн. Оклад працівника - 15 000 грн. У лютому 2024 року працівник іде в чергову відпустку терміном 18 к. д.. Працівник відпрацював усі робочі дні в IV кварталі 2023 року.

Завдання

Розрахувати суму відпускних, яка належить працівникові.

Розв'язок

Розрахунковий період для нарахування відпускних – з 1 лютого 2023 року по 31 січня 2024 року. У цьому періоді заробітна плата склала 180 000 грн (15 000 грн x 12 міс.). До цієї суми потрібно додати премію, отриману працівником у грудні. Визначимо, яку частину цієї премії можна включити до розрахунку.

Премію нараховано за 3 місяці (жовтень – грудень 2023 року), отже, розподілити її суму потрібно теж на 3 місяці – із грудня 2023 року по лютий 2024 року. При цьому лютий до розрахункового періоду не потрапляє.

Обчислимо:

1) суму премії в розрахунку на 1 р. д.:

$$12\,000 \text{ грн} : 65 \text{ р. д.} = 184,62 \text{ грн., де:}$$

– 65 р. д. – дні, відпрацьовані працівником у періоді, за який нараховано премію, тобто за місяці із жовтня по грудень 2023 року;

2) частину премії, яка включається до розрахунку відпускних:

– за грудень:

$$184,62 \text{ грн} \times 21 \text{ р. д.} = 3\,877,02 \text{ грн., де:}$$

– 21 р. д. – робочі дні грудня;

– за січень:

$$184,62 \text{ грн} \times 23 \text{ р. д.} = 4\,246,26 \text{ грн., де:}$$

– 23 р. д. – робочі дні січня;

3) сумарний заробіток ($ЗП_{\text{заг}}$):

$$180\,000 \text{ грн} + 3\,877,03 \text{ грн} + 4\,246,26 \text{ грн} = 188\,123,29 \text{ грн};$$

4) середньоденну зарплату ($ЗП_{\text{сер}}$):

$$188\,123,29 \text{ грн} : 365 \text{ к. д.} = 515,41 \text{ грн,}$$

де

– 365 к. д. – кількість календарних днів у розрахунковому періоді.

Звідси сума відпускних ($C_{\text{відп}}$) становитиме 9 277,38 грн ($515,41 \text{ грн} \times 18 \text{ к. д.}$).

Необхідно зазначити, що якщо премія буде виплачена за інший період, наприклад за 12 місяців, то діяти потрібно буде аналогічно: визначити початок періоду, до якого включається премія – це місяць нарахування премії, а потім – період її включення до розрахунку відпусткових – це ті з 12 місяців, починаючи із місяця нарахування, що попадають до розрахункового періоду.

Задачі для самостійного розв'язання.

Задача 7.1.

Таблиця 7.5.

Вихідні дані

№ п/п	Прізвище, ім'я, по-батькові	Посада	Нараховано, грн.				Додаткові дані
			Погодинно	Премія (%) від нарахованої заробітної за відпрацьований час)	За час відрадження	Лікування	
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Бондар М.С.	Директор	14563,00	40	1750,00	-	
2.	Кричун П.С.	Офіс-менеджер	7150,00	15	-	1322,0	Інвалід 2 групи
3.	Савчук М.І.	Начальник цеху	10840,00	30	1320,00	-	
4.	Скакун О.М.	Слюсар	7115,00	20	-	-	Має на утриманні 3

							дітей до 18 років
--	--	--	--	--	--	--	-------------------

Завдання

На основі наведених даних необхідно:

1. Обчислити суми нарахованої заробітної плати працівникам ПрАТ «Промінь».
2. Розрахувати суми утримань із заробітної плати кожного працівника.
3. Визначити суми заробітної плати належної до виплати.
4. Обчислити суми нарахувань на заробітну плату працівників у вигляді єдиного соціального внеску за діючими тарифами.
5. Відобразити суми нарахованої заробітної плати, утримань з неї та суми нарахувань на рахунках бухгалтерського обліку.

Задача 7.2.

Вихідні дані: робітник ПрАТ «Промінь» виготовив за місяць 200 одиниць продукції, в тому числі 40 одиниць – понад встановлене завдання. Розцінка за одиницю продукції виготовлену в межах виробничого завдання – 36,26 грн., за додатковий виробіток передбачено підвищення розцінки на 10 %.

Завдання

На основі наведених даних необхідно:

1. Обчислити місячну заробітну плату при застосуванні відрядно-прогресивної форми оплати праці.
2. Визначити суму утримань із заробітної плати, суму до видачі.
3. Скласти бухгалтерські проводки пов'язані із здійсненими розрахунками.

Задача 7.3.

Таблиця 7.6.

Вихідні дані

№ п/п	ПІБ	Код ДРФО	Посада	Посадовий оклад, грн.	Тарифна ставка	Додаткові дані
1	2	3	4	5	6	7
1.	Нестеренко П.С.	2195103019	Начальник цеху	18320,00	-	Сплачує кредит в розмірі 3000,00 грн.щомісяця
2.	Бойчук Г.І.	2567202253	Майстер	15640,00	-	-
3.	Миколук М.В.	2629413782	Бригадир (звільнений)	12950,00	-	Аліменти на двох дітей до 6 років

4.	Процюк Д.Д.	2377405350	Слюсар IV розряду	-	68,60	Учасник ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС 2 категорії
5.	Решетука Б.І.	3081902517	Слюсар III розряду	-	62,80	-

Продовження табл.7.6

1	2	3	4	5	6	7
6.	Матвійчик М.О.	3154102073	Токар III розряду	-	48,20	На утриманні трьох дітей до 12 років

Режим роботи – п'ятиденний тиждень, 8 – годинний робочий день. Оплата праці – погодинно – преміальна.

Начальник цеху Нестеренко П.С., як депутат міської ради, з 6 вересня по 9 вересня перебував на сесії (зарплата за липень 202_ р. – 13700 грн. (відпрацьовано 21 р.д.), серпень 202__ р. – 14900 грн. (відпрацьовано 22 р.д.);

Токар Матвійчик В.О. з 12 вересня по 14 вересня перебував у відрядженні в м. Київ (зарплата за липень 202_ р. – 9511 грн. (відпрацьовано 21 р.д.), серпень 202_ р. – 8695 грн. (відпрацьовано 22 р.д.);

Бригадир Миколук М.В. додатково працював у вихідні дні 18 та 19 вересня 20_ р.;

Слюсар Решетука Б.І. з 20 вересня перебував у відпустці терміном 24 календарних дні (нарахована заробітна плата за 12 місяців, що передували відпустці – 105676 грн.);

Майстер Бойчук Г.І. представив лікарняний листок з 16 по 23 вересня. Заробітна плата та кількість календарних днів за дванадцять попередніх місяців, що передували хворобі:

Таблиця 7.7

Період та величина виплат працівнику за 12 попередніх місяців

Період	К-сть календарних днів в періоді	Сума, грн.		Період	К-сть календарних днів в періоді	Сума, грн.
1	2	3	4	5	6	7
Жовтень	31	8980		Листопад	30	9560
Грудень	29	10350		Січень	25	9400
Лютий	28	9693		Березень	31	10896
Квітень	30	11564		Травень	31	11040
Червень	30	11864		Липень	31	11864
Серпень	31	11011		Вересень	30	9600

Загальний страховий стаж – 7 років.

Згідно наказу щомісячно нараховується премія в розмірі 20% від нарахованої заробітної плати за фактично відпрацьований час.

Таблиця 7.8.

Виробничий календар за вересень 20__р.

Пн		6	13	20	27
Вт		7	14	21	28
Ср	1	8	15	22	29
Чт	2	9	16	23	30
Пт	3	10	17	24	
Сб	4	11	18	25	
Нд	5	12	19	26	

Завдання

На підставі наведених даних по ПрАТ «Промінь» необхідно:

1. Скласти *табель використання робочого часу* за вересень 20__р.
2. Обчислити суми заробітної плати за відпрацьований та невідпрацьований час.
3. Розрахувати суми обов'язкових утримань та індивідуальних вирахувань із заробітної плати кожного працівника.
4. Визначити суми заробітної плати належної до виплати.
5. Заповнити *розрахункову відомість*.
6. Обчислити суму нарахувань на заробітну плату персоналу підприємства у вигляді єдиного соціального внеску за діючими тарифами.

Задача 7.4.

Вихідні дані: заробітна плата бригади – 44232,00 грн., розмір премії визначається у відсотках до заробітку по тарифу і становить 15%.

Таблиця 7.9.

Виписка з наряду на відрядні роботи

№ п/п	Прізвище, ім'я, по-батькові	Розряд	Годинна тарифна ставка, грн.	Відпрацьовано, год.	КТУ
1	2	3	4	5	6

1.	Бринь О.М.	III	52,20	160	0,8
2.	Николин А.Г.	IV	54,60	150	0,9
3.	Лотоцький П.М.	V	56,10	148	1,1
4.	Перушенко М.Й.	VI	58,20	140	1,0

Завдання

На основі наведених даних необхідно:

1. Нарахувати заробітну плату кожному робітникові при бригадній формі організації праці;
2. Визначити суми обов'язкових утримань із заробітної плати кожного робітника, суму до видачі;
3. Скласти бухгалтерські проводки пов'язані із здійсненими розрахунками.

Задача 7.5.

Вихідні дані: згідно з отриманим виконавчим листом з бухгалтера ПрАТ «Промінь» Николина А.Г. утримуються аліменти на користь неповнолітньої дитини в розмірі $\frac{1}{4}$ доходу працівника. У січні 20 __ р. працівнику було нараховано:

- заробітну плату – 11460,00 грн.
- щомісячну премію – 1492,00 грн.;
- матеріальну допомогу на лікування – 1600 грн.

Таблиця 7.10

№ з/п	Зміст операції	Первинні документи	Бухгалтерська проводка		Сума, грн.
			Дт	Кт	
1	2	3	4	5	6
1.	Нараховано заробітну плату працівникові				
2.	Нараховано допомогу на лікування				
3.	Утримано із заробітної плати:				
	-				
	-				
	-				
4.	Нараховано ЄСВ на заробітну плату				
5.	Перераховано до бюджету суми утриманих податків та відрахувань				
6.	Перераховано суму аліментів на каркових рахунок отримувача				
7.	Перераховано заробітну плату на картковий рахунок працівника				
8.	Видано з каси матеріальну допомогу на лікування				

Завдання

На основі наведених даних необхідно відобразити у таблиці нарахування й утримання аліментів у бухгалтерському обліку підприємства.

Задача 7.6.

На основі наведених даних необхідно відобразити у таблиці утримання ініційовані роботодавцем у бухгалтерському обліку ПрАТ «Промінь».

Вихідні дані: У лютому 20 __ р. працівника відділу збуту ПрАТ «Промінь» Бринь О.М. не повернув залишок виданих йому під звіт і не витрачених коштів в сумі 250 грн. Крім того, унаслідок псування працівником матеріальних цінностей підприємству було завдано збиток, оцінений у сумі 370 грн. Зарплата працівника за лютий 20 __ р. становить 11160,00 грн. Керівником підприємства був виданий наказ про утримання з працівника не повернених ним сум підзвітних коштів та завданого збитку. Наказ працівником не оспорювався.

Таблиця 7.11

Журнал операцій

№ з/п	Зміст операції	Первинні документи	Бухгалтерська проводка		Сума, грн.
			Дт	Кт	
1.	Нараховано заробітну плату працівникові				
2.	Списано на витрати вартість зіпсованих матеріальних цінностей				
3.	Нараховані податкові зобов'язання з ПДВ на суму псування				
4.	Відображено суму псування на за балансового рахунку				
5.	Відображено заборгованість винного у псуванні цінностей працівника				
6.	Утримано із заробітної плати:				
7.	Списано із за балансового рахунку суму псування				
8.	Нараховано ЄСВ на заробітну плату				
9.	Перераховано до бюджету суми утриманих податків та відрахувань				
10.	Перераховано заробітну плату на картковий рахунок працівника				

Задача 7.7.

Завдання.

Необхідно сформулювати зміст господарських операцій та вказати первинні документи на підставі наведеної кореспонденції рахунків:

Таблиця 7.12

№ з/п	Бухгалтерська проводка		Первинний документ	Зміст господарської операції
1	2	3	4	5
1.	661	662		
2.	23	661		
3.	661	641		
4.	471	661		
5.	92	661		
6.	661	311		
7.	94	663		
8.	91	661		
9.	661	685		
10.	15	661		
11.	24	661		
12.	30	661		
13.	661	46		
14.	661	372		
15.	201 _{тзв}	661		
16.	663	378		

Задача 7.8.

Вихідні дані: Працівницю прийнято на роботу у відділ кадрів ПрАТ «Промінь» 10 січня 2023 року. З 11 жовтня 2023 року вона перебувала у відпустці по вагітності та пологах, після закінчення якої з 14 лютого 2024 року просить надати їй чергову відпустку на 24 к. д.

Її посадовий оклад у 2023 році – 11 900 грн, з 1 січня 2024 року – 13 300 грн.

На основі наведених даних необхідно:

1. Нарахувати відпускні працівниці ПрАТ «Промінь»;
2. Визначити суми обов'язкових утримань із суми нарахованих відпускних, суму до видачі;
3. Обчислити суми нарахувань на суму нарахованих відпускних у вигляді єдиного соціального внеску за діючими тарифами;

4. Скласти бухгалтерські проводки пов'язані із здійсненими розрахунками.

Задача 7.9.

Вихідні дані: Працівник працює менеджером зі збуту ПрАТ «Промінь», де встановлено п'ятиденний робочий тиждень із вихідними суботою та неділею, з 2022 року. Його оклад становить 17 000 грн.

14.05.2024 працівника направлено до ТЦК для оновлення облікових даних. Цей день оплачується за середнім заробітком.

З 11 по 24 березня 2024 року йому було надано щорічну відпустку терміном на 14 календарних днів. Відпускні нараховані в сумі 8 825 грн, зарплата за березень – 8 904,72 грн.

У квітні він отримав матеріальну допомогу у зв'язку із сімейними обставинами в розмірі 3 000 грн.

На основі наведених даних необхідно:

1. Нарахувати заробітну плату працівнику ПрАТ «Промінь» за травень 2024р.;
2. Визначити суми обов'язкових утримань із суми нарахованої заробітної плати, суму до видачі;
3. Обчислити суми нарахувань на заробітну плату працівника у вигляді єдиного соціального внеску за діючими тарифами.
4. Скласти бухгалтерські проводки пов'язані із здійсненими розрахунками.

Задача 7.10.

Вихідні дані: Працівника прийнято на роботу слюсарем в ПрАТ «Промінь» 11.08.2023р. з посадовим окладом 12600,00 грн..

З 12.02.2024р. по 24.02.2024р. перебував на лікарняному. У розрахунковому періоді він отримував допомогу з тимчасової втрати працездатності з 18 по 24 листопада 2023р., яка становила 2869,00грн., оплата відпрацьованого часу у листопаді 2023 р. – 10 135, 56 грн.. Інших виплат у розрахунковому періоді не було.

На основі наведених даних необхідно:

1. Нарахувати працівнику ПрАТ «Промінь» допомогу з тимчасової втрати працездатності за період непрацездатності у лютому 2024р.;
2. Визначити суми обов'язкових утримань із суми нарахованої допомоги з тимчасової втрати працездатності, суму до видачі;
3. Обчислити суми нарахувань на суму нарахованої допомоги у вигляді єдиного соціального внеску за діючими тарифами.
4. Скласти бухгалтерські проводки пов'язані із здійсненими розрахунками.

ТЕСТИ

1. Порядок розрахунку заробітку відрядників визначається:

- а) кількістю відпрацьованого часу та часовою тарифною ставкою;
- б) кількістю відпрацьованих днів та середньоденною ставкою;

- в) кількістю виготовленої продукції та розцінками;
- г) заробіток встановлюється у розмірах визначених штатним розписом.

2. Яким записом нарахована заробітна плата робітникам основного виробництва.

- а) Дт «Розрахунки за виплатами працівникам», Кт «Виробництво»;
- б) Дт «Виробництво», Кт «Розрахунки за виплатами працівникам»;
- в) Дт «Розрахунки за виплатами працівникам» Кт «Готівка в національній валюті»;
- г) Дт «Готівка в національній валюті» Кт «Розрахунки за виплатами працівникам».

3. Який порядок визначення заробітної плати інженерно-технічного персоналу?

- а) кількістю відпрацьованого часу на часову тарифну ставку;
- б) кількістю відпрацьованих днів на середньоденну ставку;
- в) кількістю виготовленої продукції на розцінки;
- г) заробіток встановлюється у розмірах посадового окладу.

4. Яким записом у бухгалтерському обліку відображається операція з утримання податку з доходів фізичних осіб із заробітку робітників та службовців?

- а) Дт «Розрахунки за податками й платежами», Кт «Виробництво»;
- б) Дт «Розрахунки за виплатами працівникам», Кт «Розрахунки за податками й платежами»;
- в) Дт «Розрахунки за виплатами працівникам», Кт «Виробництво»;
- г) Дт «Розрахунки за податками і платежами», Кт «Готівка в національній валюті».

5. Яким записом у бухобліку відображається операція виплати допомоги з тимчасової непрацездатності робітникам основного виробництва?

- а) Дт «Виробництво», Кт «Розрахунки за страхуванням»;
- б) Дт «Розрахунки з держаними цільовими фондами», Кт «Готівка в національній валюті»;
- в) Дт «Розрахунки за страхуванням», Кт «Розрахунки за виплатами працівникам»;
- г) Дт «Розрахунки за виплатами працівникам»; Кт «Готівка в національній валюті»;

д) Дт «Виробництво», Кт «Розрахунки за виплатами працівникам».

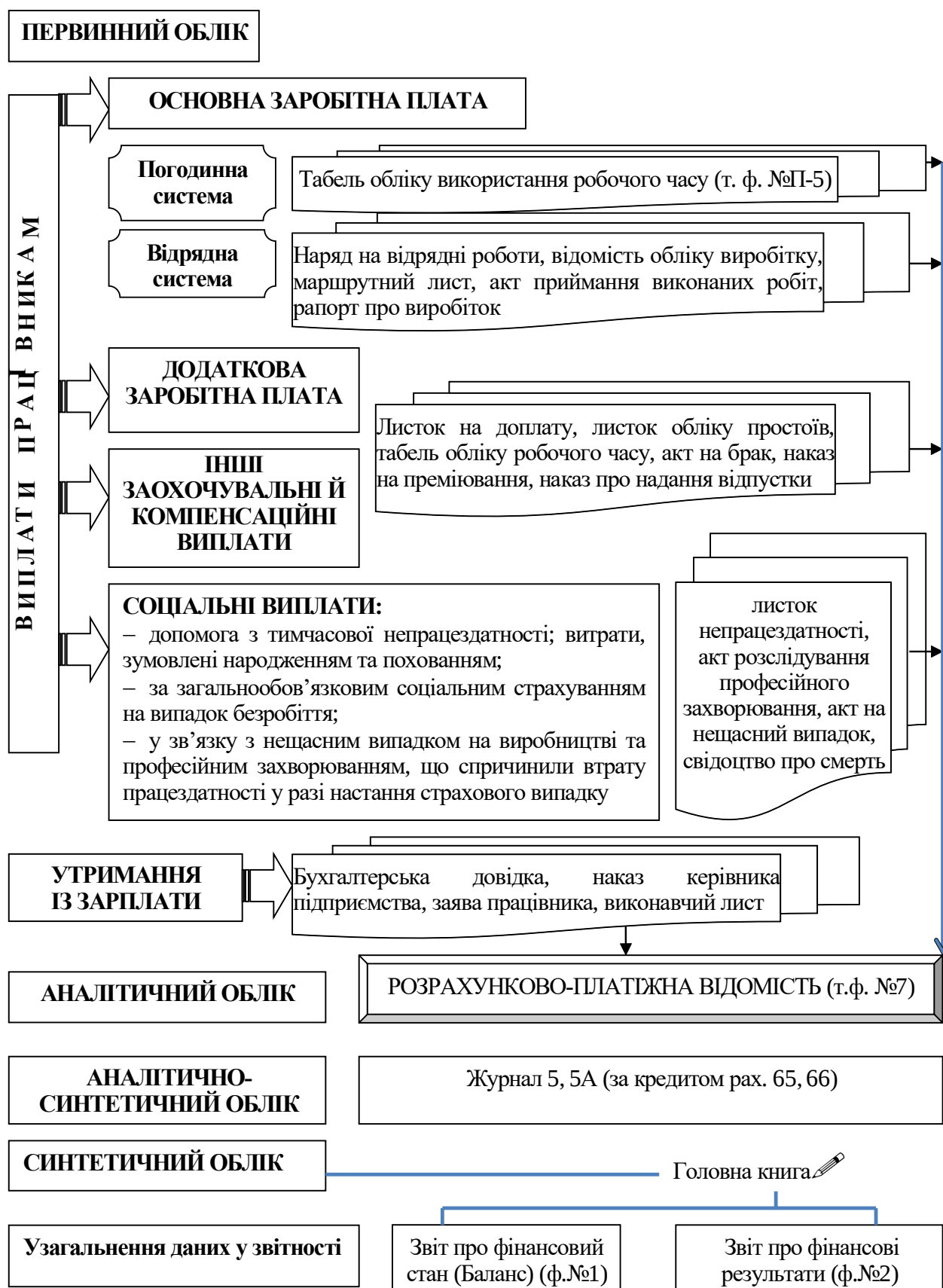

Рис.7.1. Схема документообороту операцій, пов'язаних з оплатою праці

6. Яким записом у бухгалтеріку відображається операція виплати відпускних робітникам основного виробництва:

- а) Дт «Виробництво», Кт «Забезпечення майбутніх витрат та платежів»;
- б) Дт «Забезпечення майбутніх витрат та платежів», Кт «Виробництво»;
- в) Дт «Розрахунки за виплатами працівникам», Кт «Готівка в національній валюті»;
- г) Дт «Забезпечення майбутніх витрат та платежів», Кт «Готівка в національній валюті».

7. Яка бухгалтерська проводка складається при нарахуванні зарплати загальновиробничому персоналу?

	Дт	Кт
а)	92	661;
б)	93	661;
в)	231	661;
г)	91	811
	811	661.

8. Нархована зарплата головному бухгалтеру. Вказати правильну відповідь.

	Д-т	К-т
1)	24	661,
2)	92	811
	811	661;
3)	661	231;
4)	25	661;
5)	91	811.

9. Який зміст бухгалтерського запису Дт 231 Кт 651?

- а) нарахована допомога по тимчасовій непрацездатності працівникам основного виробництва;
- б) проведено нарахування єдиного соціального внеску на суму нарахованої зарплати працівників основного виробництва;
- в) виплачено допомогу по тимчасовій непрацездатності працівникам основного виробництва;
- г) перерахована органам соціального страхування заборгованість по єдиному соціальному внеску.

10. Податок з доходів фізичних осіб працівників підприємства:

- а) сплачується за рахунок прибутку підприємства;
- б) відноситься на витрати виробництва;
- в) утримується з працівників підприємства;
- г) сплачується за рахунок виручки підприємства.

11. Для визначення допомоги з тимчасової непрацездатності розраховують середню зарплату за попередні:

- а) 2 місяці;
- б) 6 місяців;
- в) 12 місяців.

12. Відпустку надають у:

- а) календарних днях;
- б) робочих днях;
- в) календарних днях за винятком вихідних.

13. Заробітна плату робітникам-відрядникам нараховують на основі такого документу:

- а) рапорт про виробіток; б) таблиць відпрацьованого часу;
- в) лімітно-забірна карта;
- г) штатний розпис.

14. Заборгованість по заробітній платі відображається в балансі.

- а) в I розділі активу;
- б) в III розділі пасиву;
- в) в II розділі пасиву;
- г) в II розділі активу.

15. Податкова соціальна пільга це:

- а) мінімальна заробітна плата
- б) сума, на яку зменшують податок на доходи фізичних осіб;
- в) сума, на яку зменшують оподатковуваний дохід фізичної особи;
- г) сума витрат, понесених платником податку на доходи фізичних осіб, у зв'язку з придбанням товарів, на суму яких зменшують його загальнорічний оподатковуваний дохід.

16. Акордна форма оплати праці це:

- а) оплата комплексу різних робіт із вказанням часу їх виконання;
- б) оплата праці в залежності від кількості виготовленої продукції;
- в) оплата виробленої продукції в межах встановлених норм за прямими розцінками, а понад норму – за підвищеними розцінками;
- г) оплата праці в залежності від кількості відпрацьованого часу.

17. Для обліку фактично відпрацьованого часу використовують:

- а) журнал обліку робочого часу;
- б) таблиць обліку робочого часу;
- в) відомість про виробіток;
- г) маршрутний лист.

18. Що означає бухгалтерський запис Дт 661 Кт 662?

- а) нарахована заробітна плата за час відпустки;
- б) виплата заробітної плати за час відпустки;
- в) утримання із заробітної плати;
- г) депонована заробітна плата, не отримана в строк.

19. Утримання із заробітної плати аліментів відображають записом:

- а) Дт 661, 663 Кт 641;
- б) Дт 661, 663 Кт 685;
- в) Дт 685 Кт 661, 663;
- г) Дт 661, 663 Кт 377.

20. При відшкодуванні за рахунок працівника матеріального збитку, завданого підприємству складається бухгалтерський запис:

- а) Дт 661 Кт 375;
- б) Дт 661 Кт 947;
- в) Дт 661 Кт 471;
- г) Дт 661 Кт 24.

ТЕМА 8: Облік зобов'язань

Мета: використати отримані знання щодо методів оцінки поточних та довгострокових зобов'язань; засвоїти методику кодування господарських операцій, пов'язаних з відображенням кредиторської заборгованості за допомогою рахунків бухгалтерського обліку.

Питання для обговорення:

1. Оцінка поточних та довгострокових зобов'язань.
2. Облік зобов'язань перед вітчизняними і зарубіжними контрагентами.
3. Облік зобов'язань за позиковими операціями.
4. Облік зобов'язань за розрахунками з учасниками.
5. Облік зобов'язань за податками і обов'язковими платежами.

Приклади розв'язування задач.

Приклад 8.1

ТОВ «Вектор» отримало 31 січня товар на суму 180000 грн. (у т.ч. ПДВ) за який розраховувалось простим відсотковим векселем номіналом 180000 грн. під 8 відсотків річних, які сплачуються одноразово, і терміном погашення – 2 місяці. 28 березня ТОВ «Вектор» погасило заборгованість за векселем і проценти за ним.

Завдання

Скласти бухгалтерські проводки, здійснити необхідні розрахунки.

Розв'язок.

1. Розраховуємо загальну величину відсотків.

Розрахунок несплати днів за векселем (січень- 1 один день, лютий - 28 днів, березень – 28 днів) і відсотка за один день показав, що дана величина становила:

$$8\% / 365 \times 57 = 1,249 \%$$

Загальна сума відсотків буде становити $180000 \times 1,249 / 100 = 2248,2$ грн.

2. Складаємо бухгалтерські проведення

Таблиця 8.1

Кореспонденція рахунків з обліку вексельних операцій

№ п/п	Зміст операції	Підстава (документ)	Кореспонденція		Сума, тис. грн.
			Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5	6
1	Отримано товар	Накладна	281	631	150000

2	Відображено податковий кредит	Податкова накладна	641	631	30000
---	-------------------------------	--------------------	-----	-----	-------

Продовження табл.8.1

1	2	3	4	5	6
3	Видано вексель у розрахунку за товар	Вексель	631	621	180000
4	Нараховано відсотки за векселем	Бухгалтерська довідка	952	685	2248,2
5	Відображено податковий кредит у відсотках (2248,2 x 0,2)	Податкова накладна	641	685	449,64
6	Сплачено відсотки	Виписка банку	685	311	2697,84
7	Погашено вексель	Виписка банку	621	311	180000

Приклад 8.2.

02.01.2020 року було випущено і реалізовано 1000 облігацій за номінальною вартістю 10000 грн. терміном обертання - 4 роки під 20 % річних. Погашення облігацій передбачено 31.12.2023 р. Відсотки нараховуються і виплачуються в кінці кожного року. Облігації були продані за номіналом.

Завдання

Здійснити необхідні розрахунки, скласти бухгалтерські проводки (табл. 8.2).

Розв'язок.

1. Розрахуємо суму відсотків за кожен рік
 $10\,000 \times 0,2 \times 1000 = 2\,000\,000$ грн.
2. Складемо кореспонденцію рахунків

Таблиця 8.2

Кореспонденція бухгалтерських рахунків з операцій продажу облігацій за номіналом

№ з/п	Зміст операції	Підстава (документ)	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
			Дебет	Кредит	
A	1	2	3	4	5
1	Продані облігації за номінальною вартістю	Виписка банку	31.1	52.1	10 000 000
2	Нараховані відсотки за 2020 рік за випущеними облігаціями	Бухгалтерська довідка	95.2	68.4	2 000 000
3	Виплачені відсотки	Виписка банку	68.4	31.1	2 000 000
4	Нараховані відсотки за 2021 рік за випущеними облігаціями	Бухгалтерська довідка	95.2	68.4	2 000 000

5	Виплачені відсотки	Виписка банку	68.4	31.1	2 000 000
---	--------------------	---------------	------	------	-----------

Продовження табл. 8.2

1	2	3	4	5	6
6	Нараховані відсотки за 2022 рік за випущеними облігаціями	Бухгалтерська довідка	95.2	68.4	2 000 000
7	Виплачені відсотки	Виписка банку	68.4	31.1	2 000 000
8	Переведена основна сума облігаційної позики зі складу довгострокової в склад поточної заборгованості	Бухгалтерська довідка	52.1	61.1	10 000 000
9	Нараховані відсотки за 2023 рік за випущеними облігаціями	Бухгалтерська довідка	95.2	68.4	2 000 000
10	Виплачені відсотки	Виписка банку	68.4	31.1	2 000 000
11	Погашена сума боргу за облігаціями	Виписка банку	61.1	31.1	10 000 000

Розглянемо розміщення облігацій з дисконтом.

Приклад 8.3

02.01.2021 року було випущено 1000 облігацій за номінальною вартістю 10000 грн. терміном обертання – 4 роки під 20% річних. Ситуація склалась так, що ринкова процентна ставка за аналогічними позиками склала 22% річних, тому облігації були реалізовані з дисконтом. Погашення облігацій передбачено 31.12.2024 р. Відсотки нараховуються і виплачуються в кінці кожного року.

Завдання

Потрібно розрахувати, яка буде продажна вартість облігації. Скласти кореспонденція рахунків.

Розв'язок

1. Спочатку необхідно розрахувати теперішню вартість основної суми платежу (10 000 грн.) за 4 роки при ринковій ставці 22 %. Вона буде дорівнювати:

$$10000 \times \frac{1}{(1+0,22)^4} = 4514,7 \text{ грн.}$$

Теперішня вартість нарахованих відсотків (ануїтету) при ринковій ставці 22% (10 000 x 0,2 = 2 000 грн.) за 4 роки буде рівна:

$$2000 \times \frac{1 - \frac{1}{(1 + 0,22)^4}}{0,22} = 4986,7 \text{ грн.}$$

Таким чином облігація, щоб бути привабливою для інвесторів, повинна бути продана за $4986,7 + 4514,7 = 9501,4$ грн. Дисконт за облігацією складе:

$$10\,000 - 9\,501,4 = 498,6 \text{ грн.}$$

Загальна ж сума дисконту за всіма облігаціями складе

$$1000 \times 498,6 = 498600 \text{ грн.}$$

Вказана сума є додатковими витратами підприємства і повинна бути розподілена між періодами. Згідно з НП(С)БО 12 для цієї мети рекомендовано використовувати метод ефективної ставки відсотка.

Метод ефективної ставки відсотка – метод нарахування амортизації дисконту або премії, за яким сума амортизації визначається як різниця між доходом за фіксованою ставкою відсотка і добутком ефективної ставки та амортизованої вартості на початок періоду, за який нараховується відсоток.

Амортизація премії нараховується так:

$$E = \frac{H \times C - \frac{P}{K}}{(\Phi + H) : 2}, \quad (8.1)$$

де, E – ефективна ставка відсотка;

H – номінальна вартість облігації;

C – ставка відсотка;

P – премія;

K – кількість періодів нарахування відсотків за облігацією;

Φ – фактична вартість розміщення облігацій.

Амортизація дисконту розраховується за формулою:

$$E = \frac{H \times C + \frac{D}{K}}{(\Phi + H) : 2} \quad (8.2)$$

де, Д – дисконт.

2. Відобразимо процес розподілу дисконту за періодами в таблиці 8.3.

Таблиця 8.3

Розрахунок амортизації дисконту

Дата	Номінальна сума відсотків, грн.	Сума відсотку за ефективною ставкою, грн.	Сума амортизації дисконту, грн. (гр.3- гр.2)	Амортизована собівартість, грн.
1	2	3	4	5
01.02.2021	-	-	-	9 501 400 (10 000 000 – 498 600)
31.12.2021	2000000	2 090 308 (9 501 400 x 0,22)	90 308	9 591 708 (9 501 400 + 90 308)
31.12.2022	2000000	2 110 176	110 176	9 702 424
31.12.2023	2000000	2 134 533	134 533	9 836 957
31.12.2024	2000000	2 163 043	163 043	10 000 000

Відобразимо результати розрахунків у вигляді кореспонденції рахунків (табл. 8.4).

Таблиця 8.4

**Кореспонденція бухгалтерських рахунків з операцій продажу облігацій
з дисконтом**

№ з/п	Зміст операції	Підстава (документ)	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
			Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5	6
1	02.01.Продані облігації з дисконтом	Виписка банку	31.1	52.1	9 501 400
2	02.01 Відображений дисконт, наданий при продажу облігацій	Бухгалтерська довідка	52.3	52.1	498 600
3	Нараховані відсотки за 2021 рік за виpusченими облігаціями	Бухгалтерська довідка	95.2	68.4	2 000 000
4	Виплачені відсотки	Виписка банку	68.4	31.1	2 000 000
5	Відображена амортизація наданого дисконту	Бухгалтерська довідка	95.2	52.3	90 308
6	Нараховані відсотки за 2022 рік за виpusченими облігаціями	Бухгалтерська довідка	95.2	68.4	2 000 000
7	Виплачені відсотки	Виписка банку	68.4	31.1	2 000 000
8	Відображена амортизація наданого дисконту	Бухгалтерська довідка	95.2	52.3	110 176

9	Нараховані відсотки за 2023 рік за випущеними облігаціями	Бухгалтерська довідка	95.2	68.4	2 000 000
10	Виплачені відсотки	Виписка банку	68.4	31.1	2 000 000
11	Відображена амортизація наданого дисконту	Бухгалтерська довідка	95.2	52.3	134 533

Продовження табл.8.4

1	2	3	4	5	6
12	Переведено основну суму облігаційної позики зі складу довгострокової в склад поточної заборгованості	Бухгалтерська довідка	52.1	61.1	10 000 000
13	Нараховані відсотки за 2024 рік по випущених облігаціях	Бухгалтерська довідка	95.2	68.4	2 000 000
14	Виплачені відсотки	Виписка банку	68.4	31.1	2 000 000
15	Відображена амортизація наданого дисконту	Бухгалтерська довідка	95.2	52.3	163 043
16	Погашена сума боргу за облігаціями	Виписка банку	61.1	31.1	10 000 000

Приклад 8.4.

Відобразимо порядок нарахування амортизації премії за випущеними облігаціями. Skorистavшиcя попереднім прикладом, припустимо, що облігації на суму 10 000 000 грн. було продано за 10 200 000 грн. Таким чином премія склала 200 000 грн.

Скориставшись формулою (2) визначимо ефективну ставку відсотку

$$\frac{10200000 \times 0,2 - \frac{200000}{4}}{(10000000 + 10200000) : 2} = 0,193, 19,3\%$$

Відобразимо зазначені розрахунки в таблиці 8.5.

Таблиця 8.5

Розрахунок амортизації премії за випущеними облігаціями

Дата	Номінальна сума відсотків, грн.	Сума відсотку за ефективною ставкою, грн.	Сума амортизації премії, грн. (гр.3- гр.2)	Амортизована собівартість, грн.
1	2	3	4	5
01.02.2021	-	-	-	10 200 000 (10 000 000 + 200 000)
31.12.2021	2 000 000	1 968 600 (10 200 000 x 0,193)	- 31 400	10 168 600
31.12.2022	2 000 000	1 962 540	- 37 460	10 131 140

31.12.2023	2 000 000	1 955 310	- 44 690	10 086 450
31.12.2024	2 000 000	1 913 550	- 86 450	10 000 000

Відобразимо результати розрахунків у вигляді кореспонденції рахунків (табл. 8.6).

Таблиця 8.6

Кореспонденція бухгалтерських рахунків з операцій продажу облігацій з премією

№ з/п	Зміст господарської операції	Підстава (документ)	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
			Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5	6
1	02.01.Продані облігації з премією	Виписка банку	31.1	52.1	10 000 000
2	02.01 Відображено премію, одержану при продажу облігацій	Виписка банку	31.1	52.2	200 000
3	Нараховані відсотки за ефективною ставкою за 2021 рік за випущеними облігаціями	Бухгалтерська довідка	95.2	68.4	1 968 600
4	Відображена амортизація премії	Виписка банку	52.2	68.4	31 400
5	Виплачені відсотки за номіналом облігацій	Виписка банку	68.4	31.1	2 000 000
6	Нараховані відсотки за ефективною ставкою за 2022 рік за випущеними облігаціями	Бухгалтерська довідка	95.2	68.4	1 962 540
7	Виплачені відсотки за номіналом облігацій	Виписка банку	68.4	31.1	2 000 000
8	Відображена амортизація премії	Бухгалтерська довідка	52.2	68.4	37 460
9	Нараховані відсотки за ефективною ставкою за 2023 рік за випущеними облігаціями	Бухгалтерська довідка	95.2	68.4	1 955 310
10	Виплачені відсотки за номіналом облігацій	Виписка банку	68.4	31.1	2 000 000
11	Відображена амортизація премії	Бухгалтерська довідка	52.2	68.4	44 690
12	Переведена основна сума облігаційної позики зі складу довгострокової в склад поточної заборгованості	Бухгалтерська довідка	52.1	61.1	10 000 000
13	Нараховані відсотки за ефективною ставкою за 2024 рік за випущеними облігаціями	Бухгалтерська довідка	95.2	68.4	1 913 550
14	Виплачені відсотки за номіналом облігацій	Виписка банку	68.4	31.1	2 000 000

15	Відображена амортизація премії	Бухгалтерська довідка	52.2	68.4	86 450
16	Погашено суму боргу за облігаціями	Виписка банку	61.1	31.1	10 000 000

Приклад 8.5

Приклад. Перша подія – отримання продукції з наступною оплатою

Підприємство 12.01. отримало товар від постачальників на суму 10000 євро (курс НБУ 37,11 грн.). При цьому сплачено такі платежі: мито – 3250 грн., митні збори – 4120 грн., ПДВ – 74870 грн. $((10000 \times 37,11 + 3250) \times 20\%)$. Станом на 31.01. курс НБУ склав 37,12 грн. Погашена заборгованість 15.02. при цьому курс НБУ склав 37,23 грн.

Завдання

Визначити зміст господарських операцій і відобразити їх на рахунках бухгалтерського обліку.

В таблиці 8.7 показано порядок відображення таких операцій на рахунках бухгалтерського обліку.

Таблиця 8.7

Кореспонденція рахунків з обліку валютних операцій (перша подія - отримання продукції)

№ з/п	Зміст господарської операції	Підстава (документ)	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
			Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5	6
1	Отримана сировина	Накладна, вантажно-митна декларація	20.1	63.2	<u>10000 €</u> 371100
2	Нараховане та сплачене мито та митні збори	Вантажно-митна декларація, бухгалтерська довідка-розрахунок	20.1 68.5	68.5 31.1	7370 7370
3	Сплачено ПДВ	Виписка банку	37.7	31.1	74870
4	Відображено ПДВ в складі податкового кредиту	Вантажно-митна декларація	64.1	37.7	74870
5	На кінець звітного періоду 31.01. визначена курсова різниця за кредиторською заборгованістю $(37,12 - 37,11) \times 10000$	Бухгалтерська довідка-розрахунок, таблиця курсів НБУ	94.5	63.2	100
6	Погашена заборгованість перед постачальником 15.02.	Виписка банку	63.2	31.2	<u>10000 €</u> 272300

7	Відображена різниця (37,23 – 37,12) x 10000	15.02 курсова	Бухгалтерська довідка-розрахунок	94.5	63.2	1100
---	--	---------------	----------------------------------	------	------	------

Приклад 8.6. Перша подія – оплата постачальнику з наступним одержанням цінностей

Підприємство 05.02. перерахувало 7000 євро (курс НБУ за 1 € –37,86 грн.) як передоплату за сировину. На останній день звітного періоду (28.02.) курс НБУ склав 38,83 грн.(100 євро). Сировина надійшла 02.03. (Курс НБУ 39,13 грн.). При ввезені було сплачено такі платежі: мито – 3850 грн., митні платежі – 3240 грн., ПДВ – 55552 грн. (7000 x 39,13 + 3850) x 20%.

Завдання

Визначити зміст господарських операцій і відобразити їх на рахунках бухгалтерського обліку (табл.8.8).

Розв’язок.

Таблиця 8.8

Кореспонденція рахунків з обліку валютних операцій (перша подія – передоплата)

№ з/п	Зміст господарської операції	Підстава (документ)	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
			Дебет	Кредит	
А	1	2	3	4	5
1	Перерахований постачальнику аванс	Виписка банку	37.1	31.2	<u>7000 €</u> 265020
2	Оприбуткована сировина (курс не змінився, оскільки заборгованість – немонетарна стаття)	Накладна, митна декларація	20.1	63.2	<u>7000 €</u> 265020
3	Проведений залік заборгованостей	Бухгалтерська довідка-розрахунок	63.2	37.1	<u>7000€</u> 265020
4	Нараховане мито	Бухгалтерська довідка-розрахунок	20.1	68.5	3850
5	Сплачено мито	Виписка банку	68.5	31.1	3850
6	Нараховані митні збори	Бухгалтерська довідка-розрахунок	20.1	68.5	3240
7	Сплачені митні збори	Виписка банку	68.5	31.1	3240
8	Нарахований ПДВ	Бухгалтерська довідка-розрахунок	64.1	37.7	55552
9	Сплачений ПДВ	Виписка банку	37.7	31.1	55552

Приклад 8.7.

Будівельна компанія випустила опціонні сертифікати на постачання базового активу за ціною 3 600 000 (в т.ч. ПДВ). Витрати на випуск та розміщення опціонних сертифікатів склали 12 200 грн. Опціонні сертифікати були продані за ціною 24 000 грн. Собівартість будівельного об'єкту склала 2 400 000 грн. В подальшому сертифікати були обміняні на актив.

Розв'язок

Опціонний сертифікат- це документ , що засвідчує право його власника на придбання в емітента опціонного сертифікату або на продаж емітенту опціонного сертифікату базового активу у строк та на умовах, визначених у проспекті емісії таких сертифікатів.

Розміщення та оборот опціонних сертифікатів здійснюється на фондовій біржі.

Таблиця 8.9

Кореспонденція рахунків з обліку опціонних сертифікатів

№ з/п	Зміст господарської операції	Підстава (документ)	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
			Дебет	Кредит	
А	1	2	3	4	5
1	Витрати на випуск опціонних сертифікатів	Бухгалтерська довідка-розрахунок	949	631	12 200
2	Продано опціонні сертифікати через фондову біржу	Довідка	377	719	24 000
3	Визначено податкові зобов'язання з ПДВ	Бухгалтерська довідка-розрахунок	719	641	4 000
4	Надійшли коши від брокера	Виписка банку	311	377	24 000
5	Перераховано брокеру комісію	Виписка банку	949	311	4 000
6	Відображено контрактні зобов'язання	Бухгалтерська довідка-розрахунок	03	-	3 600 000
7	Продано об'єкт нерухомості	Виписка банку	361	702	3 600 000
8	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	Бухгалтерська довідка-розрахунок	702	641	600 000
9	Списано собівартість об'єкта	Бухгалтерська довідка-розрахунок	902	286	2 400 000
10	Списано виконані контрактні зобов'язання	Бухгалтерська довідка-розрахунок	-	03	3 600 000

11	Надійшли кошти реалізований об'єкт	Виписка банку	311	361	3 600 000
----	------------------------------------	---------------	-----	-----	-----------

Задачі на самостійне розв'язання.

Задача 8.1.

На основі наведених даних необхідно відобразити господарські операції на рахунках обліку, вказавши їх кореспонденцію.

ПАТ «Промінь» в погашення заборгованості за отримані матеріали вартістю 246 600 грн. (в т.ч. ПДВ) видає ТзОВ «Катруб» простий відсотковий (12%) вексель, який погашено через три місяці.

Завдання

Визначити зміст господарських операцій і відобразити їх на рахунках бухгалтерського обліку (табл.8.10).

Видачу (отримання) простого векселя векселедавцем та векселедержателем відобразити у таблиці:

Таблиця 8.10

Первинний документ	Зміст операції	Кореспондуючий рахунок		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
Облік у покупця (векселедавця)				
Облік у продавця (векселедержателя)				

Задача 8.2.

ПАТ «Промінь» відвантажило котельне обладнання ТОВ «Машбуд» на 369 540 грн. (в т.ч. ПДВ) і придбало труби пластикові у ТОВ «Ромстал Україна» на суму 240 000 грн. (В т.ч. ПДВ). Після чого ПАТ «Промінь» видає ПАТ «Ромстал Україна» перевідний вексель номінальною вартістю 240 000 грн. Вексель акцептується ТОВ «Машбуд».

Завдання

На основі наведених даних необхідно:

1. Відобразити операцію схематично.
2. Відобразити господарські операції на рахунках обліку, вказавши їх кореспонденцію.

Видачу та акцепт перевідного векселя відобразити у таблиці 8.11:

Таблиця 8.11

Облік операцій з видачі та акцепта перевідного векселя

Первинний документ	Зміст операції	Кореспондуючий рахунок		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5
Облік у векселедавця				
Облік у платника за векселем				
Облік у векселедержателя				

Задача 8.3.

На основі наведених даних необхідно:

1. Скласти бухгалтерські проводки.
2. Обчислити суму податку на додану вартість, яка підлягає сплаті до бюджету ПАТ «Промінь» за звітний період.

Таблиця 8.12

Вихідні дані

№ п/п	Зміст операції	Сума, грн.	Дебет	Кредит
1	2	3	4	5
1.	Отримано від ТОВ «Халдей Білд» авансову оплату	33960,0		
2.	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ при авансовій оплаті	5660,0		
3.	Оплачено рахунок ПАТ «Машбуд» з акредитиву (авансова оплата)	21600,0		
4.	Відображено податковий кредит з ПДВ по авансовій оплаті	3600,0		
5.	Оприбутковано матеріали отримані від ПАТ «Машбуд»	72000,00		
6.	Відображена сума ПДВ (дві проводки)	?		
7.	Зараховано авансову оплату в рахунок погашення заборгованості перед постачальником			
8.	Відображено реалізацію продукції ТОВ «Халдей	240000,0		

	Білд» за відпускними цінами			
	Нараховано ПДВ (дві проводки)	?		
9.	Отримано пальне від ПАТ «Концерн «Галнафтогаз»	10000,00		
10.	Відображена сума ПДВ	2000,00		
11.	Погашено заборгованість ПАТ «Промінь» перед бюджетом з ПДВ за звітний період	?		
12.	Нараховано ПАТ «Промінь» екологічний податок	315,60		
13.	Нараховано податок з власників транспортних засобів при їх першій реєстрації	4562,00		

Продовження табл. 8.12

1	2	3	4	5
14.	Утримано із заробітної плати працівників ПАТ «Промінь» ПДФО	21869,50		
15.	Погашено заборгованість перед бюджетом ПАТ «Промінь» по - екологічному податку - ПДФО	? ?		

Задача 8.4.

ПАТ «Промінь» отримало прибуток за даними фінансового обліку в розмірі 124 860 грн., прибуток визначений за правилами податкового законодавства – 159 620 грн.

Завдання

Визначити та відобразити на рахунках обліку податок на прибуток підприємства.

Задача 8.5.

Таблиця 8.13

Вихідні дані

№ п/п	Зміст операції	Сума, грн.
1	2	3
1.	Відвантажена продукція ТОВ «Вікторія»	300 000
2.	Здійснені матеріальні витрати (з ПДВ)	600 000
3.	Нарахована амортизація	100 000
4.	Відвантажена продукція БМУ «Промбуд»	1 500 000
5.	Здійснені витрати на заробітну плату та інші витрати	750 000

Завдання

Визначити суму податку на прибуток отриманого ПАТ «Промінь», який підлягає до сплати в бюджет та відобразити на рахунках обліку.

Задача 8.6.

Підприємство ПАТ «Промінь» отримало 02.01.2024 року у комерційному банку позику у сумі 600000 грн на 4 роки під 26% річних. Кожний платіж у кінці року складається із відсотків, розрахованих за ставкою 26 % від величини позики, що не погашена на кінець попереднього періоду, та суми погашення основного боргу.

Завдання

На основі наведених необхідно:

1. Обчислити щорічні постійні виплати, скласти графік погашення кредиту;
2. Відобразити господарські операції щодо отримання та погашення кредити, нарахування та сплату відсотків на рахунках бухгалтерського обліку.

Платежі за кредитом відобразити у таблиці наступної форми:

Таблиця 8.14

Графік погашення кредиту

Рік	% за рік	Погашення кредиту, грн.	Щорічний платіж, грн.	Заборгованість на кінець року, грн.
1	2	3	4	5
1				
2				
3				
4				
Всього				

Задача 8.7.

ПАТ «Промінь» на зборах акціонерів прийняло рішення взяти кредит для поточних потреб. Підприємство звернулось до відділення Приватбанку із заявкою про надання кредиту на суму 150 000 грн. строком на 10 місяців. У заставу передано будівлю у центрі міста, оцінену банком в 320 000 грн. Кредитний комітет відділення Приватбанку розглянув заяву, подані документи і прийняв позитивне рішення.

31.01.2024 р. був оформлений кредитний договір, за яким ставка відсотка становила 30 % річних за умовою щомісячної оплати.

26.05.2024 р. керівник ПАТ «Промінь» звернувся із заявкою до відділення Приватбанку про зниження ставки відсотка за кредитним договором у зв'язку із зниженням облікової ставки НБУ. З 29.05.2024 р. ставка відсотка за кредитним договором з підприємством «Едельвейс» була встановлена у розмірі 28%.

Завдання

На основі наведених даних необхідно:

1. Відобразити господарські операції на рахунках обліку, вказавши їх кореспонденцію.
2. Виконати необхідні розрахунки.

Задача 8.8.

ПАТ «Промінь» для закуплі виробничого обладнання потрібен кредит у сумі 2 000 000 грн на 5 років, за яким можливо звернутися до двох банків.

АТ «Приватбанк» надає кредит під 26% річних із щорічним погашенням у кінці року 1/5 суми (тіла) кредиту.

АТ «Ощадбанк» пропонує кредит під 24% річних, погашення рівними платежами, що включають погашення кредиту і відсотки до нього.

Необхідно:

- знайти вартість банківського кредиту при щорічному погашенні 1/5 кредиту;
- скласти графік погашення кредиту АТ «Приватбанк»;
- знайти вартість банківського кредиту АТ «Ощадбанк» при погашенні відсотків і тіла кредиту методом ануїтету;
- скласти графік погашення кредиту АТ «Ощадбанк»;
- зробити висновки із порівняння умов надання і погашення кредиту двома банківськими установами;
- скласти бухгалтерські проводки.

Завдання

Визначити зміст господарських операцій і відобразити їх на рахунках бухгалтерського обліку

Графік погашення кредиту відобразити у таблицях наступної форми:

Таблиця 8.15

Графік погашення кредиту АТ «Приватбанк»

Рік	% за рік	Погашення кредиту, грн.	Щорічний платіж, грн.	Заборгованість на кінець року, грн.
1	2	3	4	5
1				
2				
3				
4				
5				
Всього				

Таблиця 8.16

Графік погашення кредиту АТ «Ощадбанк»

Рік	% за рік	Погашення кредиту, грн.	Щорічний платіж, грн.	Заборгованість на кінець року, грн.
1	2	3	4	5
1				
2				
3				
4				
5				
Всього				

Задача 8.9.

Вихідні дані :

- ціна придбання облігації – 50 000 грн.;
- номінальна вартість облігації – 48 000 грн.;
- фіксована ставка відсотка за облігацією встановлена 7 % річних;
- дата погашення облігації відбудеться через 5 років.
- виплата відсотка здійснюється щорічно в кінці року.

Завдання

До наведених господарських операцій скласти бухгалтерські проводки, зробити необхідні розрахунки:

Визначити суму премії та ефективну ставку відсотка. Скласти розрахунок амортизації премії за інвестиціями в облігації

Розрахунок амортизації премії за інвестиціями в облігації провести у таблиці:

Таблиця 8.17

Розрахунок амортизації премії

Період інвестування	Номінальна сума відсотка, грн.	Сума відсотка за ефективною ставкою, грн.	Сума амортизації премії, грн.	Амортизована собівартість інвестиції, грн.
1	2	3	4	5
1 рік				
2 рік				
3 рік				
4 рік				
5 рік				

Разом:				
--------	--	--	--	--

Задача 8.10.

Скласти розрахунок амортизації дисконту за інвестиціями в облігації, якщо відомо:

- ціна придбання облігації – 120 800 грн.; номінальна вартість облігації – 150 000 грн.; фіксована ставка відсотка за облігацією встановлена – 10 % річних; дата погашення облігації – 4 роки; виплата відсотка здійснюється щорічно в кінці року.

Завдання

До наведених господарських операцій скласти бухгалтерські проводки, зробити необхідні розрахунки:

Визначити суму дисконту та ефективну ставку відсотка.

Розрахунок амортизації дисконту за інвестиціями в облігації провести у таблиці:

Таблиця 8.18

Розрахунок амортизації дисконту

Період інвестування	Номінальна сума відсотка, грн..	Сума відсотка за ефективною ставкою, грн.	Сума амортизації дисконту, грн.	Амортизована собівартість інвестиції,
1	2	3	4	5
1 рік				
2 рік				
3 рік				
4 рік				
Разом:				

Задача 8. 11.

ПАТ «Промінь» як орендодавач придбало 29 березня 2023 р. на замовлення орендаря БМУ «Промбуд» будівельне обладнання вартістю 2 100 000 грн. (в т.ч. ПДВ). Термін дії договору фінансової оренди складає (18 місяців), після закінчення якого орендар повністю відшкодовує орендодавачу власність обладнання. Орендна ставка відсотка встановлена на рівні 18% в рік. Орендні платежі сплачуються щоквартально не пізніше останнього дня кожного кварталу.

Завдання

На основі наведених даних необхідно:

1. Розрахувати суму орендних платежів.
2. Відобразити на рахунках обліку операції в орендаря та орендаря.

Розрахунок суми орендних платежів провести у таблиці:

Таблиця 8.19

Розрахунок суми орендних платежів

Дата, період	Орендні платежі			Залишок зобов'язань з оренди на кінець періоду
	Мінімальна сума орендних платежів (Ануїтет)	Фінансові витрати	За обладнання	
1	2	3	4	5
30.03.23				
30.06.23				
31.09.23				
31.12.23				
30.03.24				
30.06.24				
Всього:			2 100 000	

**ПЕРВИННИЙ
ОБЛІК**

**АНАЛІТИЧНО-
СИНТЕТИЧНИЙ
ОБЛІК**

Журнал №2 (за кредитом рах. 50,60), Журнал №3 (за кред. рах. 51, 52, 53, 61, 62, 63,64, 67, 68,69) або відповідний електронний реєстр

**ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ
ЗОБОВ'ЯЗАНЬ**

Акт звірки взаєморозрахунків з контрагентами, акт взаємозвірки податкових платежів.

Рис. 8.1. Схема документообороту операцій, пов'язаних з обліком зобов'язань.

ТЕСТИ

1. Нарахування відсотків за отриманими довгостроковими кредитами відображається проводкою:

- а) Дт 611 Кт 311;
- б) Дт 684 Кт 311;
- в) Дт 951 Кт 684;
- г) Дт 954 Кт 311.

2. Нарахування відсотків за векселі видані відображається в обліку:

- а) Дт 952 Кт 621;
- б) Дт 952 Кт 684;
- в) Дт 684 Кт 631;
- г) Дт 952 Кт 631.

3. Що означає запис Дт 50 Кт 61:

- а) отримання довгострокової позики банку;
- б) нарахування відсотків за довгостроковою позикою;
- в) погашення довгострокової позики;
- г) переведення довгострокової позики в поточні зобов'язання.

4. Поточні зобов'язання - це...

- а) зобов'язання які не будуть погашені протягом операційного циклу підприємства, або протягом 12 місяців з дати балансу;
- б) зобов'язання які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства, або 12 місяців з дати балансу;
- в) зобов'язання з невизначеною сумою, або часом погашення на дату балансу;
- г) зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу

5. Нараховані штрафи, пені, неустойки за порушення з боку постачальника господарського договору.

- а) Д-т 63 К-т 71.5;
- б) Д-т 63 К-т 71.7;
- в) Д-т 63 К-т 34;
- г) Д-т 374 К-т 63.1

6. Запис Дт 63 Кт 62 означає:

- а) перерахування коштів постачальникам;
- б) списання векселів, за якими закінчився строк позовної давності;
- в) видачу короткострокового векселя за матеріальні цінності, що надійшли від постачальників;
- г) оплату виданого короткострокового векселя.

7. Отримані підприємством аванси від покупців відображаються у складі:

- а) оборотних активів;
- б) поточних зобов'язань;
- в) доходів майбутніх періодів;
- г) витрат майбутніх періодів.

8. Яке із наведених зобов'язань не відносять до поточних зобов'язань?

- а) зобов'язання за розрахунками з одержаних авансів;
- б) зобов'язання за розрахунками з оплати праці;
- в) зобов'язання за розрахунками з бюджетом;
- г) відстрочені податкові активи.

9. За якою оцінкою відображають у Балансі довгострокові зобов'язання, на які нараховують відсотки?

- а) сумою погашення;
- б) теперішньою вартістю;
- в) чистою вартістю реалізації;
- г) номінальною вартістю.

10. Який з перелічених документів не використовується при оприбуткуванні ТМЦ:

- а) товарно-транспортна накладна;
- б) податкова накладна;
- в) акт про приймання матеріалів;

- г) рахунок-фактура.

11. Який з перелічених документів складається при виявленні нестач імпортного товару:

- а) наказ складу про приймання вантажу без документів;
- б) акт прийнятих робіт;
- в) рекламацийний акт;
- г) інкасо.

12. Отримання послуг адміністративного характеру в обліку відображається:

- а) Д-т 631 — К-т 91;
- б) Д-т 361 — К-т 92;
- в) Д-т 92 — К-т 311;
- г) Д-т 92 — К-т 631.

13. На підставі якого Положення (стандарту) бухгалтерського обліку позичальник відображає в бухгалтерському обліку інформацію про отримані кредити:

- а) 10 «Дебіторська заборгованість»;
- б) 11 «Зобов'язання»;
- в) 15 «Дохід»;
- г) 20 «Консолідована фінансова звітність».

14. Постачальники це:

- а) спеціалізовані юридичні або фізичні особи, які виконують будівельно – монтажні роботи при спорудженні об'єктів на підставі договорів підряду на капітальне будівництво;
- б) юридичні або фізичні особи, які здійснюють постачання товарно – матеріальних цінностей, надають послуги, виконують роботи;
- в) юридичні або фізичні особи, що потребують інформації про діяльність підприємства для прийняття рішень;
- г) юридичні або фізичні особи, які внаслідок минулих полій заборгували підприємству певні суми грошових коштів.

15. Надходження матеріальних цінностей від постачальника до пред'явлення розрахункових документів називається:

- а) матеріальними цінностями в дорозі;

- б) невідфактурованими поставками;
- в) товарними операціями;
- г) непередбаченими зобов'язаннями;

16. Придбання товарів з відстроченням платежу - це:

- а) кредит;
- б) поточні зобов'язання;
- в) акцепт;
- г) непередбачене зобов'язання.

17. Юридичні або фізичні особи, які виконують будівельно-монтажні роботи - це:

- а) Підрядники.
- б) Постачальники;
- в) Кредитори;
- г) Покупці.

18. Продана облігація:

- а) обліковується за методом участі в капіталі;
- б) свідчить про продаж частки підприємства;
- в) свідчить про появу зобов'язання з процентами;
- г) свідчить про появу зобов'язання без процентів.

19. Премія за проданою облігацією з'являється внаслідок:

- а) існування нижчої ставки на ринку за позиковими ресурсами;
- б) існування вищої ставки на ринку за позиковими ресурсами;
- в) продажу облігації за ціною, нижче номіналу;
- г) продажу облігації за ціною, рівною номіналу.

20. За рік до погашення довгострокої заборгованості її потрібно:

- а) продисконтувати;
- б) перевести в склад короткострокової заборгованості;
- в) реструктурувати;
- г) розрахувати погашення методом ануїтету.

21 Опціонні сертифікати відображають

- а) на рахунку 03 «Контрактні зобов'язання»;
- б) на субрахунку 351 «Еквіваленти грошових коштів»;

- в) на субрахунку 352 «Інші поточні фінансові інвестиції»;
- г) на субрахунку 333 «Грошові документи в національній валюті».

ТЕМА 9: Облік власного капіталу і цільового фінансування

Мета: Володіння нормативно-правовою базою з обліку власного капіталу; знати документальне оформлення операцій із зміни розміру власного капіталу; володіти навиками відображення структурних елементів власного капіталу в системі синтетичного обліку.

Питання для обговорення:

1. Порядок формування й облік статутного і пайового та іншого зареєстрованого капіталу..
2. Облік неоплаченого та вилученого капіталу.
3. Облік резервного капіталу та капіталу в дооцінках.
4. Формування, використання та облік прибутку.
5. Облік цільового фінансування та інших цільових надходжень.
6. Облік забезпечення майбутніх витрат та платежів.

Приклади розв'язування задач.

Приклад 9.1

У господарському товаристві за 2022 рік величина нерозподіленого прибутку за даними балансу становила 170000 грн. За 2023 рік суми витрат і доходів, акумульованих на рахунку 79 «Фінансові результати»:

Таблиця 9.1

Вихідні дані

Субрахунок	Дебет	Кредит
1	2	3
79.1 «Результат операційної діяльності»	1 623 000	2 215 100

79.2 «Результат фінансової діяльності»	186 400	125 200
79.3 «Результат іншої звичайної діяльності»	26 800	65 250

За рішенням зборів засновників вирішено здійснити розподіл прибутку:

- 1) на збільшення статутного капіталу – 180 000 грн.;
- 2) на збільшення резервного капіталу – 70 000 грн.;
- 3) на виплату дивідендів – 150 000 грн.

Розв'язок

1. Спочатку необхідно визначити фінансовий результат за всіма видами діяльності. Отже, за операційною діяльністю підприємство отримало прибуток 592 100 грн. (2 215 100 - 1 623 000), за фінансовою діяльністю підприємство отримало збиток 61 200 грн. (125 200 - 186 400), за іншою діяльністю отримано прибуток 38 400 грн. (65 250 - 26 800)

2. Відобразимо на рахунках бухгалтерського обліку

Таблиця 9.2

Кореспонденція рахунків з обліку нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) підприємства

№ з/п	Зміст господарської операції	Підстава (документ)	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
			Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5	6
1.	Списаний результат операційної діяльності	Бухгалтерська довідка	79.1	44.1	592 100
2.	Списаний результат фінансової діяльності	Бухгалтерська довідка	44.2	79.2	61 200
3.	Списаний результат іншої звичайної діяльності	Бухгалтерська довідка	79.3	44.1	38 450
4.	Визначений загальний розмір нерозподіленого прибутку, який покриває збиток за деякими видами діяльності	Бухгалтерська довідка	44.1	44.2	61 200
5.	Відображений розмір використаного прибутку (180 000 + 70 000 + 150 000)	Бухгалтерська довідка	44.1	44.3	400 000
6.	Збільшений розмір статутного капіталу	Витяг з протоколу зборів засновників	44.3	40.1	280 000

7.	Збільшений розмір резервного капіталу	Витяг з протоколу збору засновників	44.3	43	70 000
8.	Сформований фонд виплати дивідендів	Витяг з протоколу збору засновників	44.3	67.1	150 000

Таким чином кредитове сальдо за рахунком 44.1 на початок 2024 року буде становити: 170 000 (с-до на початок року) + 630 550 (кредитовий оборот) – 461200 (дебетовий оборот) = 339 350 грн.

Приклад 9.2

У 2023 році підприємство вирішило дооцінити автомобіль первісна вартість якого складала 1 800 000 грн (нарахована сума зносу 890 000 грн, залишкова вартість – 910 000 грн) до справедливої вартості 1 100 000 грн.

У 2024 році експертна оцінка показала, що справедлива вартість об'єкта становила 520 000 (на той час первісна становила 2 176 200 грн. сума зносу 1 430 000 грн., залишкова вартість 746 200 грн.) і підприємство вирішило зробити уцінку.

Завдання

Зробити необхідні розрахунки, відобразити на рахунках бухгалтерського обліку.

Розв'язок

1. Спочатку необхідно розрахувати коефіцієнт індексації за 2023 рік
Розрахуємо суму індексації за 2024 рік

$$1\,100\,000 / 910\,000 = 1,209.$$

Вказаний коефіцієнт повинен бути застосований і до первісної вартості, і до суми зносу.

На суму дооцінки об'єкта буде збільшено «Капітал в дооцінках»

Розрахуємо суму індексації за 2024 рік

$$520\,000 / 746\,200 = 0,697$$

Зазначений коефіцієнт теж повинен бути застосований і до первісної вартості, яка в свій час була про індексована і до суми зносу.

На суму уцінки об'єкта буде зменшено капітал в дооцінках.

2. Складаємо кореспонденцію рахунків.

Таблиця 9.3

Кореспонденція рахунків з обліку дооцінки активів

№ з/п	Зміст господарської операції	Підстава (документ)	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
			Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5	6
1.	<u>2023 рік</u> Визначена сума дооцінки об'єкту 1 800 000 x 1,209 – 1 800 000	Акт	10	41.1	376 200
2.	Визначена сума дооцінки зносу 890 000 x 1,209 – 890 000	Бухгалтерська довідка	41.1	13.1	186 010
3	<u>2024 рік</u> Визначена сума уцінки об'єкта 2 176 200 - 2176 200 x 0,697	Акт	41.1	10	659 389
4	Визначена сума уцінки зносу 1 430 000 - 1 430 000 x 0,697	Бухгалтерська довідка	13.1	41.1	433 290

Приклад 9.3

Станом на 31.12.2022 року кредитове сальдо за рахунком 43 «Резервний капітал» становило 150 000 грн., кредитове сальдо за рахунком 44 «Нерозподілений прибуток» у розмірі – 40 000 грн. За 2023 рік чистий прибуток акціонерного товариства становив 300 000 грн. Було прийнято рішення про відрахування 10% на поповнення резервного капіталу. За 2023 рік підприємство повинне сплатити 350000 грн. у вигляді дивідендів за привілейованими акціями. За 2024 рік на підприємстві були зафіксовані збитки у розмірі 10 000 грн., які були покриті за рахунок резервного капіталу.

Завдання

Зробити необхідні розрахунки, відобразити на рахунках бухгалтерського обліку.

Розв'язок.

1. Спочатку визначаємо загальну сум прибутку, яка залишиться у підприємства після спрямування 10% на поповнення резервного капіталу:

$$40000 + 300000 - 30000 = 310\,000 \text{ грн.}$$

2. Складемо кореспонденцію рахунків

Таблиця 9.4

Кореспонденція рахунків з обліку резервного капіталу

№ з/п	Зміст господарської операції	Підстава (документ)	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
			Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5	6
1.	<u>2023 рік</u> Формування нерозподіленого прибутку	Бухгалтерська довідка	79	44.1	300 000
2.	Розподіл прибутку за 2023 рік	Бухгалтерська довідка	44.1	44.3	300 000
3.	Використання прибутку на формування резервного капіталу $300\,000 \times 0,1$	Витяг з протоколу зборів акціонерів	44.3	43	30 000
4.	Нарахування дивідендів за привілейованими акціями за рахунок нерозподіленого прибутку, що залишився за 2022 р. і 2023 р.: $(270\,000 + 40\,000)$	Витяг з протоколу зборів акціонерів	44.3	67.1	310 000
5.	Нарахування дивідендів за рахунок резервного капіталу $(350\,000 - 310\,000)$	Витяг з протоколу збору акціонерів	43	67.1	40 000
6.	Виплачено дивіденди акціонерам юридичним особам	Виписка з банку	67.1	31.1	350 000
7.	<u>2024 рік</u> Покрито збитки за рахунок резервного капіталу	Витяг з протоколу збору акціонерів	43	44.2	10 000

Таким чином кредитове сальдо за рахунком 43 «Резервний капітал» після здійснення всіх операцій складе $15000 + 30000 - 40000 - 10000 = 130000$ грн.

Аналітичний облік резервного капіталу ведеться за джерелами його формування і за напрямками використання.

Приклад 9.4

Підприємство отримало цільове фінансування на придбання на умовах передоплати комплексу генерації сонячної енергії вартістю 1 800 000 грн (в т.ч.ПДВ)

Завдання

Відобразити на рахунках бухгалтерського обліку.

Розв'язок

Таблиця 9.5

Кореспонденція рахунків з обліку цільового фінансування

№ з/п	Зміст господарської операції	Підстава (документ)	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
			Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5	6
1.	Надійшли кошти цільового фінансування	Виписка з банку	311	48	1 800 000
2.	Перераховано передоплату постачальника за об'єкт	Виписка з банку	371	311	1 800 000
3.	Відображено податкових кредит з ПДВ	Бухгалтерська довідка-розрахунок	641	644	600 000
4.	Отримано об'єкт	Накладна	152	631	1 200 000
5.	Списано суму податкового кредиту	Бухгалтерська довідка-розрахунок	644	631	600 000
6.	Відображено взаємозалік заборгованостей	Бухгалтерська довідка-розрахунок	631	371	1 800 000
7.	Суму цільового фінансування в частині ПДВ визнано доходом	Бухгалтерська довідка-розрахунок	48	745	600 000
8.	Введено в експлуатацію об'єкт основних засобів	Акт введення в експлуатацію	104	152	1 200 000
9.	Цільове фінансування віднесено до доходів майбутніх періодів	Бухгалтерська довідка-розрахунок	48	69	1 200 000
10.	Нараховано амортизацію за об'єктом (умовно)	Бухгалтерська довідка-розрахунок	23	13	20 000

11	Відображено дохід	Бухгалтерська довідка-розрахунок	69	745	20 000
12	Списано дохід на фінансові результати	Бухгалтерська довідка-розрахунок	745	791	620 000

Задача на самостійне розв'язання.

Задача 9.1.

ПАТ «Промінь» на третьому році своєї діяльності збільшує статутний капітал на суму 500 000 грн. Була зареєстрована інформація про випуск акцій ПАТ «Промінь» та оголошено передплату терміном 6 місяців на 250 тисяч акцій номінальною вартістю однієї акції 2 грн. з розміщенням акцій за вартістю, яка дорівнює 1,5 номінальної вартості акції.

Внески засновників в оплату 140 тис. акцій було здійснено у повному обсязі:

А) Передплатникам акцій було визначено умову внесення на момент підписки 50% вартості акцій грошовими коштами;

Б) за період передплати було підписано всі акції. Передплатниками акцій було внесено на момент підписки 50% вартості акцій грошовими коштами в національній валюті (350 тис. грн.) безготівковими розрахунками.

Завдання

На основі наведених даних необхідно:

1. Записати господарські операції у журнал реєстрації;
2. Скласти бухгалтерські проводки.

Задача 9.2.

Було прийнято рішення про створення товариства з обмеженою відповідальністю «Квант», засновниками якого виступила фізична особа Сич А. - 60% статутного капіталу і юридична особа ПП «Мрія» - 40% статутного капіталу. Загальний розмір заявленого статутного капіталу - 150 000 грн. Протягом 1 кварталу 2024 р. фізична особа внесла 45 000 грн. грошовими коштами та нематеріальними активами у вигляді патенту на суму 12 000 грн., а решту зобов'язалась внести основними засобами до кінця року, ПП «Мрія» внесло сировину і матеріали на суму 60 000 грн.

Завдання

На основі наведених даних необхідно:

1. Записати господарські операції у журнал реєстрації;
2. Скласти бухгалтерські проводки.

Задача 9.3.

ПАТ «Промінь» має на обліку викуплені у попередньому році 2500 простих акцій номінальною вартістю 1 грн., які були викуплені за курсовою вартістю 1,5 грн. Загальними зборами ПАТ «Промінь» прийняте рішення про анулювання викуплених акцій та зменшення статутного капіталу товариства.

Завдання

На основі наведених даних необхідно відобразити господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Задача 9.4.

Загальні збори ПАТ «Промінь» прийняли рішення про зменшення статутного капіталу з 1000000 грн. до 500000 грн. шляхом зменшення номінальної вартості випущених акцій з 1 грн. до 50 коп. за 1 акцію.

Здійснене анулювання попереднього випуску акцій, реєстрація акцій нового випуску з номіналом 50 коп. та зареєстровані зміни статутного капіталу. Нараховане відшкодування власникам акцій та здійснено обмін анульованих акцій на акції нового випуску.

Завдання

На основі наведених даних необхідно відобразити господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Задача 9.5.

Після закінчення дворічного терміну володіння акціями ПАТ «Промінь» один із засновників (Бойко В.І.) вирішив продати належні йому акції товариству. Згідно із статутом товариства вирішення питань про придбання акцій власного випуску віднесено до компетенції правління товариства. З акціонером Бойко В.І. була укладена угода про викуп належний йому акцій у кількості 7500 шт. загальною номінальною вартістю 15 тис. грн. за ціною викупу 1,5 номінальної вартості зі сплатою грошовими коштами безготівковим розрахунком впродовж 30 днів з моменту передачі акцій.

Завдання

На основі наведених даних необхідно відобразити господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Задача 9.6.

ПАТ «Промінь» здійснює повторне розміщення раніше викуплених у засновника акцій у кількості 5 000 шт. номінальною вартістю 2 грн. за акцію загальною вартістю 15 тис. грн. за грошові кошти безготівковим розрахунком.

При цьому придбано:

- А) І – 1250 акцій за ціною, яка дорівнює ціні викупу;
- Б) ІІ – 2500 акцій за ціною, яка дорівнює 0,8 номінальної вартості акції;
- В) ІІІ – 1250 акцій за ціною, яка дорівнює 1,6 вартості акції.

Завдання

На основі наведених даних необхідно відобразити господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Задача 9.7.

Загальним зборами акціонерів ПАТ «Промінь» було прийняте рішення про нарахування дивідендів за підсумками 20_ року на всю суму нерозподіленого прибутку. В обігу знаходилися всі випущені товариством акції: 1000000 простих акцій номінальною вартістю 1 грн. за акцію.

Нерозподілений прибуток товариства після сплати податків на дату оголошення дивідендів становив 50 тис. грн.

Загальними зборами акціонерів прийняте рішення про виплату дивідендів акціями нового випуску (реінвестування дивідендів) на половину від суми

нарахованих дивідендів 25 тис. грн. Акції реалізуються за курсовою вартістю 2 грн. за акцію номінально вартістю 1 грн.

Завдання

На основі наведених даних необхідно:

1. Записати господарські операції у журнал реєстрації;
2. Скласти бухгалтерські проводки.

Задача 9.8.

На загальних зборах акціонерів ПАТ «Промінь» було прийнято рішення про грошову виплату дивідендів за підсумками 20__ року. В обігу знаходились всі випущені товариством акції (500 тис. шт.) з яких:

50 тис. акцій – привілейовані з фіксованим дивідендом 1,00 грн. на одну акцію;

450 тис. акцій – прості.

Нерозподілений прибуток товариства після сплати податків на дату оголошення дивідендів становив 20 тис. грн.

Сформований резервний капітал становив 100 тис. грн.

Завдання

На основі наведених даних необхідно:

1. Визначити суму дивідендів до сплати по привілейованих акціях.
2. Відобразити господарські операції на рахунках обліку, скласти журнал їх реєстрації.

Задача 9.9

Плановий річний фонд оплати праці по підприємству складає 480 000 грн. Планова сума витрат на відпускні – 36 000 грн. Фонд оплати праці за березень – 40 000 грн. Визначити коефіцієнт нарахувань та суму щомісячного нарахування резерву відпусток у червні, відобразити створення та використання резерву відпусток в обліку за умови, що у червні у відпустку ідуть 2 працівники і їм нараховані відпускні у розмірі 3000 грн. кожному.

Завдання

На основі наведених даних необхідно:

1. Зробити необхідні розрахунки;
2. Проаналізувати отримані результати.

Задача 9.10

Підприємство здійснює продаж своєї продукції з гарантією на 1 рік. Майбутні виплати на гарантійний ремонт очікуються у розмірі 4% від обсягів реалізації. За поточний рік реалізовано продукції на суму 200000 грн. Фактичні витрати на гарантійний ремонт становили 30800 грн.

Завдання

На основі наведених даних необхідно скласти бухгалтерські записи, які підприємство здійснило впродовж поточного року.

Задача 9.11.

Підприємство придбаває об'єкт основних засобів вартістю 3 600 000 грн (в т.ч. ПДВ). 2 000 000 грн отримано в якості цільового фінансування, решту оплатило саме підприємство.

Завдання

На основі наведених даних необхідно скласти бухгалтерські записи

ТЕСТИ

1. Акціонерне товариство реалізувало комп'ютер. Як ця господарська операція вплинула на статутний капітал підприємства?

- а) зменшився на суму виручки;
- б) збільшився на суму виручки;
- в) залишився без змін;
- г) зменшився на суму виручки за мінусом зносу.

2. Яким записом відображаються в обліку внески в статутний Капітал іншого підприємства нематеріальними активами?

- а) Д-т 401 К-т 12;
- б) Д-т 14 К-т 12;
- в) Д-т 15 К-т 12;
- г) Д-т 12 К-т 14;
- д) немає вірної відповіді.

3. Якою проводкою відображається передача об'єктів основних засобів як внесок в статутний капітал іншого підприємства?

- а) Д-т 10 К-т 401;
- б) Д-т 14 К-т 10;
- в) Д-т 14 К-т 401;
- г) Д-т 14 К-т 311;
- д) немає вірної відповіді.

4. Чи збільшується статутний капітал при введенні в експлуатацію нових основних засобів на державному підприємстві згідно з національними стандартами бухгалтерського обліку?

- а) збільшується;
- б) не збільшується;
- в) збільшується тільки у випадку внесків засновником основних засобів в статутний капітал, якщо величина статутного капіталу в установчих документах не визначена;
- г) збільшуються залишки на рахунку «Неоплачений капітал»

5. Що розуміється під терміном «забезпечення»?

- а) зобов'язання з невизначеними сумою або часом погашення на дату балансу
- б) кошти, що за рішенням підприємства резервуються для забезпечення майбутніх витрат і платежів і включені до витрат поточного періоду;
- в) кошти, що за рішенням підприємства резервуються для забезпечення майбутніх витрат і платежів і не включені до витрат поточного періоду;
- г) створення резерву для покриття боргу працівникам підприємств з оплати праці.

6. Що означає бухгалтерський запис Д-т 944 «Сумнівні та безнадійні борги» К-т 38 «Резерв сумнівних боргів»?

- а) списання безнадійних боргів;
- б) створення резерву сумнівних та безнадійних боргів;
- в) акумулювання всіх сумнівних боргів на одному рахунку;
- г) зменшення резерву безнадійних боргів в результаті зміни фінансового становища дебіторів.

7. В результаті якої господарської операції з основними засобами в акціонерному товаристві може бути збільшений статутний капітал?

- а) при надходженні основних засобів на підприємство;
- б) при безкоштовному надходженні основних засобів;
- в) при надходженні основних засобів як внески в статутний капітал;
- г) при викупі акцій;
- д) величина статутного капіталу в акціонерних товариствах не пов'язана з рухом основних засобів.

8. Бухгалтерський запис Д-т 443 «Прибуток використаний у звітному періоді» К-т 401 «Статутний капітал» означає:

- а) збільшення статутного капіталу за рахунок збільшення номінальної вартості акцій;
- б) надходження коштів як оплата зобов'язань по підписці на акції;
- в) збільшення статутного капіталу за рахунок безкоштовно одержаних цінностей;
- г) збільшення статутного капіталу за рахунок прибутку.

9. Бухгалтерський запис Д-т 401 «Статутний капітал» К-т 451 «Вилучені акції» означає:

- а) зменшення статутного капіталу за рахунок анулювання акцій;
- б) зменшення статутного капіталу за рахунок зменшення номінальної вартості акцій;
- в) нараховані дивіденди за акціями;
- г) списаний статутний капітал у сумі заборгованості учасникам.

10. Бухгалтерський запис Д-т 443 «Прибуток використаний у звітному періоді» К-т 671 «Розрахунки за нарахованими дивідендами» означає:

- а) нарахування доходів акціонерам;
- б) виплату доходів акціонерам;
- в) заборгованість підприємства акціонерам після випуску акцій;
- г) заборгованість акціонерів по підписці на акції до реєстрації АТ.

11. На кінець року рахунок 791 «Фінансові результати від операційної діяльності»:

- а) може мати залишок;
- б) не може мати залишку;
- в) може бути залишок лише за кредитом;
- г) може мати залишок лише за дебетом.

12. При поверненні внесків учаснику у статутний капітал основними засобами:

- а) нараховується податок з доходів фізичних осіб;
- б) нараховується ПДВ в бюджет;
- в) ніяких відрахувань та нарахувань не здійснюється.

13. Підприємство повертає учаснику, у зв'язку з його виходом з товариства, внески у статутний капітал та належну йому долю накопиченого капіталу коштами. Обкладається податком з доходів фізичних осіб:

- а) лише внески у статутний капітал;
- б) лише належна учаснику доля накопиченого капіталу;
- в) обкладаються податком з доходів фізичних осіб як повернення внесків у статутний капітал, так і видача частини накопиченого капіталу.

14. Підприємство видає учаснику, що виходить з товариства частину накопиченого капіталу готовою продукцією. У такому випадку зобов'язання з ПДВ:

- а) виникають;
- б) не виникають;
- в) виникають лише у випадку видачі частини накопиченого капіталу товаром.

15. При конвертації облігацій у акції емісійний дохід:

- а) може виникати;
- б) не може виникати;
- в) може виникати лише при продажу акцій за грошові кошти.

16. При проведенні першої дооцінки основних засобів власний капітал підприємства:

- а) збільшується;
- б) зменшується;
- в) величина власного капіталу не змінюється.

17. Чи можливі випадки, коли власний капітал на звітну дату має від'ємне значення?

- а) можливі;
- б) неможливі;

18. Якщо підприємство перерахувало аванс за матеріальні цінності, які будуть використовуватись у виробничій діяльності, і на звітну дату їх не отримало то виникають:

- а) відстрочені податкові активи;
- б) відстрочені податкові зобов'язання;
- в) можуть виникати як податкові активи, так і податкові зобов'язання.

19. Що означає бухгалтерська проводка за дебетом рахунку 23 та кредитом рахунку 471?

- а) нараховані відпускні;
- б) виплачені відпускні;
- в) створено резерв на виплату відпусток.

20. Сума вилученого капіталу:

- а) виключається з власного капіталу;
- б) не виключається з власного капіталу;
- в) виключається з власного капіталу лише при прийнятті рішення про зменшення величини статутного капіталу.

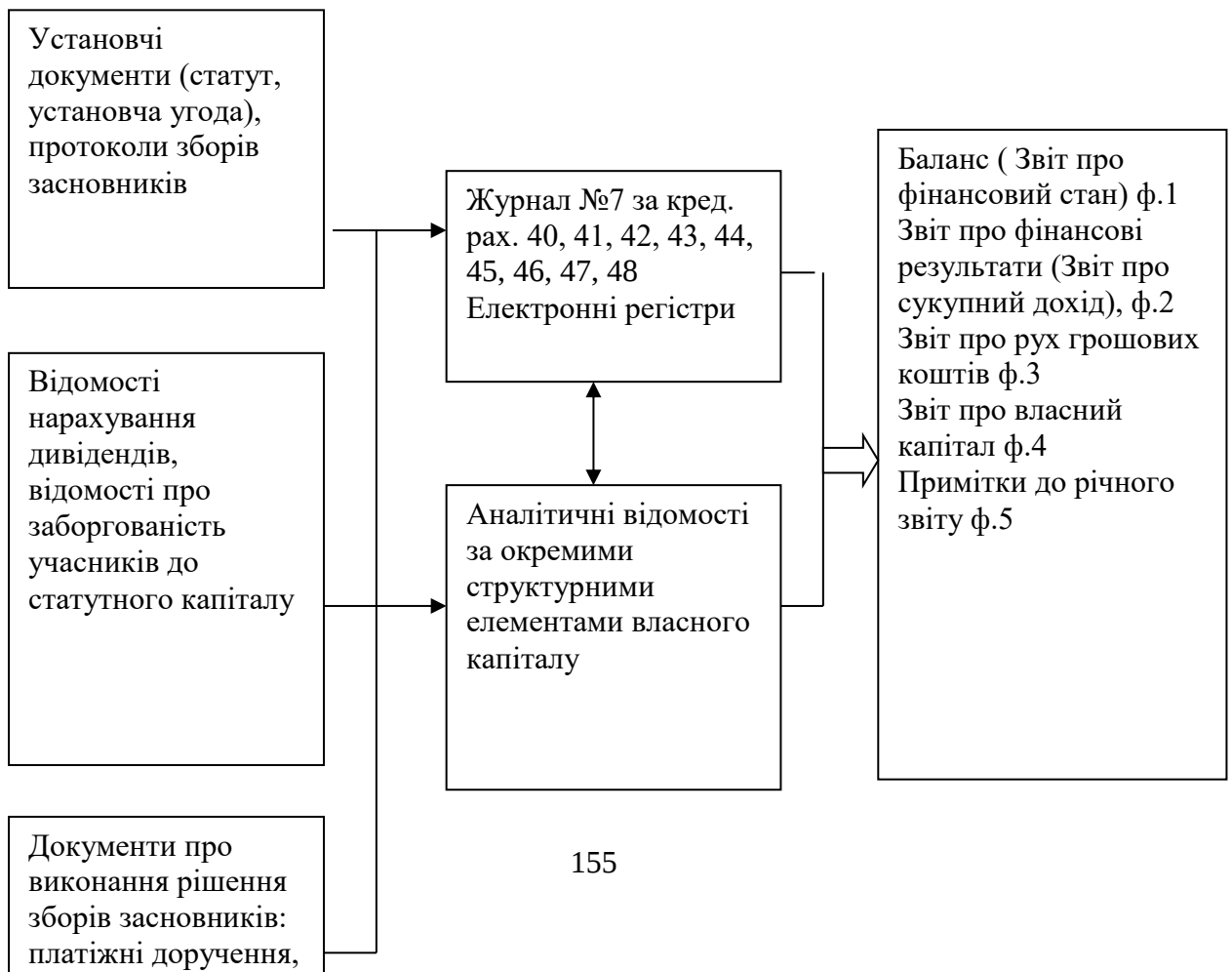

Рис. 9.1. Схема документообороту операцій, пов'язаних з обліком власного капіталу та цільового фінансування .

ТЕМА 10: Облік витрат діяльності

***Мета:** Володіння нормативно-правовою базою з обліку витрат діяльності; здатність застосовувати порядок визнання та оцінки витрат; знання структури, документального оформлення та обліку прямих і загальновиробничих витрат, порядку їх розподілу; вміння вести облік браку та витрат на його виправлення, облік незавершеного виробництва, облік витрат допоміжних виробництв; знання та застосування на практиці порядку зведеного обліку витрат виробництва; вміння вести облік витрат періоду діяльності, фінансових витрат, втрат від участі в капіталі, інших витрат звичайної діяльності; володіння методикою аналітичного та синтетичного обліку витрат діяльності.*

Питання для обговорення:

1. Витрати на виробництво: класифікація та оцінка.
2. Структура прямих витрат та їх облік.
3. Структура загальновиробничих витрат та порядок їх розподілу.
4. Облік браку та витрат на його виправлення.
5. Облік витрат допоміжних виробництв.
6. Облік незавершеного виробництва.
7. Зведений облік витрат на виробництво.
8. Облік витрат періоду основної діяльності (адміністративних витрат, витрат на збут та інших витрат операційної діяльності).
9. Облік фінансових витрат.
10. Облік втрат від участі в капіталі.
11. Облік витрат іншої звичайної діяльності.

Приклади розв'язування задач.

Приклад 10.1

Провести розподіл загальновиробничих витрат підприємства за квітень та травень, якщо відомо:

Нормальна виробнича потужність підприємства за звичайних умов роботи за місяць становить 2000 одиниць продукції. Загальновиробничі витрати за нормальною потужністю складають 34000 грн., з них: змінні – 20000 грн., постійні – 14000 грн.

Фактична потужність підприємства:

- квітень – 1800 одиниць продукції; - травень – 2 500 одиниць продукції;

Фактична сума загальновиробничих витрат:

- квітень: 30 000 грн., з них: змінні – 17 000 грн., постійні – 13 000 грн.

- травень: 37 000 грн., з них: змінні – 20 000 грн., постійні – 17 000 грн.

Завдання

Зробити необхідні розрахунки. На суми списаних загальновиробничих витрат скласти бухгалтерські проводки.

Розв'язок.

Розподіл загальновиробничих витрат здійснюємо у таблиці 10.1 в такій послідовності:

- розраховуємо норматив постійних і змінних витрат на одиницю бази розподілу. Розділивши відповідні суми витрат на раніше визначену нормальну потужність, отримуємо планові нормативи змінних і постійних накладних витрат у розрахунку на одиницю бази розподілу:

загальновиробничі витрати за нормальною потужністю – 34000,00 грн., норматив змінних загальновиробничих витрат: $20000:2000=10$ грн. на 1 бази розподілу, норматив постійних загальновиробничих витрат: $14000:2000=7$ грн. на 1 бази розподілу.

- обчислюємо граничну величину постійних ЗВВ, які підлягають включенню в склад виробничої собівартості (порівнюємо їх з нормативом):

- фактичну потужність підприємства за квітень множимо на норматив розподілу постійних загальновиробничих витрат при нормальній потужності: $1800 \times 7 = 12600$ грн., вказана сума відноситься до постійних розподілених загальновиробничих витрат і підлягає включенню до витрат на виробництво продукції. Решта постійних витрат ($13000 - 12600 = 400$ грн.) відноситься до нерозподілених загальновиробничих витрат і підлягає включенню до собівартості реалізованої продукції.

- фактичну потужність підприємства за травень множимо на норматив розподілу постійних загальновиробничих витрат при нормальній потужності: $2500 \times 7 = 17500$ грн., проте вона не може перевищувати фактичної величини постійних загальновиробничих витрат (17000 грн.) і у фактичній сумі підлягає включенню до витрат на виробництво продукції.

На списання загальновиробничих витрат складаємо бухгалтерські проводки:

- на суму змінних загальновиробничих та постійних розподілених загальновиробничих витрат: Дт 23 Кт 91;

- на суму нерозподілених постійних загальновиробничих витрат: Дт 90 Кт 91.

Таблиця 10.1

Розподіл загальновиробничих витрат

№ з/п	Показники	Порядок розрахунку	Всього	На 1 бази розподілу	Включення ЗВВ до:	
					витрат на виробництво продукції	собівартість реалізованої продукції
1	2	3	4	5	6	7
1	База розподілу за нормальною потужністю		2 000	x	x	x
2	ЗВВ за нормальною потужністю, грн., з них: - змінні - постійні	(20 000:2 000) (14 000:2 000)	34 000 20 000 14 000	10 7		
3	База розподілу за фактичною потужністю, од. - квітень - травень		1 800 2 500			
4	Фактичні ЗВВ за квітень, грн., з них: - змінні - постійні, всього з них: - постійні розподілені - постійні нерозподілені	(7 x 1 800) (13 000-12 600)	30 000 17 000 13 000 12 600 400		17 000 x 12 600 x	x x x 400

5	Фактичні ЗВВ з травень, грн., з них:		37 000			
	– змінні		20 000		20 000	x
	– постійні, всього		17 000		x	
	з них:					
	– постійні розподілені (7х2 500	17 000	17 000		17 000	x
	– постійні нерозподілені (17 000-17 000)	-			x	x

Приклад 10.2.

На підприємстві відділом технічного контролю був виявлений внутрішній брак, а саме:

- 1) технічно неминучий (нормативний):
 - виправний – витрати на виправлення 8065 грн;
 - остаточний – собівартість бракованої продукції – 539 грн., браковані вироби оприбутковані як відходи (за справедливою вартістю) – 190 грн.;
- 2) непередбачений (наднормативний):
 - виправний – витрати на виправлення становлять 5250 грн., постачальникові неякісної сировини виставлено претензію;
 - остаточний – собівартість бракованої продукції – 648 грн. (в т.ч. вартість матеріалів, які включені до собівартості бракованої продукції – 360 грн.), браковані вироби оприбутковані як відходи (за справедливою вартістю) – 201 грн.. Осіб, винних в остаточному браку, не було встановлено.

Завдання.

Скласти бухгалтерські проводки та вказати первинні документи на підставі яких здійснюються бухгалтерські записи.

Розв'язок.

На рахунках бухгалтерського обліку господарські операції з виявленого внутрішнього браку відображаються:

Таблиця 10.2

Кореспонденція рахунків господарські операції з виявленого внутрішнього браку

№ з/п	Зміст господарських операцій	Підстава (документ)	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
			Дт	Кт	
1	2	3	4	5	6
Виявлення внутрішнього технічно неминучого (нормативного) браку					
1.	Відображено витрати на усунення виправного браку	Накладна типо-вої	24	20.1, 66.1,	8065

		форми № М-11, розрахункова відомість, бух. довідка		65.1, 91	
2.	Включено до виробничої собівартості витрати на виправлення браку	Акт про брак, звіт про собівартість браку	23 (91)	24	8065
3.	Відображено фактичну собівартість остаточного браку		24	23	539
4.	Оприбутковано відходи (за справедливою вартістю)	Акт про брак, прибутковий ордер	20.9	24	190
5.	Включено до виробничої собівартості втрати від остаточного браку (539-190)	Акт про брак, звіт про собівартість браку	23 (91)	24	349
Виявлення внутрішнього непередбаченого (наднормативного) браку					

Продовження табл.10.2

1	2	3	4	5	6
6.	Відображено витрати на усунення виправного браку	Накладна типової форми № М-11, розрахункова відомість, бух. довідка	24	20.1, 66.1, 65.1, 91	5250
7.	Виставлено претензію постачальнику матеріалів у сумі витрат на виправлення браку	Акт про брак, звіт про собівартість браку, претензія	374	24	5250
8.	Списано фактичну собівартість остаточного браку		24	23	648
9.	Оприбутковано відходи (за справедливою вартістю)	Акт про брак, прибутковий ордер	20.9	24	201
10.	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ за матеріали, вартість яких включена до собівартості забракованої продукції та безповоротно втрачена (360 x 20% :100%)	Податкова накладна	24	641	72
11.	Списано втрати від остаточного браку (648+72-201)	Акт про брак	90	244	519

Приклад 10.3.

1. Для потреб основного виробництва за звітний період здійснено такі витрати:

а) списані матеріали - 446800 грн.

б) нарахована заробітна плата виробничим робітникам - 126400 грн.

в) проведено відрахування у вигляді єдиного соціального внеску за діючими тарифами - ?

г) списані змінні загальновиробничі витрати - 12600грн.

д) списані розподілені постійні загальновиробничі витрати – 6800 грн.

е) списані нерозподілені постійні загальновиробничі витрати – 1500 грн.

2. Виявлено і списано з виробництва остаточний брак - 680 грн.

3. Списана фактична собівартість випущеної з виробництва готової продукції - ?

Незавершене виробництво на початок періоду - 21000 грн., а на кінець періоду - 33000 грн.

Завдання.

На підставі наведених господарських операцій визначити фактичну собівартість випущеної з виробництва готової продукції, скласти бухгалтерські проводки.

Розв'язок.

На рахунках бухгалтерського обліку наведені господарські операції відображаються записами:

Таблиця 10.3

Кореспонденція рахунків з обліку операцій з формування фактичної собівартості випущеної з виробництва готової продукції

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
1.	Для потреб основного виробництва здійснені такі витрати:			
	- списані матеріали	23.1	20.1	446800
	- нарахована заробітна плата виробничим робітникам	23.1	66.1	126400
	- проведено відрахування у вигляді ЄСВ (126400x0,22)	23.1	65.1	27809
	- списанні змінні загальновиробничі витрати	23.1	91	12600
	- списанні розподілені постійні загальновиробничі витрати	23.1	91	6800
	- списані нерозподілені постійні загальновиробничі витрати	90	91	1500
2.	Виявлено і списано з виробництва остаточний брак	24	23.1	680
3.	Визначена і списана фактична собівартість випущеної з виробництва готової продукції *	26	23.1	619729

* - фактична собівартість випущеної з виробництва готової продукції визначається за формулою:

Фактична собівартість випущеної з виробництва готової продукції, виконаних робіт, наданих послуг = *витрати на незавершене виробництво на початок місяця* додати *виробничі витрати за місяць*, відняти *витрати на незавершене виробництво на кінець місяця*, відняти *втрати остаточного браку*, відняти *втрати нестач незавершеного виробництва*.

За даними задачі: фактична собівартість випущеної з виробництва готової продукції: $446800 + 126400 + 27809 + 12600 + 6800 - 680 = 619729$ грн.

Приклад 10.4.

На ПрАТ «Промінь» у залишках незавершеного виробництва на початок місяця знаходиться 100 одиниць виробів, готовність яких становить: у частині матеріальних витрат – 60 %, у частині інших витрат – 40 %.

За звітний місяць було оброблено 400 одиниць (у т. ч. 100 од. із незавершеного виробництва на початок місяця), з яких 350 одиниць готові повністю, 50 одиниць (незавершене виробництво на кінець місяця) у частині матеріальних витрат готові на 80 %, у частині інших витрат – на 40 %.

Загальна сума становить: матеріальних витрат на початок місяця (С-до по Дт рахунку 23/МВ – 5 000 грн, за місяць було витрачено матеріалів на суму 15 000 грн. (ДО/МВ по рахунку 23); інших витрат на початок місяця (С-до по Дт рахунку 23/ІВ) – 2 000 грн., за місяць нараховано інших витрат на суму 12 000 грн. (ДО по рахунку 23/ІВ).

Необхідно розрахувати собівартість випущених виробів за місяць та собівартість незавершеного виробництва на кінець місяця.

Розрахуємо собівартість випущених виробів за місяць та собівартість незавершеного виробництва методом середньозваженої собівартості та за методом ФІФО.

Розрахунок собівартість випущених виробів за місяць та собівартість незавершеного виробництва методом середньозваженої собівартості.

1. Визначаємо кількість умовних одиниць за двома видами витрат (матеріальними витратами та іншими витратами).

Таблиця 10.4

Розрахунок кількості умовних одиниць за методом середньозваженої

№ з/п	Вид витрат	Кількість умовних одиниць		
		У випущеній за місяць готовій продукції	У незавершеному виробництві на кінець місяця	Разом
1.	Матеріальні витрати	350	$50 \times 0,8$ 40	390
2.	Інші витрати	350	$50 \times 0,4$ 20	370

2. Обчислюємо собівартість однієї умовної одиниці (у.о.):
 Сума матеріальних витрат $(5000 + 15000) / 390$ у.о. 51,282 грн.
 Сума інших витрат $(2000 + 12\ 000) / 370$ у.о. 37,838 грн.
 Разом собівартість 1 виробу (1 у.о.) становитиме: 89,12 грн. (51,282 грн. + 37,838 грн.)

3. Розподіляємо витрати між готовою продукцією та незавершеним виробництвом на кінець місяця (табл.10.4).

У результаті на рахунок 26 «Готова продукція» у цьому варіанті буде списана сума 31 191,96 грн (Дт 26 – Кт 23), відповідно на рахунку 23 «Виробництво» у складі незавершеного виробництва залишиться сума 2 808,04 грн.

Таблиця 10.5

Розподіл витрат між готовою продукцією та незавершеним виробництвом на кінець місяця за методом середньозваженої

№ з/п	Вид витрат	Кількість умовних одиниць		
		Готова продукція	Незавершене виробництво	Разом
1.	Матеріальні витрати	$350 \times 51,282$ 17 948,72	$50 \times 0,8\ 40$	20 000,00
2.	Інші витрати	$350 \times 37,838$ 13 243,24	$50 \times 0,4\ 20$	14 000,00
	Разом	31 191,96	2 808,04	34 000,00

Розрахунок собівартість випущених виробів за місяць та собівартість незавершеного виробництва методом ФІФО.

1. Визначаємо ступінь неготовності незавершеного виробництва на початок місяця

- у частині матеріальних витрат – 40% (100% - 60%);
- у частині інших витрат – 60% (100% - 40%).

2. Розраховуємо кількість у.о.

Таблиця 10.6

Розрахунок кількості умовних одиниць за методом ФІФО

№ з/п	Вид витрат	Кількість умовних одиниць		
		У випущеній за місяць готовій продукції	У незавершеному виробництві на кінець місяця	Разом
1.	Матеріальні витрати	$100 \times 0,4 + (350 - 100)\ 290$	$50 \times 0,8\ 40$	330
2.	Інші витрати	$100 \times 0,6 + (350 - 100)\ 310$	$50 \times 0,4\ 20$	330

3. Обчислюємо собівартість 1 у.о.:

Сума матеріальних витрат 15000 грн. / 330 у.о. 45,455 грн.

Сума інших витрат 12000 грн. / 330 у.о. 36,364 грн.

Разом собівартість 1 виробу (1 у.о.) становитиме: 81,82 грн. (45,455 грн. + 36,364 грн.)

4. Розподіляємо витрати між готовою продукцією та незавершеним виробництвом на кінець місяця:

Таблиця 10.7

Розподіл витрат між готовою продукцією та незавершеним виробництвом на кінець місяця за методом ФІФО

№ з/п	Вид витрат	Кількість умовних одиниць		
		Готова продукція	Незавершене виробництво	Разом
1.	Матеріальні витрати	290x45,455 + 5000 18 181,82	40x45,455 1 818,18	20 000,00
2.	Інші витрати	310x36,364 + 2000 13 272,73	20x36,364 727,27	14 000,00
	Разом	31 454,55	2 545,45	34 000,00

5. Обчислюємо собівартість 100 одиниць виробів (закінчене обробкою незавершене виробництво попереднього місяця)

(5 000 + 2 000) (витрати попередніх періодів) + (100 од. x 0,4 x 45,455 + 100 од. x 0,6 x 36,364) (витрати поточного місяця) 11 000 грн..

Собівартість 1 одиниці виробу, виготовленої з незавершеного виробництва, становить 110 грн. (11 000 / 100 од.).

6. Обчислюємо собівартість 1 виробу з 250 одиниць розпочатих і закінчених обробкою у поточному місяці: 45,455 + 36,364 81,82

Отже, порівнюючи з методом середньозваженої – метод ФІФО, більш точний, але і більш трудомісткий.

Задачі для самостійного розв'язання.

Задача 10.1

Вихідні дані:

Загальна кількість витрачених матеріалів на виробництво двох видів продукції 2000 од. Норма витрачання на один виріб:

- продукція А – 12 од.
- продукція Б – 15 од.

Кількість випущеної продукції:

- виріб А – 50 шт.
- виріб Б – 60 шт.

Дані про рух матеріалів за звітний період:

1. Залишок на початок звітної періоду 500 од. за собівартістю 130,00 грн.
2. Надійшло за звітний період:

I партія – 950 од. за собівартістю 132,00 грн.

II партія – 1000 од. за собівартістю 140,00 грн.

Завдання

На основі наведених даних визначити і зробити розподіл матеріальних витрат між двома видами продукції пропорційно до нормативного витрачання. Витрачені матеріали оцінити за середньозваженої собівартості. Скласти бухгалтерські проводки на собівартість витрачених матеріалів.

Задача 10.2

Вихідні дані:

Загальна кількість матеріалів на виробництво 3-х видів продукції 1400 од., в т.ч. із залишку на початок звітного періоду – 200 од., із I партії надходження – 840 од., із II партії надходження – 360 од.

Кількість виробленої продукції:

- виріб А – 800 шт.
- виріб Б – 520 шт.
- виріб В – 300 шт.

Коефіцієнти переведення продукції в умовні одиниці:

- виріб А – 0,8
- виріб Б – 1,0
- виріб В – 1,2

Дані про рух матеріалів за звітний період:

1. Залишок на початок звітного періоду 250 од. за собівартістю 24,20 грн.
2. Надійшло за звітний період:

I партія надходження – 900 од. за собівартістю 25,0 грн.

II партія надходження – 360 од. за собівартістю 25,90 грн.

Завдання

На основі наведених даних визначити і зробити розподіл витрачених матеріалів між видами продукції пропорційно до їх умовного випуску.

Витрачені матеріали оцінити за ідентифікованою собівартістю.

На собівартість витрачених матеріалів скласти бухгалтерські проводки.

Задача 10.3

Вихідні дані:

На виробництво двох видів продукції витрачено 1500 кг. Матеріалів. Середньозважена вартість матеріалів – 148,00 грн. При виробництві продукції одержано 120 кг. відходів, які оцінюються по ціні в розмірі 40% від вартості матеріалів.

Норма відходів при виробництві продукції від кількості витрачених матеріалів:

- виріб А – 5%, - виріб Б – 8%.

Кількість виготовленої продукції

- виріб А – 30 шт., - виріб Б – 25 шт.

Норма витрачання матеріалів на виробництво одиниці продукції:

- виріб А – 26 кг., - виріб Б – 24 кг.

Завдання

Визначити вартість відходів виробництва і розподілити їх між видами продукції пропорційно до нормативної величини.

Скласти бухгалтерські проводки.

Задача 10.4

Вихідні дані:

Нормальна виробнича потужність підприємства за звичайних умов роботи за місяць становить 2000 одиниць продукції. Загальновиробничі витрати за нормальною потужністю складають 340 000 грн., з них: змінні – 200 000 грн., постійні – 140 000 грн.

Фактична потужність за два місяці:

Січень – 1800 одиниць продукції, лютий – 2200 одиниць продукції.

На підприємстві були здійснені такі загальновиробничі витрати:

Таблиця 10.8

Вихідні дані

Зміст господарських операцій	Сума, грн.	
	січень	лютий
1	2	3
1. Нарахована заробітна плата:		
- апарату управління цехом	60000	80000
- робітникам, які обслуговують обладнання	35000	54000
2. Проведено відрахування на соціальне страхування (ЄСВ) за діючими тарифами		
- апарату управління цехом	?	?
- робітникам, які обслуговують обладнання	?	?

3. Нарахована амортизація основних засобів: - будівлі цеху - виробничого обладнання - інших основних засобів загальновиробничого призначення	4400 8000 1120	3600 13700 2430
4. Використана електроенергія, яка одержана від постачальника: - для освітлення цеху - для роботи обладнання	5000 47500	8700 63600
5. Списані витрати по капітальному ремонту обладнання, який проводив ремонтно-механічний цех	76200	85100
6. Зі складу видані в цех МШП: - спецодяг робітникам цеху - господарський інвентар - інструменти для забезпечення роботи обладнання	6000 4200 25450	6350 3850 18400

Продовження табл.10.8

1	2	3
7. Списана вартість зіпсованих матеріалів, які зберігалися у складських приміщеннях, у межах норм природних витрат	1886	1320
8. З поточного рахунку перераховані кошти: - за проведення медогляду працівників цеху - за перевірку вагових пристроїв складського приміщення цеху	3200 1020	3350 2112

Завдання

Скласти бухгалтерські проводки на суму здійснених загальновиробничих витрат. Проаналізувати вказані витрати по відношенню до об'єму виробництва, підрахувати суму змінних і постійних загальновиробничих витрат, зробити їх розподіл.

Задача 10.5

Вихідні дані:

1. Протягом місяця виявлено 20 одиниць невикористаного браку, який оцінено за нормативною собівартістю.

Норми витрат на одиницю продукції:

- сировини і матеріалів – 260 грн.;
- основна заробітна плата – 140 грн.;
- додаткова заробітна плата – 8% від основної заробітної плати;
- відрахування на соціальне страхування - ?
- витрати на утримання і експлуатацію устаткування – 120% від основної заробітної плати;
- загальноцехові витрати – 80% від основної заробітної плати.

2. Проведено утримання із заробітної плати винних осіб за допущений брак – 2140 грн.
3. Забраковані вироби здані на металобрухт і оцінені в сумі 960 грн.
4. Списані втрати від браку - ?

Завдання

Визначити собівартість браку і суму втрат від браку. Скласти бухгалтерські проводки.

Задача 10.6

Таблиця 10.9

Господарські операції за звітних місяць

№ п/п	Зміст господарських операцій	Сума, грн.
1	2	3
1.	Виявлено на виробництві 8 одиниць невиправного браку. Виробнича собівартість одного виробу 1245 грн.	?
2.	За звітний місяць здійснено такі витрати на виправлення виробничого браку: - списані матеріали - нарахована заробітна плата - проведено відрахування на соціальні заходи	1930 845 ?
3.	Невиправний брак оприбутковано як металобрухт	1681
4.	Списані втрати від технічного неминучого браку	?

Завдання

Визначити втрати від браку, скласти бухгалтерські проводки до господарських операцій.

Задача 10.7

Залишки незавершеного виробництва визначаються інвентарним методом і оцінюються за нормативною собівартістю.

Матеріальні витрати в залишках незавершеного виробництва визначаються виходячи із норм матеріальних витрат і кількості продукції в незавершеному виробництві.

Розрахунок нормативних витрат на оплату праці основних виробничих робітників в залишках незавершеного виробництва проводиться таким чином: вироби, що залишаються в даному цеху оцінюються в половинному розмірі

розцінки цього цеху і за повною розцінкою попередніх цехів, де вони проходили обробку. Загальновиробничі витрати визначають в розмірі 80% від основної заробітної плати виробничих робітників.

Вихідні дані:

1. Залишки продукції в стадії незавершеного виробництва і розцінки на виготовлення одиниці продукції:

Таблиця 10.10

Цехи	Продукція А		Продукція Б	
	кількість, шт.	розцінки, грн.	кількість, шт.	розцінки, грн.
1	2	3	4	5
№ 1	9	200	-	352
№ 2	12	300	16	700
Всього	21	х	16	х

2. Норми матеріальних витрат на виробництво одиниці продукції, грн.

Таблиця 10.11

Види матеріальних витрат	Продукції А	Продукції Б
1	2	3
1. Сировина і основні матеріали	800	1320
2. Допоміжні матеріали	216	240
3. Поворотні відходи	75	54

Таблиця 10.12

Розрахунок собівартості незавершеного виробництва

Статті витрат	Продукція А		Продукція Б	
	с/в 1 продукції НВ	с/в всього НВ	с/в 1 продукції НВ	с/в всього НВ
1	2	3	4	5
1. Сировина і основні матеріали				
2. Допоміжні матеріали				
3. Поворотні відходи				
4. Основна заробітна плата виробничих робітників – всього, в т.ч. цех № 1 в т.ч. цех № 2				
5. Відрахування на соціальне страхування – всього, в т.ч. цех № 1 в т.ч. цех № 2				
6. Загальновиробничі витрати – всього, в т.ч. цех № 1 в т.ч. цех № 2				

При проведенні інвентаризації були виявлені такі результати:

а) нестача залишків незавершеного виробництва по продукції А в цеху № 1 – 2 шт. виробів

б) надлишки залишків незавершеного виробництва по продукції Б в цеху № 2 – 1 шт. виробів.

Завдання

Зробити оцінку незавершеного виробництва на кінець звітної періоду за статтями витрат і визначити його собівартість. Скласти бухгалтерські проводки до господарських операцій.

Задача 10.8

Протягом місяця по підприємству, що виготовляє вироби М 12, М 18 та М 20, здійснені такі господарські операції:

Таблиця 10.13

Вихідні дані

№ п/п	Зміст господарської операції	Сума, грн.	Дт	Кт
1	2	3	4	5
1.	Використані та списані основні матеріали для виготовлення виробів: - М 12 - М 18 - М 20	84 600 60 400 49 300		
2.	Нарахована заробітна плата: - робітникам за виготовлення виробів М 12 - робітникам за виготовлення виробів М 18 - робітникам за виготовлення виробів М 20 - управлінському та обслуговуючому персоналу цеху - працівникам відділу збуту - працівникам апарату управління підприємства	22 300 18 960 36 150 8 300 10 700 22 300		
3.	Обчислені та включені у витрати відрахування на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (ЄСВ) за діючими тарифами від сум заробітної плати, нарахованої: - робітникам за виготовлення виробів М 12 - робітникам за виготовлення виробів М 18 - робітникам за виготовлення виробів М 20 - управлінському та обслуговуючому персоналу цеху - працівникам відділу збуту - працівникам апарату управління підприємства	?		
4.	Нарахована амортизація (знос) основних засобів: - загальновиробничого призначення - загальногосподарського призначення - відділу збуту	8 400 4 750 3 100		
5.	Списані різні матеріали:			

	- мастильні матеріали, використані для поточного обслуговування обладнання - будівельні матеріали, використані для поточного ремонту приміщення каси - папір та плівка, використані для пакування готової продукції на складі	1 820 4 660 2 270		
6.	Нарахована та включена у витрати плата за оренду приміщення цеху	9 800		
7.	Понесені витрати: - на розрахунково-касове обслуговування установою банку - на навчання головного бухгалтера в ЗУНУ - на охорону підприємства (у т.ч. ПДВ) - на рекламу продукції (у т.ч. ПДВ) - на послуги зв'язку (у т.ч. ПДВ) - за відкриття валютного рахунка	960 3 800 8 400 5 580 912 250		

Продовження табл.10.13

1	2	3	4	5
8.	Отримано рахунок на оплату спожитої електричної енергії, яку списують на витрати у таких розмірах: 80 % загальної суми - на витрати виробництва; 15 % - на адміністративні витрати; 5 % - на збутові витрати;	13 675		
9.	Нараховано знос спеціального інструменту, який використовують для виготовлення виробів М 20	554		
10.	Обчислені та розподілені загальновиробничі витрати в сумі _____ грн., з якої: 30 % - змінні витрати 55 % - постійні розподілені 15 % - постійні нерозподілені <i>В якості бази розподілу загально виробничих витрат для їх включення у собівартість окремих виробів використати основну заробітну плату виробничих робітників</i>			
11.	Обчислена та списана фактична собівартість випущеної з виробництва продукції (залишки незавершеного виробництва відсутні)	?		
12.	Обчислені та списані адміністративні витрати	?		
13.	Обчислені та списані витрати на збут	?		

Завдання

На основі наведених даних необхідно :

1. Скласти бухгалтерські записи з використанням рахунків класу 9.
2. Зробити необхідні розрахунки.

Задача 10.9

Завдання

На основі даних, які наведені в задачі 10.8 необхідно :

Скласти бухгалтерські проводки з використанням рахунків 8 і 9 класів.

Задача 10.10

Таблиця 10.14

Вихідні дані

№ п/п	Зміст господарської операції	Сума, грн.
1	2	3
1.	Зі складу видані та списані: • основні матеріали, використані для виготовлення продукції • паливно-мастильні матеріали для обслуговування виробничого обладнання • різні матеріали для поточного ремонту приміщень цеху • запасні частини для поточного ремонту виробничого обладнання	123 440 3 354 4 960 3 165

Продовження табл.10.14.

1	2	3
2.	Нарахована заробітна плата : • керівникам та спеціалістам цеху • робітникам за виготовлення продукції • робітникам за обслуговування обладнання • робітникам за час простою з вини підприємства	16 450 84 065 8 810 2 445
3.	Обчислені та включені у витрати суми обов'язкових відрахувань на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (ЄСВ) за діючими тарифами від сум нарахованої заробітної плати: • керівникам та спеціалістам цеху • робітникам за виготовлення продукції • робітникам за обслуговування обладнання • робітникам за час простою з вини підприємства	?
4.	Нарахована амортизація (знос) основних засобів: • виробничого обладнання • загально цехового призначення	6 310 4 993
5.	Виявлено і списано з виробництва невиправний брак	1 127
6.	Оприбутковано матеріали від забракованих виробів	513
7.	Втрати від браку списано на собівартість продукції	?
8.	Обчислені і списані загальновиробничі витрати в сумі _____ грн., з якої: 30 % - змінні витрати 51 % - постійні нерозподілені 19 % - постійні розподілені	
9.	Обчислена та списана фактична собівартість виготовленої за місяць продукції (фактичну собівартість випущеної з виробництва продукції обчислити з урахуванням незавершеного виробництва, вартість якого на початок місяць становила 43 540 грн., на кінець місяця – 15 240 грн.)	?

Завдання

На основі наведених господарських операцій необхідно:

1. Скласти бухгалтерські проводки з використанням рахунків класу 9.
2. Обчислити фактичну собівартість випущеної з виробництва продукції.

Задача 10.11

Підприємство має два цехи допоміжного виробництва – паросиловий цех і ремонтно-механічний цех.

Таблиця 10.15

Вихідні дані

№ п/п	Зміст господарських операцій	Сума, грн.	Дт	Кт
1	2	3	4	5
1.	Відпущено і списано матеріали для роботи ремонтно-механічного цеху	115740		
2.	Відпущено і списано паливо для роботи паросилового цеху	100000		

Продовження табл.10.15

1	2	3	4	5
3.	Нарахована заробітна плата виробничим робітникам: - ремонтно-механічного цеху - паросилового цеху	89600 32000		
4.	Проведено відрахування на соціальне страхування (ЄСВ) від заробітної плати робітників: - ремонтно-механічного цеху - паросилового цеху	? ?		
5.	Нарахована амортизація основних засобів: - ремонтно-механічного цеху - паросилового цеху	1856 1322		
6.	Списана планова собівартість послуг, які надав за звітний місяць паросиловий цех ремонтно-механічному	8000		
7.	Списана планова собівартість послуг, які надав за звітний місяць ремонтно-механічний цех паросиловому	13500		
8.	Списана фактична собівартість послуг ремонтно-механічного цеху по поточному ремонту обладнання цехів основного виробництва (Розрахунок зробити з урахуванням залишків незавершеного виробництва)	?		
9.	Списана фактична собівартість послуг паросилового цеху. Усього за місяць вироблено 1500 т. пари, яка використана таким чином: - на технологічні цілі основного виробництва – 900 т. - на опалення цехів основного виробництва – 400 т. - на опалення адміністративного корпусу – 200 т.	?		

Завдання

Розрахувати собівартість послуг, які надавали цехи допоміжного виробництва іншим підрозділам підприємства. Скласти бухгалтерські проводки.

Розподіл послуг допоміжних виробництв зробити в таблиці 10.16 за такою формою.

Таблиця 10.16

Розподіл послуг допоміжних цехів

Назва допоміжних виробництв	Показники					
	Власні витрати	Планова собівартість	Незавершене виробництво		Планова собівартість наданих зустрічних послуг	Фактична собівартість послуг, наданих іншим споживачам
			на початок місяця	на кінець місяця		
1	2	3	4	5	6	7
1.Ремонтно-механічний цех			7840	5770		
2.Паросиловий цех			-	-		
Разом						

Задача 10.12

Протягом місяця по підприємству здійснені такі господарські операції:

Таблиця 10.17

Вихідні дані

№ п/п	Зміст господарської операції	Сума (грн.)	Дт	Кт
1	2	3	4	5
1.	Обчислені та списані витрати на службові відрядження працівників: • директора підприємства • менеджера відділу збуту • директора бази відпочинку	5 200 2 840 1 860		
2.	Нарахована заробітна плата: • працівникам апарату управління підприємства • працівникам відділу збуту • працівникам бази відпочинку	38 800 23 550 18 420		
3.	Нарахована амортизація (знос): • будівлі адміністративного корпусу • будівлі складу готової продукції • будівель і споруд бази відпочинку	2 020 1 660 2 980		
4.	Визнані понесені витрати та з поточного рахунка перераховані кошти: • аудиторській фірмі за надання консультацій, у т.ч. ПДВ • рекламному агентству за виготовлення зовнішньої реклами, у т.ч. ПДВ • за страхування майна, переданого у заставу при отриманні позики в банку • установі банку за видачу перепусток та чекові книжки • за підписку періодичних та спеціалізованих видань на наступний рік, без ПДВ • за отримання бланку ліцензії на здійснення діяльності	9 120 6 720 1 760 190 3 240 340		

	за маркетингові дослідження, без ПДВ	10 800		
5.	Прийняті до оплати рахунки різних організацій за надані послуги (суми зазначені разом з ПДВ): - за проведення ремонту приміщень бази відпочинку - за перевезення готової продукції залізничним транспортом - за послуги мобільного зв'язку	30 480 7 992 1 344		
6.	Нараховані комісійні винагороди відділу збуту	4 840		
7.	Нараховано знос програмного забезпечення, яке використовується для ведення обліку	389		
8.	Списані канцтовари, видані: - працівникам відділу збуту - працівникам бази відпочинку	620 460		
9.	Списана безнадійна дебіторська заборгованість, за якою закінчилися терміни позовної давності зверх резерву сумнівних боргів: - за розрахунками з покупцями - за розрахунками з іншими дебіторами	8 440 2 664		

Продовження табл.10.17

1	2	3	4	5
10.	Нараховані відсотки за користування короткостроковою позикою банку	2 780		
11.	Проведена та відображена в обліку уцінка: - необоротних активів - готової продукції	1 880 460		
12.	Відображена сума штрафу, нарахованого згідно з актом перевірки	24 330		
13.	Списані запаси, втрачені внаслідок стихійного лиха: - основні матеріали - готова продукція - напівфабрикати	20 860 33 020 6 550		
14.	Обчислені та відображені курсові різниці внаслідок перерахунку заборгованостей в іноземних валютах на кінець звітного періоду: - негативна курсова різниця за розрахунками з іноземними покупцями - позитивна курсова різниця за розрахунками з іноземними постачальниками	1 882 3 056		
15.	Списано залишкову вартість об'єкта основних засобів при його ліквідації	2 845		
16.	Обчислені та списані адміністративні витрати	?		
17.	Обчислені та списані витрати на збут	?		
18.	Обчислені та списані інші витрати операційної діяльності	?		
19.	Обчислені та списані фінансові витрати	?		
20.	Обчислені та списані інші витрати звичайної діяльності	?		

Завдання

За наведеними господарськими операціями необхідно :

1. Скласти бухгалтерські проводки.
2. Зробити необхідні розрахунки, обчислити загальні суми адміністративних витрат, витрат на збут та інших витрат.

Задача 10.13.

Вихідні дані: Відповідно до наказу про облікову політику базою розподілу загальновиробничих витрат (ЗВВ) вибрано обсяг виробництва в натуральному виразі. Нормальна виробнича потужність за звичайних умов праці 13 500 од. продукції на місяць, ЗВВ при нормальній потужності виробництва становлять 69 525 грн. щомісяця, з них: змінні – 49 725 грн., постійні – 20 250 грн.. Фактичний обсяг виробництва продукції становив: у квітні – 13 900 од., у травні – 13 200 од., у червні – 13 600 од.. Фактичні ЗВВ становили: у квітні – 72 985,00 грн. (з них змінні: 52 135,00 грн.), у травні – 68 880,00 грн. (з них змінні: 48 180,00 грн.), у червні – 71 040,00 грн. (з них змінні: 49 640,00 грн.).

На основі наведених даних необхідно:

1. Здійснити розподіл загальновиробничих витрат.
2. Скласти бухгалтерські проводки пов'язані із здійсненими розрахунками.

Задача 10.14.

Вихідні дані: ПрАТ «Промінь» виготовляє два види продукції:

- суміш будівельна М-400;
- суміш будівельна К-58.

Затрати з незавершене виробництво на початок місяця з виробництва будівельної суміші М-400 становили – 178 845 грн., планова собівартість 1 т. суміші будівельної М-400 становила 1 100 грн.

Затрати з незавершеного виробництва на початок місяця з виробництва суміші будівельної К-58 становили 212 070 грн., планова собівартість 1т. суміші будівельної К-58 становила 1 000 грн..

За місяць на ПрАТ «Промінь» відбулись такі господарські операції:

Таблиця 10.18

Вихідні дані

№ з/п	Зміст господарської операції	Сума, грн.
1.	Відпущені за вимогою-накладною сировина й матеріали: - на виробництво будівельної суміші М-400 - на виробництво будівельної суміші К-58 - на загальновиробничі потреби	112 000 90 464 45 210
2.	Віднесена сума транспортно-заготівельних витрат (ТЗВ) на витрачену частину сировини і матеріалів згідно з розрахунком-розподілом ТЗВ: - на виробництво будівельної суміші М-400 - на виробництво будівельної суміші К-58 - на загальновиробничі потреби	10 500 20 110 9 445
3.	Нарахована заробітна плата робітникам основного виробництва за виготовлення: - будівельної суміші М-400	111 900

	- будівельної суміші К-58 Нарахована заробітна плата загальновиробничому персоналу	140 123 342 109
4.	Проведено відрахування на заробітну плату у вигляді єдиного соціального внеску робітникам основного виробництва за виготовлення: - будівельної суміші М-400 - будівельної суміші К-58 Проведено відрахування на заробітну плату загальновиробничому персоналу	? ? ?
5.	Нарахована амортизація основних засобів загальновиробничого призначення	14 000
6.	Акцептована рахунок енергетичної компанії за спожиту електроенергію використану: - на виробництво будівельної суміші М-400 - на виробництво будівельної суміші К-58 - на загальновиробничі потреби	7 100 5 900 4 000
7.	Списані наприкінці місяця загальновиробничі витрати (всі витрати ї змінними)	

Продовження табл.10.18

1	2	3
8.	За накладною оприбутковано готову продукцію, випущену з виробництва за плановою собівартістю: - будівельна суміш М-400 – 60 т. - будівельна суміш К-58 – 50 т.	
9.	За даними проведеної інвентаризації сума незавершеного виробництва на кінець місяця: - будівельної суміші М-400 - будівельної суміші К-58	48 900 121 000

На основі наведених даних необхідно:

- Відобразити наведені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку;
- Визначити фактичну собівартість, випущеної з виробництва готової продукції.

ТЕСТИ

1. Згідно з національним положенням (стандартом) бухгалтерського 16 «Витрати» під витратами розуміють:

- зменшення економічних вигод внаслідок вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу;
- збільшення економічних вигод внаслідок збільшення активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу;
- зменшення економічних вигод внаслідок вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до збільшення власного капіталу;

- г) зменшення економічних вигод внаслідок зміни величини власного та позикового капіталу.

2. Витрати відображаються в бухгалтерському обліку:

- а) одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань;
- б) одночасно зі збільшенням активів або збільшенням зобов'язань;
- в) одночасно зі збільшенням активів або зменшенням зобов'язань.
- г) одночасно із зменшенням власного капіталу.

3. За цільовим призначенням витрати поділяються на:

- а) поточні, витрати майбутніх періодів;
- б) прямі, накладні;
- в) виробничі, позавиробничі;
- г) постійні, змінні.

4. Залежно від впливу обсягів виробництва на зміну витрат розрізняють:

- а) змінні та постійні витрати;
- б) прямі та непрямі витрати;
- в) прості та комплексні витрати;
- г) прямі, накладні.

5. Якщо витрати неможливо прямо пов'язати з доходами певного періоду, вони відображаються у складі:

- а) витрат майбутніх періодів;
- б) адміністративних витрат;
- в) витрат того звітного періоду, в якому вони були здійснені;
- г) загальновиробничих витрат.

6. Групування витрат за економічними елементами здійснюється на підприємствах:

- а) промисловості;
- б) сільського господарства;
- в) всіх галузей економічної діяльності;
- г) будівельної галузі.

7. До складу собівартості продукції не включаються такі витрати:

- а) адміністративні;

- б) загальновиробничі;
- в) прямі виробничі витрати;
- г) втрати від браку.

8. Облік прямих виробничих витрат здійснюється на рахунку:

- а) 26 «Готова продукція»;
- б) 23 «Виробництво»;
- в) 901 «Собівартість реалізованої готової продукції»;
- г) 91 «Загальновиробничі витрати».

9. Постійні загальновиробничі витрати:

- А) розподіляються на кожен об'єкт витрат з використанням бази розподілу виходячи з фактичної потужності підприємства за звітний період;
- Б) розподіляються на кожен об'єкт витрат з використанням бази розподілу з нормальної потужності підприємства;
- В) не розподіляються, а списуються всією сумою на зменшення фінансового результату від операційної діяльності;
- Г) розподіляються на кожен об'єкт витрат з використанням бази розподілу – основної заробітної плати виробничих робітників.

10. Розподілені загальновиробничі витрати списуються проводкою:

- а) Д-т 901 К-т 91;
- б) Д-т 23 К-т 91;
- в) Д-т 791 К-т 91;
- г) Д-т 94 К-т 91.

11. Яка бухгалтерська проводка складається при відпуску матеріалів до цеху на технологічні цілі?

- а) Дебет рахунка загальногосподарські витрати та кредит рахунка матеріали;
- б) Дебет рахунка «Виробництво» і кредит рахунка елементів витрат та дебет рахунка елементів витрат і кредит рахунка матеріали;
- в) Дебет рахунка матеріали та кредит рахунка «Виробництво»;
- г) Дебет рахунка елементів витрат та кредит рахунка матеріали.

12. До складу загальновиробничих витрат включають:

- а) витрати на вдосконалення технологій; витрати на опалення; витрати на охорону праці;

- б) витрати на управління виробництвом; витрати на освітлення, водопостачання, витрати на службові відрядження, витрати на врегулювання спорів у судових органах;
- в) витрати на утримання виробництва, витрати на обслуговування виробничого персоналу, витрати на техніку безпеки, витрати на утримання апарату управління підприємством, витрати на зв'язок;
- г) витрати по реалізації готової продукції покупцям, витрати на пакувальні матеріали, маркетингові та інші послуги пов'язані з реалізацією.

13. Повна собівартість реалізованої продукції визначається як:

- а) підсумок виробничої собівартості реалізованої продукції, адміністративних витрат і загально виробничих витрат;
- б) підсумок виробничої собівартості і загально виробничих витрат;
- в) результат від вирахування з виробничої собівартості продукції залишків незавершеного виробництва;
- г) підсумок виробничої собівартості адміністративних витрат та витрат на збут.

14. Нормальна потужність:

- а) очікуваний обсяг діяльності, що може бути досягнутий за умов звичайної діяльності підприємства протягом кількох років або операційних циклів;
- б) плановий обсяг діяльності протягом 2 років;
- в) очікуваний середній обсяг діяльності, що може бути досягнутий за умов звичайної діяльності підприємства протягом кількох років або операційних циклів.
- г) очікуваний обсяг діяльності, що може бути досягнутий за умов звичайної діяльності підприємства протягом звітного періоду.

15. Нерозподілені загально виробничі витрати можуть виникати, якщо фактичний обсяг діяльності підприємства за звітний період:

- а) менше нормальної потужності;
- б) дорівнює нормальній потужності;
- в) більше нормальної потужності;
- г) не залежить від нормальної потужності.

16. На вартість забракованої продукції складають бухгалтерський запис:

- а) Д-т 26 К-т 23;

- б) Д-т 26 К-т 24;
- в) Д-т 24 К-т 23;
- г) Д-т 20 К-т 24.

17. Величину незавершеного виробництва відображають у звітній формі фінансової звітності:

- а) у формі 1;
- б) у формі 2;
- в) у формі 3;
- г) у формі 4.

18. Виробнича собівартість продукції (робіт, послуг) складається з:

- а) прямих матеріальних витрат, прямих витрат на оплату праці, інших прямих витрат;
- б) прямих матеріальних витрат, прямих витрат на оплату праці, інших прямих витрат, змінних, розподілених та нерозподілених загально виробничих витрат;
- в) прямих матеріальних витрат, прямих витрат на оплату праці, загально виробничих витрат;
- г) прямих матеріальних витрат, прямих витрат на оплату праці, інших прямих витрат, змінних та постійних розподілених загально виробничих витрат.

19. В балансі залишки незавершеного виробництва і напівфабрикатів власного виробництва відображаються за:

- а) нормативною собівартістю;
- б) плановою виробничою собівартістю;
- в) фактичною собівартістю;
- г) за цінами реалізації.

ТЕМА 11: Облік готової продукції, доходів від її реалізації , доходів від іншої діяльності та визначення фінансових результатів

Мета: Володіння нормативно-правовою базою з обліку доходів від різних видів діяльності, уміння вести облік випуску та реалізації готової продукції, володіти методикою визначення фактичної собівартості реалізованої продукції, володіти методикою збору інформації стосовно витрат і доходів від фінансової та іншої діяльності та визначення фінансового результату.

Питання для обговорення:

1. Облік випуску готової продукції.
2. Формування собівартості реалізованої продукції.
3. Документальне оформлення витрат стосовно випуску та реалізації готової продукції.
4. Документальне оформлення та облік витрат періоду.
5. Облік доходів від різних видів діяльності
6. Порядок визначення та списання фінансових результатів від різних видів діяльності.

Приклади розв'язування задач

Приклад 11.1

Протягом місяця було випущено 100 т цукру за обліковою собівартістю 1 млн. грн. Фактичні витрати на виготовлення цукру склали 1,2 млн. грн., причому було отримано 5 т супутньої продукції – меляси (рідини, що містить цукор, який не кристалізувався, воду та азотисті речовини), яку було вирішено

продати покупцям для виробництва спирту за ціною 45 тис. грн., витрати на продаж меляси склали 1 тис. грн. Незавершене виробництво на кінець періоду за основною продукцією склало 10 тис. грн.

Завдання

До наведених операцій скласти бухгалтерські проводки

Розв'язок.

Таблиця 11.1

Кореспонденція рахунків з обліку випуску готової продукції

№ з/п	Зміст господарської операції	Підстава (документ)	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
			Дебет	Кредит	
	1	2	3	4	5
1.	Надійшло з виробництва протягом звітного періоду на склад 100 т цукру за обліковою собівартістю	Накладна	26/цукор	231	1 000 000

Продовження табл.11.1

1	2	3	4	5	6
2.	Оприбутковано на склад супутню продукцію – 5 т меляси: (45 тис. – 1 тис.)	Накладна	26/меляса	231	44 000
3.	Відображено відхилення фактичної собівартості від планової за основною продукцією: (1,2 млн. – 44 тис. – 10 тис.) – 1 млн.	Бухгалтерська довідка	26/цукор	231	146 000

Приклад 11.2.

ТОВ «Кроно Україна» випустило ДСП 20 мм для виробництва меблів і передало її ТОВ «Легабуд» у кількості 1000 м. кв. за ціною 132 грн. за 1 кв. м. плюс ПДВ – 26400 грн. в обмін на їх продукцію, а саме дошку обрізну 30 мм в кількості 50 м. куб. по ціні 3000 грн. за 1 куб. м. плюс ПДВ – 30000 грн.

Завдання

До наведених господарських операцій скласти бухгалтерські проводки

Розв'язок.

Якщо об'єкти не відповідають визначенню подібних (однорідних), наведеному у п. 4 НП(С)БО 7 (об'єкти, які мають однакове функціональне призначення та однакову справедливую вартість), то вони вважаються неподібними (неоднорідними) об'єктами (за умовою ДСП та дошка обрізна – неподібні об'єкти).

При передачі за договором міни (бартеру) неподібних об'єктів сума доходів, яка відображається у бухгалтерському обліку, визначається відповідно до п. 23 НП(С)БО 15, а саме: сума доходу за бартерним контрактом визначається за справедливою вартістю активів, робіт, послуг, що одержані або підлягають одержанню підприємством, зменшеною або збільшеною відповідно на суму переданих або одержаних грошових коштів та їх еквівалентів.

Загальна договірна вартість ДСП 20 мм, яка передається становить 158400 грн., загальна договірна вартість дошки обрізної, яка передається, становить 180000 грн.

Отже, ТОВ «Кроно Україна» повинно доплатити ТОВ «Легабуд» різницю у сумі 21600 грн.

Таблиця 11.2

**Кореспонденція рахунків з обліку товарообмінних операцій
неподібними об'єктами**

№	Зміст господарської операції	Підстава (документ)	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
			Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5	6
Облік у ТОВ «Кроно Україна»					
1.	Відвантажено ДСП 20 мм	Накладна	36.1	70.1	158400
2.	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ	Податкова накладна	70.1	64.1	26400
3.	Отримано дошку обрізну 30 мм	Накладна	20.1	63.1	150000
4.	Відображено податковий кредит з ПДВ	Податкова накладна	64.1	63.1	30000
5.	Перераховано доплату за отриману дошку обрізну 30 мм	Виписка з банку	63.1	31.1	21600
6.	Здійснено взаємозалік заборгованостей	Бухгалтерська довідка	63.1	36.1	158400
Облік у ТОВ «Легабуд»					
1.	Отримано ДСП 20 мм	Накладна	20.1	63.1	132000
2.	Відображено податковий кредит з ПДВ	Податкова накладна	64.1	63.1	26400
3.	Відвантажено дошку обрізну	Накладна	36.1	70.1	180000
4.	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ	Податкова накладна	70.1	64.1	30000
5.	Отримано доплату за відвантаженою дошку обрізну	Виписка з банку	31.1	36.1	21600
6.	Здійснено взаємозалік заборгованостей	Бухгалтерська довідка	63.1	36.1	158400

Приклад 11.3

ТОВ «МебліСтиль» виготовляє та реалізує корпусні меблі. Протягом березня 202_ року на підприємстві відбулися такі операції:

1. 5 березня виготовлено та оприбутковано на склад 50 шаф. Собівартість однієї шафи становить 4 500 грн.
2. 10 березня зі складу передано у продаж 30 шаф.
3. 12 березня підприємство реалізувало ці шафи покупцю за ціною 6 500 грн/шафа (без ПДВ). Виписано рахунок-фактуру та податкову накладну.
4. 15 березня на розрахунковий рахунок підприємства надійшла повна оплата від покупця – 234 000 грн (включаючи ПДВ).
5. 31 березня списано витрати на виготовлення продукції.

Завдання:

1. Відобразити операції у Журналі реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів.
2. Визначити фінансовий результат від реалізації готової продукції за березень.

Таблиця 11.3.

Журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів

№ п/п	Дата	Зміст операції	Первинний документ	Дебет	Кредит	Сума, грн
1	2	3	4	5	6	7
1	05.03	Оприбутковано готову продукцію на склад	Акт приймання продукції	26	23	225 000
2	10.03	Передано зі складу у продаж 30 шаф	Накладна на відпуск ТМЦ	901	26	135 000
3	12.03	Реалізовано готову продукцію покупцю	Рахунок-фактура, податкова накладна	361	702	195 000
4	12.03	Нараховано ПДВ з реалізації продукції	Податкова накладна	702	641	39 000
5	15.03	Надійшла оплата від покупця на розрахунковий рахунок	Банківська виписка	311	361	234 000
6	31.03	Списано витрати на виготовлення продукції	Бухгалтерська довідка	79	901	135 000
7	31.03	Визначено фінансовий результат від реалізації	Бухгалтерська довідка	702	79	195 000
8	31.03	Відображено чистий прибуток	Бухгалтерська довідка	79	441	60 000

Розрахунок фінансового результату від реалізації готової продукції:

1. Дохід від реалізації продукції:

$$30 \text{ шаф} \times 6\,500 \text{ грн} = 195\,000 \text{ грн}$$

2. ПДВ:

$$195\,000 \text{ грн} \times 20\% = 39\,000 \text{ грн}$$

3. Собівартість реалізованої продукції:

$$30 \text{ шаф} \times 4\,500 \text{ грн} = 135\,000 \text{ грн}$$

4. Фінансовий результат (чистий прибуток):

$$195\,000 \text{ грн (дохід)} - 135\,000 \text{ грн (собівартість)} = 60\,000 \text{ грн}$$

Задачі для самостійного розв'язку.

Задача 11.1

Вихідні дані:

ПАТ «Промінь» виготовляє телефонні апарати різних модифікацій. Готові вироби передають з виробництва на склад за накладними.

Завдання

На основі наведених господарських операцій необхідно :

1. Скласти бухгалтерські проводки, зробити необхідні розрахунки.
2. Заповнити накладні до операцій № 1 та № 4.
3. Заповнити картки складського обліку для кожного виду готової продукції, відобразити у них початкові залишки, надходження та вибуття готової продукції за звітний місяць, визначити залишки готової продукції на кінець місяця.
4. Скласти відомість обліку випуску готової продукції за місяць.

Готову продукцію у поточному обліку оцінюють за плановою собівартістю, яка для окремих виробів становить:

Таблиця 11.4
(грн., коп.)

Назва готової продукції	Планова с/в	Ціна продажу (без ПДВ)
Телефонний апарат ТА 1832	42,00	56,00
Телефонний апарат ТА 1836	60,00	81,00
Телефонний апарат ТА 1844	75,00	101,00

Таблиця 11.5

Господарські операції за березень 20__р.:

№ п/п	Зміст господарської операції	Сума (грн.)	Дт	Кт
1	2	3	4	5
1.	З виробництва на склад за накладною-вимогою № 241 від 15.03 здана готова продукція: - ТА 1832 в кількості 200 шт. - ТА 1836 - 160 шт. - ТА 1844 - 100 шт.	?		
2.	Торговельному підприємству для проведення рекламної акції безоплатно передано готову продукцію за накл. № 685 від 08.03: - телефонні апарати ТА 1836 в кількості 5 шт. - телефонні апарати ТА 1844 в кількості 4 шт.	?		
3.	Внаслідок пошкодження за актом № 1 від 11.03 списані вироби: - телефонні апарати ТА 1832 в кількості 4 шт.	?		
4.	З виробництва на склад за накладною № 242 від 19.03 здана готова продукція: - ТА 1832 в кількості 240 шт. - ТА 1836 - 190 шт. - ТА 1844 - 150 шт.	?		
5.	За накл. № 686 від 30.03 відпущена готова продукція ПП «Софіт»: - ТА 1832 в кількості 30 шт. - ТА 1836 - 10 шт. - ТА 1844 - 10 шт. Всього без ПДВ ПДВ Всього до оплати	? ? ?		
6.	За накл. № 687 від 30.01. відпущена готова продукція ТЗОВ «Аніко»: - ТА 1832 в кількості 60 шт. - ТА 1836 - 80 шт. - ТА 1844 - 100 шт. Всього без ПДВ ПДВ Всього до оплати	? ? ?		
7.	В кінці місяця обчислена фактична собівартість випущеної з виробництва продукції в сумі 54531 грн. та зроблено коригуючий запис (<i>фактична собівартість окремих виробів становить: телефонних апаратів ТА 1832 – 17 740 грн., ТА 1836 – 19 110 грн., ТА 1844 – 17 681 грн.</i>)	?		
8.	Проведено коригування вартості готової продукції, переданої безоплатно для проведення рекламної акції, до її фактичної собівартості	?		
9.	Проведено коригування вартості списаних пошкоджених виробів до фактичної собівартості	?		
10.	Списана фактична собівартість реалізованої продукції	?		

Таблиця 11.6

Інформація про залишки готової продукції на початок місяця

Назва продукції	Залишок на 01.01. 20__ р.		
	Кількість	За плановою с/в	За фактичною с/в
1	2	3	4
Телефонний апарат ТА 1832	24	1008,00	1165,00
Телефонний апарат ТА 1836	6	360,00	384,00
Телефонний апарат ТА 1844	17	1275,00	1242,00

Задача 11.2

Таблиця 11.7

Вихідні дані

№ п/п	Зміст господарської операції	Сума (грн.)	Дт	Кт
1	2	3	4	5
1.	Вітчизняному покупцю відпущена готова продукція в кількості 800 шт. за ціною 1892 грн., включаючи ПДВ, та відображено дохід від реалізації	?		
2.	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	?		

Продовження табл.11.7

1	2	3	4	5
3.	Іноземному покупцю відпущена готова продукція в кількості 5 000 шт. за ціною \$100 за одиницю, відображено дохід від реалізації (курс НБУ на момент оформлення митної декларації – 42,60 грн. за \$1)	?		
4.	На поточний рахунок зарахована оплата за продукцію від вітчизняного покупця	345 600		
5.	На валютний рахунок зараховані кошти від іноземного покупця (курс НБУ на отримання коштів – 42,50 грн. за \$1): - за отриману продукцію (5000 \$) - попередня оплата (4800 \$)	?		
6.	Вітчизняним покупцем повернена неякісна продукція в кількості 10 шт., внаслідок чого проведено коригування: - визнаного раніше доходу - податкового зобов'язання з ПДВ	?		
7.	Працівникам підприємства реалізована готова продукція у кількості 140 шт. за фактичною собівартістю одиниці продукції – 838 грн. у рахунок погашення заборгованості з виплати заробітної плати та відображено: - дохід від реалізації - податкове зобов'язання з ПДВ	?		
8.	Фізичній особі за готівку реалізовано 50 шт. продукції за ціною продажу 632 грн. За одиницю та відображено: - дохід від реалізації - податкове зобов'язання з ПДВ	?		
9.	Іншому підприємству безоплатно передано готову продукцію в кількості 20 шт. та відображено: - безоплатну передачу готової продукції - нарахування податкового зобов'язання з ПДВ	?		
10.	На витрати операційної діяльності списана собівартість	?		

	реалізованої за місяць продукції (фактична собівартість одиниці реалізованої продукції становить 1038 грн.)			
--	---	--	--	--

Завдання.

За наведеними господарськими операціями необхідно :

1. Скласти бухгалтерські проводки, виконати необхідні розрахунки.
2. Обчислити дохід (виручку) від реалізації готової продукції, валовий та чистий дохід від реалізації за звітний місяць.

Задача 11.3

Вихідні дані:

ПАТ «Промінь» виготовляє столи комп'ютерні, які реалізує за ціною 1585 грн. без ПДВ, продажна ціна разом з ПДВ – 1902 грн.

Директор підприємства – Задорожний П.І., головний бухгалтер – Костюк В. В.

На початок місяця у залишку налічувалось 32 столи комп'ютерні, планова собівартість яких 31 200 грн., фактична – 32 520 грн.

Протягом місяця виготовлено 820 столів, фактична собівартість яких становить 831332 грн.

Таблиця 11.8

Інформація про відпуск продукції

Дата	№ докум.	Покупець/ підстава	Кількість	Сума до оплати (грн.)
1	2	3	4	5
5.03	551	ТЗОВ «Аніко», м. Тернопіль	100	190 200
12.03	552	Магазин «Меблі», м. Тернопіль	80	152 160
13.03	553	Торгово – закупівельна база,	430	817 860
23.03	554	Київський національний економічний університет,	220	418 440
26.03	555	Фізична особа – Кравчук Н.М., за готівку	1	1 902
27.03	556	СШ № 6 м. Тернопіль	18	34 236

Таблиця 11.9

Інформація про зарахування коштів на поточний рахунок

Дата	Від кого отримані кошти	Сума, грн.
1	2	3
03.03	ТЗОВ «Аніко», м. Тернопіль	190 200
03.03	ПП «Сіті», м. Тернопіль	13 840
10.03	Торгово – закупівельна база, м. Львів	600 000
17.03	Київський національний економічний університет	250 000
	Магазин «Меблі», м. Тернопіль	152 160
25.03	Торгово – закупівельна база, м. Львів	700 860
	Київський національний економічний університет	100 000
26.03	Київський національний економічний університет	24 440

Таблиця 11.10

Інформація про сальдо розрахунків з вітчизняними покупцями на початок місяця

<i>Назва дебітора</i>	<i>Дата виникнення заборгованості</i>	<i>Сума, грн.</i>
1	2	3
ТЗОВ «Агротехпостач», м. Тернопіль	18.02	14 260
ПП «Сіті», м. Тернопіль	11.01	13 840
СП «Західна нафтова група», м. Львів	29.01	15 100

Завдання

За наведеними господарськими операціями необхідно:

- Заповнити первинні документи для оформлення відпуску продукції покупцям.
- Заповнити відомість обліку реалізації продукції, узагальнити у відомості інформацію про відпуск продукції покупцям та її оплату, обчислити підсумкові дані за місяць, скласти облікові записи.
- Обчислити фактичну собівартість реалізованої за місяць продукції, чистий дохід та валовий прибуток від реалізації готової продукції.

Задача 11.4

Таблиця 11.11

Вихідні дані

№ п/п	Зміст господарської операції	Сума (грн.)	Дт	Кт
1	2	3	4	5
1.	Вітчизняному покупцеві відпущена готова продукція у кількості 600 шт. за ціною 648 грн. (разом з ПДВ) та відображено: • дохід від реалізації • ПДВ	?		
2.	На поточний рахунок зараховані: • % банку, нарахований на залишок коштів на рахунку • дебіторська заборгованість, раніше списана як безнадійна • дивіденди від інвестицій в асоційовані підприємства • оплата від вітчизняного покупця за отриману готову продукцію • попередня оплата від вітчизняного покупця • % за придбаними облігаціями • дивіденди від володіння акціями іншого підприємства • компенсація для часткового відшкодування збитків від стихійного лиха	326,80 11085,20 18050 388800 44100 5330 20500 19000		
3.	Від іншого підприємства безоплатно отримані: • легковий автомобіль • будівельні матеріали	5600 4300		

4.	Обчислені та відображені курсові різниці: • позитивна курсова різниця від перерахунку залишку коштів на валютному рахунку • негативна курсова різниця від перерахунку кредиторської заборгованості іноземному постачальнику	1234,80 3116,00		
5.	Списані суми кредиторської заборгованості, за якими минули терміни позовної давності: • за розрахунками з вітчизняними постачальниками • за розрахунками з іншими кредиторами • за розрахунками з підзвітними особами	8740,00 1645,00 341,70		
6.	Від вітчизняного постачальника отримано товар на суму 135 000 грн. (вартість разом з ПДВ) та відображено: • оприбуткування товару • податковий кредит з ПДВ	?		

Продовження табл.11.11

1	2	3	4	5
7.	Придбана партія товару реалізована іноземному покупцеві за договірною вартістю \$ 34 000 (курс НБУ на момент продажу становить 42,60 грн. за \$1)	?		
8.	Під час інвентаризації виявлені лишки: • грошових коштів в касі • готової продукції на складі	800 6400		
9.	На суму нарахованої амортизації по безоплатно отриманому об'єкту основних засобів відображено збільшення доходу від звичайної діяльності	440		
10.	На валютний рахунок зарахована оплата від іноземного покупця в сумі \$ 34 000 (діючий курс НБУ на момент зарахування коштів – 4214,05 за \$100) та відображено: • погашення дебіторської заборгованості • курсову різницю	?		
11.	Іншому підприємству надані послуги з ремонту виробничого обладнання за договірною вартістю 13 266 грн., включаючи ПДВ, та відображено: • дохід від надання послуг • ПДВ	?		
12.	Реалізоване зайве обладнання за договірною вартістю 26 760 грн. разом з ПДВ (первісна вартість обладнання 65 700 грн., сума нарахованого зносу – 49 320 грн.) та відображено: • дохід від реалізації обладнання • податкове зобов'язання з ПДВ • вибуття основних засобів • списання залишкової вартості	?		
13.	На поточний рахунок зараховані кошти від продажу іноземної валюти	48723		
14.	Нараховано орендну плату за передані в операційну оренду основні засоби	1300		
15.	Оприбутковані запасні частини, отримані при розбиранні обладнання внаслідок його ліквідації	640		
16.	Одержані доходи від окремих видів діяльності списані на	?		

	фінансові результати			
--	----------------------	--	--	--

Завдання

За наведеними господарськими операціями необхідно:

1. Скласти облікові записи, при необхідності виконати розрахунки.
2. Узагальнити інформацію про доходи за звітний період, обчислити доходи від реалізації, інші доходи операційної діяльності, доходи від фінансової, інвестиційної, іншої діяльності.

Задача 11.5

Таблиця 11.12

Господарські операції за місяць

№ п/п	Зміст господарської операції	Сума (грн.)	Дт	Кт
1	2	3	4	5
1.	Вітчизняним покупцям відпущена готова продукція на загальну суму 269 520 грн. (включаючи ПДВ) та відображено: • дохід від реалізації продукції • податкове зобов'язання з ПДВ	?		
2.	Іноземному покупцю реалізований товар на суму \$ 25 320 (офіційний курс НБУ на момент продажу – 42,50 грн. за \$ 1)	?		
3.	На поточний рахунок зараховані кошти: • оплата від вітчизняних покупців за продукцію • % банку на залишок коштів на рахунку • дебіторська заборгованість, раніше списана як безнадійна	269520,00 1010,80 12000,00		
4.	На валютний рахунок зарахована оплата за товар в сумі \$ 25 320 (офіційний курс НБУ на момент зарахування коштів – 42,42 грн. за \$ 1) та відображено: • погашення дебіторської заборгованості • курсову різницю	?		
5.	Фізичній особі реалізовані будівельні матеріали на суму 9 888 грн., включаючи ПДВ, та відображено: • дохід від реалізації будівельних матеріалів • податкове зобов'язання з ПДВ	?		
6.	Складено розрахунок та відображено курсові різниці: • позитивна курсова різниця внаслідок перерахунку залишку коштів на валютному рахунку • негативна курсова різниця внаслідок перерахунку кредиторської заборгованості іноземному постачальнику	2448,20 18112,60		
7.	Внаслідок закінчення термінів позовної давності списані:			

	• дебіторська заборгованість за розрахунками з вітчизняними покупцями • кредиторська заборгованість за розрахунками з вітчизняними постачальниками • кредиторська заборгованість за розрахунками з іншими кредиторами	21720,00		
		2948,00		
		1075,20		
8.	Згідно з актом перевірки нараховані штрафні санкції за несвоєчасну сплату єдиного внеску	2666,80		
9.	Під час інвентаризації відображені в обліку: • лишки грошових коштів в касі • нестача пального на суму 3 655 грн., у т. ч.: - у межах норми природних втрат - нестача, яка віднесена на матеріально – відповідальну особу	530,00		
		820,00		
		2835,00		

Продовження табл.11.12

1	2	3	4	5
10.	<i>На витрати операційної діяльності списані :</i> • фактична собівартість реалізованої продукції • фактична собівартість реалізованого товару • фактична собівартість реалізованих будівельних матеріалів	374065,00 216000,00 7000,00		
11.	<i>На фінансові результати списані <u>доходи</u>:</i> • від реалізації продукції • від реалізації товарів • від реалізації будівельних матеріалів • інші доходи операційної діяльності <i><u>витрати</u>:</i> • адміністративні • витрати на збут • інші витрати операційної діяльності • собівартість реалізації продукції та товарів	?		
12.	Обчислений і списаний кінцевий фінансовий результат операційної діяльності	?		

Завдання

За наведеними господарськими операціями необхідно:

1. Скласти бухгалтерські проводки.
2. Обчислити обороти за дебетом і кредитом рахунків з обліку витрат і доходів операційної діяльності, списати витрати і доходи на фінансовий результат діяльності, обчислити фінансовий результат основної діяльності.

Задача 11.6

Таблиця 11.13

Вихідні дані

Код рахунка/	Оборот	Код рахунка/	Оборот
--------------	--------	--------------	--------

субрахунка	<i>за дебетом</i>	<i>за кредитом</i>	субрахунка	<i>за дебетом</i>	<i>за кредитом</i>
1	2	3	4	5	6
70.1		543 360	90.1	376 220	
70.3		51 720	90.3	31 896	
70.4	99 180		92	34 800	
71.1		334 810	93	19 267	
71.2		27 168	94.2	302 110	
71.4		12 060	94.3	20 000	
71.7		24 127	94.6	2 085	
71.9		5 330	95.1	12 330	
72.1		21 000	96.1	5 770	
73.2		52 700	97.6	10 210	
74.5		15 540	98.1	4 126	

Завдання.

На основі наведеної інформації необхідно:

1. Скласти бухгалтерські проводки для списання на фінансові результати витрат і доходів, зареєстрованих на рахунках класів 7 і 9.
2. Обчислити результат за кожним видом діяльності (операційної, фінансової, інвестиційної) та загальний фінансовий результат підприємства.

Рис. 11.1. Схема документального оформлення руху готової продукції.

ТЕСТИ

1. Готова продукція в поточному бухгалтерському обліку оцінюється за:

- нормативною собівартістю;
- фактичною виробничою собівартістю;
- договірною ціною;
- первісною вартістю.

2. Реалізована продукція — це продукція:

- прийнята відділом технічного контролю і здана на склад;
- продукція яка знаходиться на складі покупця на відповідальному зберіганні;
- продукція відвантажена, але ще не сплачена;

- г) продукція оплачена, але ще не відвантажена;
- д) продукція упакована і готова до відвантаження.

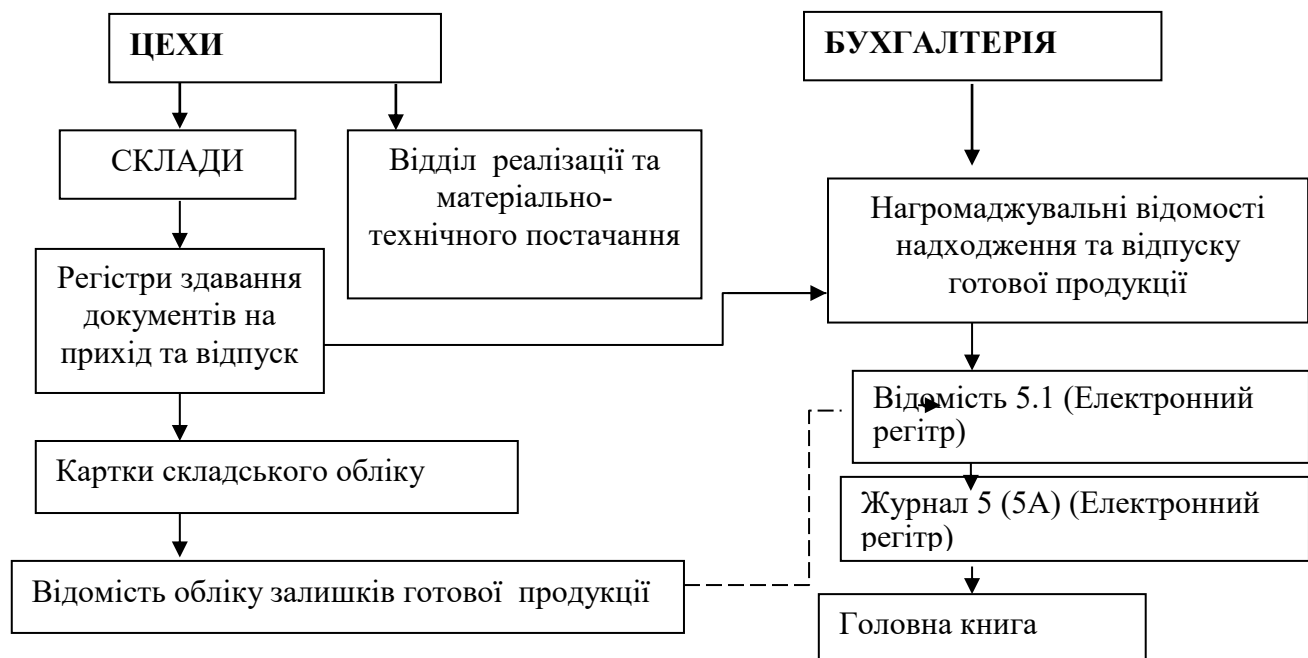

Рис. 11.2. Організація обліку готової продукції.

3. Бухгалтерський запис Д-т 901 К-т 26 означає:

- а) відвантажена продукція;
- б) повернення продукції покупцем;
- в) списана собівартість реалізованої продукції;
- г) випуск продукції.

4. Вказати правильну кореспонденцію рахунків — списані витрати сторонньої організації по транспортуванню готової продукції до покупця за рахунок продавця.

Дебет	Кредит
1) 93	84
84	631;
2) 93	809
809	631;
3) 92	361;
4) 701	93.

5. Яка бухгалтерська проводка складається при оприбуткуванні зерна від врожаю?

- а) Д-т 22 К-т 20;
- б) Д-т 27 К-т 23;
- в) Д-т 26 К-т 21;
- г) Д-т 23 К-т 27.

6. Визначити правильну кореспонденцію рахунків по оприбуткуванню готової продукції від основного виробництва.

- а) Д-т рахунку «Виробництво» К-т рахунку «Сировина і матеріали»;
- б) Д-т рахунку «Готова продукція» К-т рахунку «Загальновиробничі витрати»;
- в) Д-т рахунку «Готова продукція» К-т рахунку «Виробництво»;
- г) Д-т рахунку «Виробництво» К-т рахунку «Готова продукція».

7. Яка кореспонденція рахунків по визначеному та списаному прибутку від реалізації продукції.

- а) Д-т рахунку «Доходи від реалізації» К-т рахунку «Готова продукція»;
- б) Д-т рахунку «Доходи від реалізації» К-т рахунку «Фінансові результати»;
- в) Д-т рахунку «Фінансові результати» К-т рахунку «Доходи від реалізації»;
- г) Д-т рахунку «Виробництво» К-т рахунку «Доходи від реалізації».

8. Які вірні проводки при отриманні безповоротної фінансової допомоги?

- 1) Д-т 311; К-т 745;
- 2) Д-т 311; К-т 792;
- 3) Д-т 311; К-т 424;
- 4) Д-т 311; К-т 401.

9. У відповідності з Системою стандартів бухгалтерського обліку готова продукція оцінюється за:

- а) нормативною собівартості;
- б) договірній ціні;
- в) фактичною повною собівартістю;
- г) виробничою собівартістю;
- д) середній ціні реалізації.

10. Яким записом в обліку відображається дохід від реалізації сільськогосподарської продукції?

- а) Д-т 361 Кт 701;
- б) Д-т 701 Кт 27;
- в) Д-т 26 Кт 701;
- г) Д-т 701 Кт 631.

11. Закриття рахунку 901 «Собівартість реалізованої продукції» відображають бухгалтерською проводкою:

- 1) Дт901 Кт 791;
- 2) Дт231 Кт 901;
- 3) Дт701 Кт 901;
- 4) Дт791 Кт 901.

12. Яким бухгалтерським записом відображається безготівкове отримання коштів від покупців за реалізовані без попередньої оплати товари?

- а) Д-т 301 Кт 361;
- б) Д-т 311 Кт 361;
- в) Д-т 311 Кт 631;
- г) Д-т 361 Кт 311.

13. Яка бухгалтерська проводка складається при відображенні доходу від реалізації товарів?

- а) Д-т 631 Кт 703;
- б) Д-т 703 Кт 361;
- в) Д-т 361 Кт 702;
- г) Д-т 361 Кт 704.

14. Якою бухгалтерською проводкою списується собівартість реалізованої продукції сільськогосподарського виробництва?

- а) Д-т 901 Кт 27;
- б) Д-т 902 Кт 26;
- в) Д-т 903 Кт 27;
- г) Д-т 27 Кт 901.

15. Яка бухгалтерська проводка складається при надходженні коштів від реалізації товарів за готівку?

- а) Д-т 311 Кт 701;

- б) Д-т 301 Кт 702;
- в) Д-т 313 Кт 702;
- г) Д-т 701 Кт 301.

16. Як відображається в обліку списання собівартості реалізованих товарів?

- а) Д-т 902 Кт 282;
- б) Д-т 283 Кт 903;
- в) Д-т 901 Кт 284;
- г) Д-т 902 Кт 285.

17. Списання витрат на збут відображається в обліку кореспонденцією рахунків:

- а) Д-т 23 К-т 93;
- б) Д-т 93 К-т 70;
- в) Д-т 70 К-т 93;
- г) Д-т 79 К-т 93.

18. Умови «ІНКОТЕРМС» це:

- а) порядок розрахунку собівартості продукції;
- б) порядок поставки та передачі всіх ризиків і вигід покупцю;
- в) порядок та умови зберігання на складі готової продукції;
- г) методи калькулювання.

19. Сума попередньо оплати за продукцію є:

- а) доходом;
- б) не є доходом;
- в) визнається доходом після постачання продукції;
- г) доходом майбутніх періодів.

20. Давальницька сировина для виробництва готової продукції це:

- а) сировина, придбана для виготовлення готової продукції;
- б) сировина, надана безкоштовно;
- в) сировина, надана замовником для виготовлення продукції;
- г) сировина надана покупцеві.

ТЕМА 12: Технологія складання фінансової звітності

Мета: володіння нормативно-правовою базою з формування фінансової звітності в цілому та окремих її форм зокрема; засвоєння етапів формування Балансу (Звіту про фінансовий стан); визначення порядку складання Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід); дослідження порядку складання різних варіантів Звіту про рух грошових коштів; засвоєння порядку складання Звіту про власний капітал.

Питання для обговорення:

1. Структура фінансової звітності: склад та підготовка інформації.
2. Підготовчі роботи та техніка складання Балансу (Звіту про фінансовий стан).
3. Методика складання Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід).
4. Формування Звіту про рух грошових коштів.
5. Порядок формування Приміток до річної фінансової звітності.
6. Порядок формування Звіту за сегментами діяльності.
7. Консолідація фінансової звітності.

Приклади розв'язання задач

Приклад 12.1

У І кварталі ПрАТ «Промінь» отримало:

- Дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на 40680 тис. грн. (у т.ч. ПДВ). Підприємство не є платником акцизного податку, інших зборів і податків з обороту, не надавало знижок своїм покупцям. Проте, протягом року було повернуто продукції на суму 6 тис. грн., (у т.ч. ПДВ). Собівартість реалізації: 27252 тис. грн.

- Дохід від операційної оренди: 22,9 тис. грн.

- Дохід від курсових різниць – 26,5 тис. грн. (у т.ч. курсові різниці внаслідок перерахунку залишку коштів на валютному рахунку – 18,8 тис. грн., курсові різниці пов'язані з інвестиційною та фінансовою діяльністю – 7,7 тис. грн.).

- Плата банку за залишок коштів на поточному рахунку - 5,1 тис. грн.

- Штрафи та пені визнані та отримані від покупців – 4,5 тис. грн.

- Відсотки від інвестицій в боргові цінні зобов'язання – 26,6 тис. грн.

У І кварталі товариство нарахувало:

- Витрати: на управлінні: 3438,3 тис.грн., на збут: 1534,3 тис. грн.

- Забезпечення резерву сумнівних боргів: 21,3 тис. грн.
- Втрати від операційних курсових різниць – 19,6 тис. грн., неопераційних різниць – 8,9 тис. грн.
- Виручка від реалізації основних засобів: 224,5 тис. грн. (собівартість реалізації 153,4 тис. грн.)
- Штрафи та пені визнані та сплачені постачальникам – 30,4 тис. грн.
- Відсотки нараховані за отриманими банківськими кредитами – 33,8 тис. грн.
- Здійснило внесок до статутного капіталу ТОВ «Прометей» (35%). За результатами звітного періоду це товариство отримало чисті збитки у сумі 30 тис. грн.

Податок на прибуток склав 98,7 тис. грн.

Завдання.

На підставі наведених господарських операцій ПрАТ «Промінь» вкажіть джерела формування показників та заповніть I розділ форми №2 «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід) за 1 квартал 202_ р. на основі наведених даних:

Розв'язок.

Для заповнення I розділу форми №2 «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід) складемо таблицю:

Таблиця 12.1

Взаємозв'язок форм звітності та кореспонденції рахунків

№ з/п	Зміст господарських операцій	Джерела формування показників	Код рядка ф. №2	Сума, тис. грн. (розрахунок)
1	2	3	4	5
1.	Чистий дохід від реалізації	Обороти Дт 701-703 Кт 791 мінус обороти Дт 791 – Кт 704	2000	33895,0 (40680-6780- (6-1))
2.	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	Дт 791 – Кт 901-903 (наводиться в дужках)	2050	27252,0
3.	Валовий прибуток - прибуток - збиток	Рядок 2000-2050 (позитивне значення) Рядок 2000-2050 (негативне значення)	2090 2095	6643,0 -
4.	Інші операційні доходи	Дт 71 – Кт 791	2120	51,3 (22,9+18,8+ 5,1+4,5)
5.	Адміністративні витрати	Оборот Дт 791 – Кт 92	2130	3438,3
6.	Витрати на збут	Оборот Дт 791 – Кт 93	2150	1534,3
7.	Інші операційні витрати	Оборот Дт 791 – Кт 94	2180	71,3 (21,3+19,6+30,4)

Продовження табл.12.1

1	2	3	4	5
8.	Фінансовий результат від операційної діяльності: - прибуток - збиток	Рядки (2090+2120-2130-2150-2180) Рядки (2120-2095-2130-2150-2180) (наводиться в дужках)	2190 2195	1650,4 -
9.	Дохід від участі в капіталі	Оборот Дт 72 – Кт 972	2200	-
10.	Інші фінансові доходи	Оборот Дт 73 – Кт 972	2220	26,6
11.	Інші доходи	Оборот Дт 74 – Кт 793	2240	224,5
12.	Фінансові витрати	Оборот Дт 792 – Кт 95	2250	33,8
13.	Втрати від участі в капіталі	Оборот Дт 792 – Кт 96	2255	30,0
14.	Інші витрати	Оборот Дт 792 – Кт 97	2270	153,4
15.	Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	Заповняють підприємства, які оприлюднюють свою фінзвітність	2275	-
15.	Фінансовий результат до оподаткування: - прибуток - збиток	Рядки(2190(2195)+2200+2220+2240)-рядки (2250+2255+2270) (позитивне значення) Рядки2190(2195)+2200+2220+2240)-рядки (2250+2255+2270) (негативне значення)	2290 2295	1684,3 -
16.	Витрати (дохід) з податку на прибуток	Обороти Дт 791 – Кт 98 (витрати) або обороти Дт 98 – Кт 791 (доходи)	2300	315,7
17.	Прибуток (збиток) від припинення діяльності	Вибірка за результатами відповідних даних, які відображають фін-результати діяльності, що припиняється	2305	-
18.	Чистий фінансовий результат: - прибуток - збиток	Рядки (2290(2295)+-2300+-2305)	2350 2355	1368,6 -

Таблиця 12.2

**Фрагмент форми №2 «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід) за I квартал 202__р.
I. Фінансові результати**

Стаття	Код рядка	За звітний період
1	2	3
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	33895,0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(27252,0)

1	2	3
Валовий:		
прибуток	2090	6643,0
збиток	2095	()
Інші операційні доходи	2120	51,3
Адміністративні витрати	2130	(3438,3)
Витрати на збут	2150	(1534,3)
Інші операційні витрати	2180	(71,3)
Фінансовий результат від операційної діяльності:		
прибуток	2190	1650,4
збиток	2195	()
Дохід від участі в капіталі	2200	-
Інші фінансові доходи	2220	26,6
Інші доходи	2240	224,5
Фінансові витрати	2250	(33,8)
Втрати від участі в капіталі	2255	(30,0)
Інші витрати	2270	(153,4)
Фінансовий результат до оподаткування:		
прибуток	2290	1684,3
збиток	2295	()
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	315,7
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-
Чистий фінансовий результат:		
прибуток	2350	1368,6
збиток	2355	()

Задачі для самостійного розв'язання.

Задача 12.1.

Вихідні дані:

На ПрАТ «Промінь» за звітний період були здійснені такі господарські операції:

- вітчизняним покупця відпущена готова продукція (з ПДВ): за бартерною угодою на суму: 60 000 грн., за безготівковим розрахунком на суму: 386 400 грн., за готівку на суму: 9 600 грн.;

- на поточний рахунок зараховані кошти: оплату за відпущену в звітному періоді продукцію: 386 400 грн., % банку за залишком грошових коштів на депозитному рахунку: 1 050 грн., оплата за передані в оренду необоротні активи: 4 920 грн., дивіденди за придбаними в іншого підприємства акціями: 8 000 грн., сума страхового відшкодування за заподіяні збитки: 40 000 грн.;

- Підприємству повернена частина реалізованої продукції на суму 1 200 грн. (у т.ч. ПДВ 20%).

Витрати ПрАТ «Промінь» за звітний період:

- адміністративні: 35 800 грн.;
- збутові: 18 400 грн.;
- втрати від стихійного лиха: 85 000 грн.;
- на рекламу продукції: 5 520 грн.;

- на охорону підприємства: 10 000 грн.;
 - втрати від уцінки запасів: 1 500 грн.
- Собівартість реалізованої продукції ПАТ «Промінь»: 220 000 грн..

На основі наведених даних необхідно за звітний період:

1. Обчислити показники чистого доходу від реалізації, валового прибутку (збитку);
2. Обчислити фінансовий результат до оподаткування, визначити суму податку на прибуток та величину чистого прибутку (збитку);
3. Заповнити розділ I Звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід).

Задача 12.2.

Вихідні дані:

Таблиця 12.3

1. Інформація про окремі показники за рік:

№ з/п	Показник	Сума, млн. грн.
1	2	3
1.	Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування	12 800
2.	Збиток від нереалізованих курсових різниць	2 700
3.	Амортизація необоротних активів	7 600

Таблиця 12.4

2. Інформація про зміни за окремими показниками:

№ з/п	Показник	Сума, млн. грн.	
		На початок року	На кінець року
1	2	3	4
1.	Виробничі запаси	126 300	55 400
2.	Незавершене виробництва	45 800	10 000
3.	Поточна дебіторська заборгованість	36 000	48 000
4.	Доходи майбутніх періодів	6 000	-
5.	Витрати майбутніх періодів	11 500	2 000
6.	Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	87 400	6 800

На основі наведених даних необхідно:

1. Обчислити прибуток (збиток) від операційної діяльності до зміни в чистих оборотних активах;
2. Визначити показник чистого руху грошових коштів від операційної діяльності до оподаткування;
3. Заповнити розділ I Звіту про рух грошових коштів (непрямим методом).

Задача 12.3.

Вихідні дані:

Таблиця 12.5

1. Залишки за статтями балансу на початок року:

№ з/п	Показник	Сума, тис. грн.
1	2	3
1.	Зареєстрований капітал	64,8
2.	Додатково вкладений капітал	98,9
3.	Інший додатковий капітал	9 272,3
4.	Резервний капітал	7,2
5.	Непокріті збитки	425,7

Таблиця 12.6

2. Господарські операції за звітний період:

№ з/п	Зміст господарської операції	Сума, тис. грн.
1	2	3
1.	У минулому звітному періоді величину іншого додаткового капіталу було завищено на	270,3
2.	Проведено дооцінку основних засобів	18,0
3.	Здійснено уцінку нематеріальних активів	3,0
4.	Нерозподілений прибуток за звітний період	587,9
5.	Проведено нарахування дивідендів учасникам	105,0
6.	Спрямовано частину нерозподіленого прибутку на поповнення резервного капіталу	8,0
7.	Збільшено розмір зареєстрованого капіталу за рахунок внесків учасників	50,0
8.	Безкоштовно отримано основні засоби	31,5

На основі наведених даних необхідно заповнити Звіт про власний капітал.

Задача 12.1

Вихідні дані

1. Підприємством за 9 місяців проведено переоцінку основних засобів, зокрема

А) Будівля складу готової продукції: первісна вартість 250 400 грн., знос 55 200 грн., справедлива вартість 300 000 грн.

Б) Баштовий кран: первісна вартість 690 000 грн., знос - 380 000 грн., справедлива вартість 250 000 грн.,

2. За 9 місяців після проведеного монтажу введено в дію основні засоби – 866 900 грн. За 4 квартал після проведеного монтажу, введено в дію основні засоби – 56 670 грн.

3. Згідно рішення засновників здійснено розподіл отриманого прибутку :

А) на поповнення статутного капіталу 45 000 грн.

Б) на збільшення резервного капіталу 33 000 грн.

В) на виплату дивідендів 15 000 грн.

4. В 4 кварталі підприємством прийнято рішення про викуп акцій в акціонерному товаристві. Згідно угодою викуплено 15000 акцій номінальною вартістю 2,0 грн за ціною 3,0 грн. Згідно з рішенням вказані акції анульовано

5. За 9 місяців отримані кошти від покупців продукції – 3 540 000 грн. За 4 квартал отримано кошти від покупців – 1 250 300 грн.

6. В 4 кварталі підприємство безкоштовно отримало вантажний автомобіль за справедливою вартістю 175000 грн.

7. За 9 місяців отримано матеріали від постачальника - 3 400 600 грн. За 4 квартал отримано матеріалів від постачальника - 230 000 грн.

8. За 9 місяців відпущено матеріалів у виробництво - 2 986 300 грн. За 4 квартал відпущено матеріалів – 780 500 грн.

9. За 9 місяців нарахована заробітна плата робітникам 700 210 грн. За 4 квартал нарахована заробітна плата робітникам 153 200 грн.

10. Нараховано внески на соціальне страхування -?

(розрахунки проводити , виходячи із загальної ставки 39,1%)

11. За 9 місяців нарахована амортизація виробничого обладнання - 92 550 грн. За 4 квартал нарахована амортизація виробничого обладнання – 29 100 грн.

12. Списано змінні та постійні розподілені загальновиробничі витрати -?

(визначити за виписками з рахунків)

13. За 9 місяців випущена з виробництва готова продукція - ? (Довідково: Незавершене виробництво на кінець періоду склало - 546 820 грн.). За 4 квартал випущена з виробництва готова продукція -? (Довідково: Незавершене виробництво на кінець періоду склало - 27 540 грн.)

14. За 9 місяців отримано довгострокову позику – 990 000 грн.

15. Сплачено відсотків за 9 місяців – 183 970 грн., 4 квартал – 61330 грн.

Завдання

На основі бухгалтерських операцій та виписок за рахунками бухгалтерського обліку, здійснити необхідні розрахунки, скласти бухгалтерські проводки і заповнити фінансову звітність: форму 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», форму 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», форму 3 «Звіт про рух грошових коштів», форму 4 «Звіт про власний капітал».

Залишки за рахунками

Рахунок	Станом на 01.01.20__		Станом на 01.10.20__		Станом на 31.12.20__	
	Дт	Кт	Дт	Кт	Дт	Кт
1	2	3	4	5	6	7
10	1960200					
13		743520				
15	1556210					
20	878150					
23	892430					
26	347890*					
31	245600					
36	278300					
38	15700					
40		2500000				
42		670800				
В т.ч. 421		87500				
422		200000				
423		170000				
424		210000				
425		3300				
43		625000				
44		640000				
50						
63		536200				
64		135000				
65		92560				
66		231400				
Всього	6174480	6174480				

Довідково:

*Вартість продукції на 01.01.20__ за цінами реалізації становила 452250 грн (Без ПДВ).

Поступило продукції за 9 місяців за цінами реалізації 6 514 850 грн.(Без ПДВ)

Поступило продукції за 4 квартал за цінами реалізації 2 380 800 грн. (Без ПДВ)

Таблиця 12.8

Розрахунок собівартості реалізованої продукції за 9 місяців 20__р.

Показник	За цінами продажу	За фактичною собівартістю
1	2	3
Залишок на 01.01.20__		
Надійшло за 9 місяців		
Розрахунок		
Реалізовано		
Залишок на 01.10.20__		

Таблиця 12.9

Розрахунок собівартості реалізованої продукції за 4 квартал 20__р.

Показник	За цінами продажу	За фактичною собівартістю
1	2	3
Залишок на 01.10.20__		
Поступило		
Розрахунок		
Реалізовано		
Залишок на 31.12.20__		

Таблиця 12.10

Рах. 90 «Собівартість реалізованої продукції»

Період	Оборот за дебетом				Всього	Оборот за кредитом	Сальдо	
	З кредиту рахунку						Дт	Кт
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	91	26						
9 місяців	342 00	?						
4 квартал	101 00	?						
Разом								

Таблиця 12.11

Рах.91 «Загальновиробничі витрати»

Період	Оборот за дебетом					Всього	Оборот за кредитом	Сальдо	
	З кредиту рахунку							Дт	Кт
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	66	65	13	20	63				
9 місяців	125700	?	92550	9340	72020				
4 квартал	23400	?	29100	2400	20300				
Разом									

Таблиця 12.12

Рах.92 «Адміністративні витрати»

Період	Оборот за дебетом				Всього	Оборот за кредитом	Сальдо	
	З кредиту рахунку						Дт	Кт
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	13	66	65					
9 місяців	32120	19900	?					
4 квартал	9210	4500	?					
Разом								

Таблиця 12.13

Рах.93 «Витрати на збут»

Період	Оборот за дебетом				Всього	Оборот за кредитом	Сальдо	
	З кредиту рахунку						Дт	Кт
	13	66	65					
9 місяців	32120	19900	?					
4 квартал	9210	4500	?					
Разом								

Таблиця 12.14

Рах.94 «Інші операційні витрати»

Період	Оборот за дебетом				Всього	Оборот за кредитом	Сальдо	
	З кредиту рахунку						Дт	Кт
	20	68						
9 місяців	9530	3330						
4 квартал	1240	780						
Разом								

Таблиця 12.15

Рах.70 «Дохід»

Період	Оборот за дебетом				Всього	Оборот за кредитом	Сальдо	
	З кредиту рахунку						Дт	Кт
	641							
9 місяців	?					7300000		
4 квартал	?					1980000		
Разом								

Таблиця 12.16

Рах.71 «Інший операційний дохід»

Період	Оборот за дебетом				Всього	Оборот за кредитом	Сальдо	
	З кредиту рахунку						Дт	Кт
	641							
9 місяців	?				26700			
4 квартал	?				3260			
Разом								

Таблица 12.17

Рах.79 «Результати діяльності»

Період	Оборот за дебетом				Всього	Оборот за кредитом	Сальдо	
	З кредиту рахунку						Дт	Кт
9 місяців					41320			
4 квартал					0			
Разом								

Таблица 12.18

Оборотна відомість за 20__р.

[illegible]

Дата (рік, місяць, число)

Підприємство _____ за ЄДРПОУ _____
Територія _____ за КОАТУУ _____
Організаційно-правова форма господарювання _____ за КОПФГ _____
Вид економічної діяльності _____ за КВЕД _____
Середня кількість працівників¹ _____
Адреса, телефон _____

КОДИ	
	01

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

БАЛАНС (ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН)

на _____ 20__ р.

Форма N 1

Код за ДКУД

1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби	1010		
первісна вартість	1011		
знос	1012		
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
Інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095		
II. Оборотні активи			
Запаси	1100		
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125		
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135		
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155		
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165		
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	1195		
III. Необоротні активи, утримувані	1200		

для продажу, та групи вибуття			
Баланс	1300		
Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400		
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420		
Неоплачений капітал	1425	()	()
Вилучений капітал	1430	()	()
Усього за розділом I	1495		
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595		
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615		
розрахунками з бюджетом	1620		
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625		
розрахунками з оплати праці	1630		
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690		
Усього за розділом III	1695		
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900		

Керівник
Головний бухгалтер

Дата (рік, місяць, число)

Підприємство _____ за ЄДРПОУ _____

(найменування)

КОДИ	
	01

ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ (ЗВІТ ПРО СУКУПНИЙ ДОХІД)

за _____ 20__ р.

Форма N 2

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Код за ДКУД

1801003

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	()	()
Валовий:			
прибуток	2090		
збиток	2095	()	()
Інші операційні доходи	2120		
Адміністративні витрати	2130	()	()
Витрати на збут	2150	()	()
Інші операційні витрати	2180	()	()
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190		
збиток	2195	()	()
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240		
Фінансові витрати	2250	()	()
Втрати від участі в капіталі	2255	()	()
Інші витрати	2270	()	()
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290		
збиток	2295	()	()
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300		
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350		
збиток	2355	()	()

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		

Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465		
---	------	--	--

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500		
Витрати на оплату праці	2505		
Відрахування на соціальні заходи	2510		
Амортизація	2515		
Інші операційні витрати	2520		
Разом	2550		

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Керівник

Головний бухгалтер

Дата (рік, місяць, число)

Підприємство _____ за ЄДРПОУ _____
(найменування)

КОДИ

ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ (ЗА ПРЯМИМ МЕТОДОМ)

за 20__ р.

Форма N 3

Код за ДКУД 1801004

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000		
Повернення податків і зборів	3005		
у тому числі податку на додану вартість	3006		
Цільового фінансування	3010		
Інші надходження	3095		
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	()	()
Праці	3105	()	()
Відрахувань на соціальні заходи	3110	()	()

Зобов'язань з податків і зборів	3115	()	()
Інші витрачання	3190	()	()
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195		
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200		
необоротних активів	3205		
Надходження від отриманих: відсотків	3215		
дивідендів	3220		
Надходження від деривативів	3225		
Інші надходження	3250		
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	()	()
необоротних активів	3260	()	()
Виплати за деривативами	3270	()	()
Інші платежі	3290	()	()
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295		
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від: Власного капіталу	3300		
Отримання позик	3305		
Інші надходження	3340		
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	()	()
Погашення позик	3350		
Сплату дивідендів	3355	()	()
Інші платежі	3390	()	()
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395		
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400		
Залишок коштів на початок року	3405		
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410		
Залишок коштів на кінець року	3415		

Керівник
Головний бухгалтер

Дата (рік, місяць, число)

Підприємство _____ за ЄДРПОУ _____

(найменування)

КОДИ		

ЗВІТ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ (ЗА НЕПРЯМИМ МЕТОДОМ)

за 20__ р.

Форма N 3-н Код за ДКУД 1801006

Стаття	Код рядка	За звітний період		За аналогічний період попереднього року	
		надходження	видаток	надходження	видаток
1	2	3	4	5	6
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності					
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	3500				
Коригування на:					
амортизацію необоротних активів	3505		X		X
збільшення (зменшення) забезпечень	3510				
збиток (прибуток) від нереалізованих курсових різниць	3515				
збиток (прибуток) від неопераційної діяльності та	3520				

інших негрошових операцій					
Зменшення (збільшення) оборотних активів	3550				
Збільшення (зменшення) поточних зобов'язань	3560				
Грошові кошти від операційної діяльності	3570				
Сплачений податок на прибуток	3580	X		X	
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195				
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності					
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200		X		X
необоротних активів	3205		X		X
Надходження від отриманих: відсотків	3215		X		X
дивідендів	3220		X		X
Надходження від деривативів	3225		X		X
Інші надходження	3250		X		X
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	X		X	
необоротних активів	3260	X		X	
Виплати за деривативами	3270	X		X	
Інші платежі	3290	X		X	
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295				
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності					
Надходження від: Власного капіталу	3300		X		X
Отримання позик	3305		X		X
Інші надходження	3340		X		X
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	X		X	
Погашення позик	3350	X		X	
Сплату дивідендів	3355	X		X	
Інші платежі	3390	X		X	
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395				
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400				
Залишок коштів на початок року	3405		X		X
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410				
Залишок коштів на кінець року	3415				

Керівник

Головний бухгалтер

Дата (рік, місяць, число)

Підприємство _____ за ЄДРПОУ _____
(найменування)

КОДИ		
		01

ЗВІТ ПРО ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ

за _____ 20__ р.

Форма N 4

Код за ДКУД 1801005

Стаття	Код рядка	Зареєстрований капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Всього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Залишок на початок року	4000								

Коригування:									
Зміна облікової політики	4005								
Виправлення помилок	4010								
Інші зміни	4090								
Скоригований залишок на початок року	4095								
Чистий прибуток (збиток) за звітний період	4100								
Інший сукупний дохід за звітний період	4110								
Розподіл прибутку:									
Виплати власникам (дивіденди)	4200								
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205								
Відрахування до резервного капіталу	4210								
Внески учасників:									
Внески до капіталу	4240								
Погашення заборгованості з капіталу	4245								
Вилучення капіталу:									
Викуп акцій (часток)	4260								
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265								
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270								
Вилучення частки в капіталі	4275								
Інші зміни в капіталі	4290								
Разом змін у капіталі	4295								
Залишок на кінець року	4300								

ТЕСТИ

1. Метою складання фінансової звітності є:

- а) звіт перед податковими органами;
- б) внутрішні потреби;
- в) надання інформації користувачам;
- г) надання інформації керівнику.

2. Що не є якісною характеристикою фінансової звітності:

- а) зрозумілість;
- б) обов'язковість подання;
- в) достовірність;
- г) порівнянність.

3. Інформація, якщо вона впливає на економічні рішення користувачів шляхом надання допомоги в оцінюванні ними минулих, нинішніх чи майбутніх подій, є:

- а) зрозумілою;
- б) доречною;
- в) суттєвою;
- г) достовірною.

4. Інформація, якщо її пропуск або неправильне відображення може вплинути на економічні рішення користувачів, прийняті на основі фінансової звітності, є:

- а) зрозумілою;
- б) доречною;
- в) суттєвою;
- г) достовірною.

5. Інформація, коли вона вільна від суттєвих помилок та упередженості, й користувачі можуть покластися на неї, є:

- а) зрозумілою;
- б) доречною;
- в) суттєвою;
- г) достовірною.

6. Ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигід у майбутньому:

- а) зобов'язання;
- б) власний капітал;
- в) доходи;
- г) немає правильної відповіді.

7. Облікову політику підприємства розкривають у:

- а) балансі (звіті про фінансовий стан);
- б) звіті про фінансові результати (звіті про сукупний дохід);
- в) звіті про рух грошових коштів;
- г) примітках до фінансових звітів.

8. До складу якісних характеристик фінансової звітності за НП(с)БО не належить:

- а) дохідливість;
- б) облікова політика;
- в) зіставність;
- г) доречність.

9. Залишок за статтею балансу «Резерв сумнівних боргів» на кінець звітного періоду зріс, а валова сума дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги зменшилась. Внаслідок цього:

- а) зменшилась балансова вартість дебіторської заборгованості;
- б) збільшився власний капітал за рахунок збільшення резервів;
- в) збільшилась балансова вартість оборотних активів;
- г) чиста реалізаційна вартість цієї дебіторської заборгованості не змінилась.

10. До яких змін у балансі призводить збільшення справедливої вартості основних засобів?

- а) збільшення балансової вартості основних засобів;
- б) збільшення «Іншого додаткового капіталу»;
- в) збільшення балансової вартості основних засобів та «Капіталу в дооцінках»;
- г) ніяких змін у балансі не буде.

11. За НП(С)БО 9 правило нижчої з оцінок може застосовуватися до запасів:

- а) тільки на індивідуальній основі;
- б) тільки, до подібних одиниць або взаємопов'язаних одиниць запасів;
- в) на підставі класифікації запасів (готова продукція, незавершене виробництво тощо);
- г) у випадках А і Б.

12. Не вважаються зміною облікової політики:

- а) використання припущення нарахування замість касового методу;
- б) капіталізація витрат на позики замість їх відображення у складі витрат періоду;
- в) відображення у складі витрат періоду витрат на дослідження і розробки замість їх капіталізації;
- г) визначення облікової політики щодо операцій, які не відбувалися раніше.

13. Сума власного капіталу, відображена у фінансовій звітності, показує:

- а) ринкову вартість прав власників підприємства;
- б) ринкову вартість активів підприємства, які належать йому за правом власності;
- в) облікову вартість прав власників підприємства;
- г) облікову вартість активів підприємства, які належать йому за правом власності.

14. Розподіляючи прибуток, акціонерне товариство повинно створити резервний капітал у розмірі, передбаченому його установчими документами, але не менше ніж:

- а) 15 % від розміру статутного капіталу;
- б) 10 % від розміру статутного капіталу;
- в) 5 % від розміру статутного капіталу;
- г) 5 % від чистого прибутку.

15. Джерелом нарахування дивідендів за простими акціями може бути:

- а) нерозподілений прибуток та резервний капітал;
- б) нерозподілений прибуток;
- в) резервний капітал;
- г) додатковий капітал;
- д) всі попередні відповіді вірні.

16. Первісна вартість дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на кінець року становила 250 тис. грн. Залишок резерву сумнівних боргів на початок року становив 4,5 тис. грн. Списано безнадійних боргів, протягом року на 2,8 тис. грн. Донараховано протягом року у резерв 1,3 тис. грн. Яким буде залишок за статтею Балансу “Резерв сумнівних боргів” на кінець року?

- а) 3000 грн;
- б) 6000 грн;
- в) 4000 грн;
- г) 4500 грн.

17. На кінець року собівартість виробничих запасів підприємства 100 тис. грн, а їх чиста вартість реалізації - 90 тис. грн. Застосовуваний метод оцінки запасів при вибутті - ФІФО.

У балансі за статтею «Запаси» на кінець року буде відображена сума:

- а) 100 тис. грн;
- б) 90 тис. грн;
- в) 10 тис. грн;
- г) 95 тис. грн.

18. У статті «Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію» відображається показник, що розраховується:

- а) діленням скоригованого чистого прибутку (збитку) на середньорічну кількість простих акцій в обігу;
- б) діленням скоригованого чистого прибутку (збитку) на скориговану середньорічну кількість простих акцій на початок звітного періоду;
- в) діленням скоригованого чистого прибутку (збитку) на скориговану середньорічну кількість простих акцій на кінець звітного періоду;
- г) діленням скоригованого чистого прибутку (збитку) на скориговану середньорічну кількість простих акцій в обігу.

19. Середньорічна кількість простих акцій є:

- а) середньою арифметичною простою величиною акцій, що перебували в обігу протягом звітного періоду;
- б) сумою добутків кількості простих акцій в обігу протягом певних періодів у днях (місяцях) та відповідних часових зважених коефіцієнтів;
- в) середньою арифметичною зваженою величиною простих та привілейованих акцій, що перебували в обігу протягом звітного періоду;
- г) стандартним значенням, що не потребує розрахунків.

20. За непрямим методом, чистий рух грошових коштів від операційної діяльності визначається шляхом коригування:

- а) залишків за статтями Балансу;
- б) залишків за статтями Звіту про власний капітал;
- в) фінансового результату від звичайної діяльності до оподаткування на зміни за статтями балансу;
- г) на підставі даних обліку про власний капітал.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Акімова Н. С., Говоруха О. О., Кирильєва Л. О., Євлаш Т. О. Бухгалтерський облік : навчальний посібник для студентів спеціальності 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління і адміністрування». Х. : ХДУХТ, 2019. 182 с.
2. Бардаш С.В., Осадча Т.С. Бухгалтерський облік ренти: монографія. Херс. держ.ун-т. Херсон: ХДУ, 2019. 252 с.
3. Верига Ю.А. Бухгалтерський облік: навч. посіб. Київ : Центр навчальної і практичної літератури, 2019. 520 с.
4. Гудзь Н.В., Денчук П.Н., Романів.Р.В. Бухгалтерський облік: навчальний посібник , 2-е вид., перероб. і доп. К.: «Центр учбової літератури», 2019. 424 с.
5. Жадько К.С., Олійник Л.Ш., Семенюта В.В. Бухгалтерський фінансовий облік: ділові ігри, ситуаційні вправи, тести : практикум. Дніпро: УМСФ, 2018. 100 с.
6. Облік і звітність в оподаткуванні: навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»/ Теловата М.Т., В.П.Пантелеєв, К.В. Безверхий та ін. К.: НАСОА, 2019. 506 с.
7. Пархоменко В. М., Малюга Н. М. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами: навч. посіб. Київ: 2019. 120 с. Плаксієнка В.Я. Управлінський облік : навч. посіб. [для студ. вищих навч. закл.] / За ред. В. Я. Плаксієнка. Полтава : ПП «Астроя» 2018. 250 с.
8. Плиса В.Й., Плиса З.П. Бухгалтерський облік: навч. посіб. Київ : Каравела, 2019. 560 с.
9. Правдюк Н.Л., Коваль Л.В., Коваль О.В. Облікова політика підприємств: навчальний посібник. Київ: «Центр учбової літератури», 2020. 647 с.
10. Фінансовий облік: підручник; 4-ге вид. доп. та перероб./ Я.Д.Крупка, З.В.Задорожний, П.Н.Денчук [та ін.]. Тернопіль: ЗУНУ, 2024. 488 с.
11. Фінансовий облік: навчальний посібник / В. М. Краєвський, О. П. Колісник, Н. В. Гуріна та ін. Ірпінь : Державний податковий університет, 2022. 616 с.

Електронне видання

Ростислав Володимирович Романів

Павло Никифорович Денчук

Наталія Володимирівна Починок

**ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК:
СХЕМИ ДОКУМЕНТООБОРОТУ, ПРИКЛАДИ,
ЗАДАЧІ, ТЕСТИ**

Навчальний посібник

Умов. друк. арк. 12,8

Обл. вид. арк. 13,0